

STRATEGIA ROZWOJU LOKALNEGO KIEROWANEGO PRZEZ SPOLECZNOŚĆ NA LATA 2016-2023

LOKALNEJ GRUPY DZIAŁANIA DUNAJEC-BIAŁA

Zakliczyn, sierpień 2020 r.

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2014-2020

Spis treści.....	2
ROZDZIAŁ I. CHARAKTERYSTYKA LGD	3
1. Forma prawna i nazwa stowarzyszenia	3
2. Obszar.....	3
3. Uwarunkowania oraz spójność przestrzenna	3
4. Potencjał LGD	4
4.1 Opis sposobu budowania partnerstwa, jego struktura i doświadczenie.....	4
4.2 Rada Decyzyjna LGD-DB, jej struktura oraz charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym.....	6
4.3 Zasady funkcjonowania LGD.....	7
ROZDZIAŁ II. PARTYCYPACYJNY CHARAKTER LSR	9
ROZDZIAŁ III. DIAGNOZA - OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI. Analiza zasobów i potencjału oraz problemów i potrzeb terytorium oraz społeczności LGD –DB.....	12
1. Grupy docelowe LSR – Charakterystyka Grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR	12
2. Gospodarka i przedsiębiorczość oraz spójność ekonomiczna obszaru	14
3. Rynek pracy: bezrobocie, Grupy pozostające poza nim, zagrożone ubóstwem i wykluczeniem społecznym (Grupy defaworyzowane obszaru LGD).....	17
4. Uwarunkowania oraz spójność przyrodnicza i geograficzna obszaru.....	18
5. Uwarunkowania i spójność historyczna obszaru.....	20
6. Uwarunkowania i spójność kulturowa obszaru.....	21
ROZDZIAŁ IV. ANALIZA SWOT	22
ROZDZIAŁ V. CELE I WSKAŹNIKI	25
1. Specyfikacja celów ogólnych, celów szczegółowych i planowanych przedsięwzięć wraz z uzasadnieniem ich wyboru w oparciu o konsultacje społeczne, zidentyfikowane problemy i powiązanie z analizą swot i diagnozą.....	25
2. Zgodność celów LSR z celami Leader w PROW 2014-2020	40
3. Źródła finansowania celów i wskaźników.....	40
4. Realizacja celów przekrojowych poprzez wdrażanie LSR Dunajec-Biała	42
5. Opis i uzasadnienie wyboru wskaźników	42
ROZDZIAŁ VI. SPOSÓB WYBORU I OCENY OPERACJI ORAZ SPOSÓB USTANAWIANIA KRYTERIÓW WYBORU.....	54
1. Charakterystyka przyjętych rozwiązań formalno-instytucjonalnych (Procedury wyboru i oceny wniosków).....	54
2. Kryteria wyboru wniosków	57
2.1 sposób ustanawiania i zmiany kryteriów wyboru	57
3. Informacja o realizacji projektów grantowych	57
ROZDZIAŁ VII. PLAN DZIAŁANIA	58
ROZDZIAŁ VIII. BUDŻET LSR	59
ROZDZIAŁ IX. PLAN KOMUNIKACJI.....	59
ROZDZIAŁ X. ZINTEGROWANIE	60
ROZDZIAŁ XI. MONITORING I EWALUACJA.....	66
1. Planowanie monitoringu i ewaluacji	67
2. Ewaluacja.....	67
3. Monitoring	68
ROZDZIAŁ XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO	69
WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY	69
ZAŁĄCZNIKI DO LSR	69

1. FORMA PRAWNA I NAZWA STOWARZYSZENIA

NAZWA: LOKALNA GRUPA DZIAŁANIA DUNAJEC-BIAŁA

FORMA PRAWNA: STOWARZYSZENIE SPECJALNE

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Dunajec – Biała (LGD-DB) jest dobrowolnym, samorządnym, trwałym partnerstwem trójsektorowym, składającym się z przedstawicieli trzech sektorów: publicznego; społecznego i gospodarczego (o celach niezarobkowych), posiadającym osobowość prawną i zarejestrowanym w KRS. Działa ono na podstawie uregulowań: ustawy z dnia 7 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach; ustawy z dnia 7 marca 2007 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów; ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o wspieraniu rozwoju obszarów wiejskich z udziałem środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020; ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o rozwoju lokalnym z udziałem lokalnej społeczności; statutu oraz dokumentów wewnętrznych.

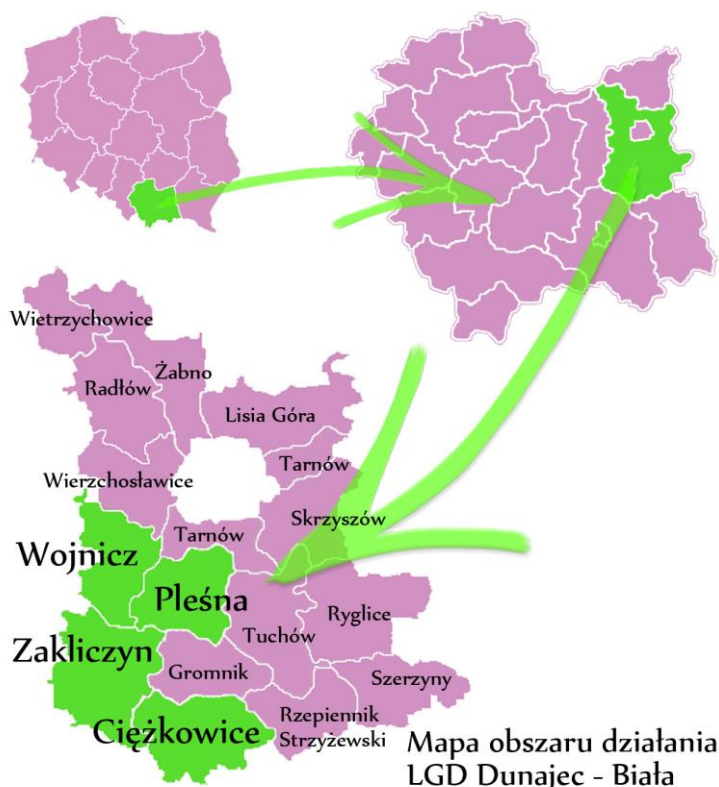
2. OBSZAR

Obszar LGD Dunajec – Biała tworzą 4 Gminy o następujących powierzchniach oraz liczbie mieszkańców (BDL GUS 2013,2014).

Nazwa Gminy Powierzchnia / l. miesz.	Ciężkowice	Pleśna	Wojnicz	Zakliczyn	Cały obszar LGD:	Zmiana % l. ludności w 4 gminach 2013/2014
Powierzchnia Gminy (ha)	10 338	8 306	7 931	12 206	38 781	
Liczba mieszkańców (os.) 2013 r.	11 277	11 938	13 312	12 405	48 932	
Liczba mieszkańców (os.) 2014 r.	11 304	11 924	13 319	12 410	48 957	+0,05%

Gminy wchodzące w skład LGD - DB nie są członkami ani partnerami innych Lokalnych Grup Działania.

3. UWARUNKOWANIA ORAZ SPÓJNOŚĆ PRZESTRZENNA

Cały obszar LGD Dunajec-Biała położony jest w obrębie jednej jednostki administracyjnej, tj. powiatu tarnowskiego w woj. małopolskim. Gminy tworzące LGD – DB to: Ciężkowice; Wojnicz; Zakliczyn (miejsko-wiejskie) i Pleśna (wiejska), które graniczą ze sobą, stanowiąc zwarty obszar, sąsiadujący ponadto z następującymi gminami:

- a) od południa: Gródek n/Dunajcem, Korzenna (p. nowosądecki) oraz Bobowa i Moszczenica (p. gorlicki),
- b) od zachodu: Dębno i Czchów (pow. brzeski),
- c) od północy: Borzęcin (pow. Brzeski), Wierzchosławice i Tarnów (pow. tarnowski),
- d) od wschodu: Tuchów, Gromnik i Rzepiennik Strzyżewski (pow. tarnowski).

POWIERZCHNIA LGD. Ten spójny przestrzennie obszar - 4 gmin tworzących LGD - DB to łącznie 63 sołectwa, zawierające się w 38.781 ha, stanowiących 27,5% powierzchni całego powiatu tarnowskiego. Największą powierzchnio jest gmina Zakliczyn, zajmująca 12.206 ha (31,5% powierzchni obszaru LGD i 8,6% pow. p. tarnowskiego) oraz zawierająca 24 sołectwa. Niecałe 2 tys. ha mniej stanowi obszar G. Ciężkowice (27% pow. LGD i 7,3% powiatu), 13 sołectw. G. Pleśna obejmuje 8.306 ha (21% pow. LGD i 5,9% powiatu), 11 sołectw, a G. Wojnicz 7.931 ha (20,5% pow. LGD i 5,6% powiatu), 15 sołectw (BDL GUS 2014) Cały obszar z racji spójności terytorialnej i

usytuowania w pobliżu Miast Tarnowa i stolicy małopolski - Krakowa posiada bardzo dobrą komunikację (położenie w centrum układu komunikacyjnego powiatu), rozwiniętą infrastrukturę techniczną - dobry stan rozbudowanej sieci dróg gminnych oraz powiatowych, korzystne położenie przy drogach krajowych w kierunku Tarnowa i Nowego Sącza, w tym autostradzie w kierunku Krakowa. Minusem jest słabo rozwinięta komunikacja publiczna międzygminna i wewnątrzgminna, co zostało zgłoszone podczas konsultacji społecznych z mieszkańcami obszaru LGD.

4. POTENCJAŁ LGD

4.1 OPIS SPOSOBU BUDOWANIA PARTNERSTWA, JEGO STRUKTURA I DOŚWIADCZENIE

Inicjatywa i cel powstania partnerstwa. Proces powstawania LGD-DB, a następnie budowania Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR) trwał kilka miesięcy. Jego inicjatorami byli przedstawiciele społeczności lokalnej oraz władz samorządowych gmin partnerskich (Ciężkowice, Pleśna, Wojnicz i Zakliczyn), a uczestnikami i tym samym współtwórcami ich mieszkańcy, reprezentujący różnorodne środowiska – przedstawiciele rad sołeckich, organizacji pozarządowych, instytucji publicznych i samorządowych, przedsiębiorcy, kościoły i związki wyznaniowe, osoby indywidualne i grupy nieformalne. Powstanie LGD-DB poprzedziły spotkania informacyjne, zorganizowane i przeprowadzone jesienią 2005 r. na terenie wszystkich 4 Gmin mających wejść w skład LGD przez pracowników Fundacji Instytut Karpacki. Ostateczne spotkanie założycielskie Stowarzyszenia Lokalna Grupa Działania Dunajec – Biała odbyło się w XII.2005 r. na terenie jednej z Gmin wchodzących w jej skład - Ciężkowicach.

Na spotkaniu założycielskim za ogólne powody powołania LGD Dunajec-Biała uznano chęć działania na rzecz: zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich; aktywizowania ludności wiejskiej oraz realizacji opracowanej przez Stowarzyszenie Lokalnej Strategii Rozwoju (LSR), koncentrując swą działalność na obszarze 4 gmin: Ciężkowice, Pleśna, Wojnicz, Zakliczyn. Działalność ta miała na celu: stymulowanie lokalnych inicjatyw na rzecz rozwoju obszarów wiejskich; włączanie partnerów społecznych oraz gospodarczych do planowania i wdrażania lokalnych projektów; inicjowanie i realizację na swoim terenie nowatorskich projektów ukierunkowanych na wykorzystanie unikalnych walorów przyrodniczych i kulturowych obszaru LGD oraz poprawę jakości życia jego mieszkańców. Miało to sprzyjać nie tylko lepszemu wykorzystaniu potencjału rozwojowego terenów wiejskich, poprawić ich konkurencyjność, jako miejsca zamieszkania i prowadzenia działalności gospodarczej, ale także przyczynić się do aktywizacji oraz współpracy mieszkańców wsi. Dokonano także wyboru pierwszych władz Stowarzyszenia, a finalna rejestracja w Krajowym Rejestrze Sądowym nastąpiła dnia 02.02.2006 r. pod numerem 0000250022.

Doświadczenie kadr niezbędne do zarządzania LGD Dunajec - Biała

Kadra - biuro Stowarzyszenia LGD –DB to osoby posiadające wiedzę i doświadczenie z zakresu realizacji i rozliczania: projektów na obszarach wiejskich; podejścia Leader; Pilotażowego Programu Leader+; wniosków dot. funkcjonowania LGD i przedsięwzięć określonych w LSR; projektów współpracy, obsługi potencjalnych Beneficjentów: planowania i organizacji spotkań; przygotowania i prezentacji informacji na temat operacji; udzielania niezbędnych informacji oraz doradztwa (przygotowywanie i składanie wniosków o dofinansowanie); obsługi i zatwierdzania wniosków, realizacji działań promocyjnych i informacyjnych: planowania i koordynowania przygotowywania materiałów dotyczących LGD; organizacji imprez i eventów; kontaktów z mediami; aktualizacji strony internetowej; prowadzenia dokumentacji prasowej; obsługi biura: korespondencja i jej rejestracja, archiwizacja dokumentów, zaopatrzenie; obsługa posiedzeń Organów LGD; przygotowywania projektów uchwał, sprawozdań, informacji i innych materiałów; ich ewidencji; gromadzenia danych i ewaluacji wskaźników oraz monitoringu: wdrażania LSR i opiniowania; realizacji różnego rodzaju umów i projektów LGD; poszukiwania możliwości dofinansowania działalności LGD z funduszy zewnętrznych. Kadra brała czynny udział w licznych szkoleniach z zakresu: programu Leader; tworzenia, realizacji i ewaluacji LSR; księgowości (także w ngo i projektach unijnych); wdrażania pr. współpracy; zarządzania projektami i organizacji konkursów grantowych; zarządzania finansami LGD; programu EFS; projektów partnerskich; partnerstw na rzecz rynku pracy; szkoleń trenerów przedsiębiorczości; biznesu i prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej na wsi; kontroli działalności LGD, w tym realizacji LSR.

Kadra - Zarząd Stowarzyszenia posiada wiedzę i doświadczenie nie tylko w zakresie samego zarządzania, z racji pełnienia funkcji kierowniczych, samorządowych, czy w przedsiębiorstwach i organach organizacji pozarządowych, ale także w ramach opracowywania, realizacji i koordynacji różnego rodzaju przedsięwzięć, projektów (w tym międzynarodowych), programów (także stażowych w partnerstwie z PUP), strategii, imprez, konferencji, animacji kultury, wolontariatu, usług eksperckich. W jej szeregach znajdują się osoby przeszkolone m.in. w tematyce: pisanie wniosków i tworzenia budżetów zadań publicznych, technik i narzędzi konsultacji społecznych, budowania i komunikacji w zespole, zarządzania konfliktem.

Kadra - Rada Decyzyjna Stowarzyszenia to osoby posiadające umiejętności z zakresu oceny wniosków / operacji w ramach LSR, ale także wśród nich znajdują się osoby z wiedzą: kierowniczą, prawniczą oraz dot. inwestycji regionalnych i rozwoju gospodarczego, dot. aplikowania, realizacji, rozliczania projektów PROW, MRPO, PO KL, oraz zarządzania nimi, rekrutacji, promocji, prowadzenia szkoleń z zarządzania (także zas. ludzkimi), kontroli, ochrony danych osobowych. Kadra to także osoby posiadające doświadczenie w zakresie projektów realizowanych na rzecz osób wykluczonych społecznie; wpływających na rozwój przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy, jak również zaznajomione ze specyfiką obszaru (poprzez zamieszkanie /działanie na jego terenie) i językiem obcym. Mimo dużego potencjału intelektualnego kadry, jest ona wciąż zobligowana do nieustannego podnoszenia swojej wiedzy i kompetencji przez uczestnictwo w różnorodnych szkoleniach organizowanych przez UMWM, CDR, Sieć LGD, czy KSOW oraz zgodnie z opracowanym planem szkoleń LGD.

Doświadczenie członków LGD-DB

Doświadczenie członków LGD przejawia się w realizacji projektów w ramach: Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich” dz. „Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego”; programu SAPARD; ZPORR; schematu II programu Leader +; PROW 2007-2013 [Odnowa i rozwój wsi, Wdrażanie lokalnych strategii rozwoju -4.1,413, Jakość życia na obszarach wiejskich i różnicowanie gospodarki wiejskiej-

313,323.322, 321 Podstawowe usl. dla gospodarki i ludności wiejskiej]; MRPO 2007-2013 [4.3 Rozwój stref aktywności gospodarczej, 6.2 Rozwój obszarów wiejskich, 6.1 Rozwój Miast, 3.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, 3.2 Rozwój produktu dziedzictwa kulturowego]; PO Kapitał Ludzki [m.in. poddz. 9.1.1 Zmniejszenie nierówności w st. upowszechniania edukacji przedszkolnej]; PO Infrastruktura i Środowisko; PO Innowacyjna Gospodarka 2007-2013 [8.3 przeciwdziałanie wykluczeniu cyfrowemu]; Rządowego Programu ASOS 2014-2020, PO FIO. Wszelkie te programy umożliwiły Członkom Stowarzyszenia zrealizowanie wielu przedsięwzięć z zakresu: utworzenia Centrum Produktu Lokalnego w Rzuchowej i Punktu Informacji Turystycznej w Zakliczynie; ekologii; fotografii (z wydaniem folderu promocyjnego); organizacji Festiwali, happeningów, eventów wraz z zapleczem, szkoleń i doradztwa podnoszących kwalifikacje/ umiejętności mieszkańców (także te dot. działalności gospodarczej); agroturystyki; energii odnawialnej; poprawy jakości usług turystycznych; modernizacji niektórych świetlic, wiejskich domów kultury remiz i kina; odnowy centrum niektórych miejscowości i wsi; boisk sportowych, Centrum Rekreacyjno-Sportowego; sali gimnastycznej; niektórych obiektów dziedzictwa kulturowego; budowy małej architektury (m.in. altany z paleniskiem, ławkami, stolikami, przenośną toaletą); placów zabaw; siłowni zewnętrznej; parkingu; wieży widokowej; wioski rowerowej; wyznaczania ścieżek historycznych, wykonania tablic informacyjnych i turystycznych; panoram turystycznych i zakupu lunet obserwacyjnych; promocji dziedzictwa kulturowego (m.in. zakup strojów ludowych; warsztaty krawieckie); przeciwdziałania wykluczeniu 40 najuboższych lub niepełnosprawnych mieszkańców obszaru LGD (zakup komputerów, podłączenie do sieci Internet, szkolenia w zakresie ich obsługi) oraz osób starszych, poprzez ich aktywizację i integrację. Członkowie Stowarzyszenia posiadają również doświadczenie z zakresu: opracowania wniosków o dofinansowanie z różnych funduszy, ich realizacji, rozliczania, a także pomocy i doradztwa Beneficjentom PROW w tym zakresie; oceny wniosków przez Członków wchodzących w skład Rady Decyzyjnej. Zgromadzony potencjał zarówno intelektualny, jak i instytucjonalny zostanie wykorzystany w zaplanowanych w niniejszej Strategii działaniach, wspomagając osiągnięcie docelowych rezultatów.

Doświadczenie i ciągłość działalności LGD Dunajec Biała

Działalność LGD-DB wiąże się z wieloma latami intensywnej pracy i zdobytego w trakcie ich trwania doświadczenia:

- 1) Lata 2006/2008** –to początki działalności LGD - DB, ściśle wiążące się z jej uczestnictwem w Pilotażowym Programie LEADER+, kiedy to po przeprowadzeniu początkiem roku szeregu spotkań konsultacyjnych opracowano Zintegrowaną Strategię Rozwoju Obszarów Wiejskich dla terenu LGD Dunajec – Biała, a w połowie roku dokonano przedłożenia wniosku o dofinansowanie projektu pn. „Wspólnie działamy - nasze piękne Pogórze rozwijamy” (w ramach Schematu II Pilotażowego Programu LEADER+). Projekt miał na celu wspomnianą wcześniej poprawę jakości życia mieszkańców terenu LGD Dunajec – Biała oraz inicjowanie i realizację nowatorskich projektów ukierunkowanych na wykorzystanie unikalnych walorów przyrodniczych i kulturowych Pogórza obszaru LGD. Pomyślnie zakończono go w roku 2008.
- 2) Lata 2008/2015** – to przygotowania do kolejnego okresu programowania (w ramach PROW 2007-2013), opracowanie Lokalnej Strategii Rozwoju oraz powołanie nowego organu LGD-DB - Rady Decyzyjnej, a następnie przedłożenie wniosku o wybór strategii do realizacji. Działania zawarte w LSR – DB koncentrowały się wówczas wokół czterech najważniejszych celów ogólnych dot. obszaru Dunajec-Biała: rozwoju turystyki bazującej na walorach przyrodniczych i kulturowych; różnicowaniu działalności gospodarczej w oparciu o produkty lokalne i rzemiosło; zachowaniu dziedzictwa przyrodniczego; rozwoju potencjału ludzkiego. Jej realizację pomyślnie zakończono w bieżącym roku 2015.
- 3) Rok 2015** – w roku tym podjęto także prace nad opracowaniem niniejszej Strategii dotyczącej nowego okresu programowania 2014-2020. LGD zamierza w okresie 2016-2023 po części kontynuować swoją dotychczasową politykę (w zakresie rozwoju turystyki w ramach rozwoju sektora czasu wolnego), ale także koncentrować się na rozwoju przedsiębiorczości oraz tworzeniu miejsc pracy, pobudzaniu aktywności mieszkańców, jak również zwiększeniu poziomu ochrony środowiska naturalnego, w tym bogatego dziedzictwa przyrodniczego obszaru.
Podczas wszystkich prowadzonych dyskusji i spotkań kluczowe były przede wszystkim podejścia oddolne i lokalne.

Dotychczasowe doświadczenie LGD Dunajec - Biała w poprzednich okresach programowania

W trakcie wdrażania LSR na lata 2007-2013 LGD udało się doprowadzić do powstania i rozwoju 12 miejsc pracy oraz wykorzystać jej budżet na poziomie blisko 95%, w tym: 50,95% środków przeznaczono na realizację projektów z zakresu odnowy i rozwoju wsi (27 projektów); 8,05% tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw (4 projekty); 13,83% małe projekty (59 projektów); 5% na różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej (6 projektów); 1,55% na projekty współpracy (7 projektów), a 20,62% budżetu na funkcjonowanie LGD. Stowarzyszenie realizowało wiele projektów ukierunkowanych na rozwój turystyki na obszarach wiejskich, jako jedne z pierwszych przeprowadziło sieciowanie produktu turystycznego, a za innowacyjne rozwiązania związane z promocją produktu regionalnego lub tradycyjnego zostało nagrodzone medalem Mercurius Gedanensis oraz dyplomem Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, jest identyfikowane z pomysłem na sprzedaż żywności lokalnej przez Internet, zintegrowało lokalnych producentów, co skutkowało założeniem stowarzyszenia i nagrodą w konkursie Laur Gospodarności, wpływało na rozwój społeczności lokalnej, podnoszenia świadomości w zakresie ochrony środowiska i ekologii (kursy i usługi doradcze). W ramach działań na rzecz promocji obszaru i rozwoju turystyki (projekt „Wspólnie działamy – nasze piękne Pogórze rozwijamy”) przeprowadzono analizy i ekspertyzy odbudowy wież obserwacyjnych, szlaków turystycznych, żywego skansenu prezentującego życie na wsi oraz folklor, inwentaryzacji i wstępnej dokumentacji cmentarzy wojennych i szlaków bojowych, dokonano prac remontowych i porządkowych na terenie cmentarza wojennego z I wojny Światowej (dof. z Urzędu Marszałkowskiego woj. Małopolskiego), stworzono i aktualizowano stronę internetową LGD, reklamowano imprezy lokalne w mediach, wyprodukowano film promocyjny – Walory Naszej Małej Ojczyzny, zaprojektowano, wykonano tablice informacyjne, tzw. „Witacze” i materiały promocyjne, uczestniczono w 4 imprezach targowych, popularyzowano

program LEADER, podjęto współpracę celem wymiany doświadczeń z innymi LGD w kraju i zagranicą. W ramach m.in. zagospodarowania czasu wolnego: przeprowadzono kursy języka angielskiego, pszczelarstwa, uprawy winorośli. W ramach programu FIO: zrealizowano 28h. kursu kroju i szycia, celem integracji pobudzenia przedsiębiorczości 10 mieszkańców obszaru, którzy zdobyli wiedzę i umiejętności w tym zakresie; jak również przez projekt „Włącznik-uruchomić wolontariat”, dążono do rozwoju i upowszechnienia wolontariatu (także na rzecz grup defaworyzowanych), czego efektem było powstanie Ciężkowickiego Centrum Wolontariatu, strony www. z „wyszukiwarką wolontariuszy” (1244 odwiedzin), 25 porozumień z wolontariuszami, 1300 odbiorców 5 mikroprojektów realizowanych przez wolontariuszy, 12 h i 188 uczniów przeszkolonych z tematyki korzyści wolontariatu, 100 h spotkań wolontariuszy z mentorami, 168 h udzielonych informacji wolontariuszom i organizacjom. Udział LGD w projekcie partnerskim „Miejscowości tematyczne w Małopolsce” (dof. z poddz.7.2.2. PO Kapitał Ludzki) zaowocował natomiast wyłonieniem na jej terenie 2 miejscowości tematycznych (Ruda Kameralna oraz Gwóźdźciec), co przez organizację seminariów, szkoleń, wizyt studyjnych i imprez – promujących i upowszechniających model miejscowości tematycznych miało na celu poprawę aktywności społecznej i potencjału zatrudnieniowego mieszkańców terenów wiejskich (odbiorcami modelu były os. wykluczone społecznie: bezrobotni i nieaktywni zawodowo, os. na urlopie macierzyńskim/wychowawczym, rolnicy i ich rodziny).

LGD przygotowało i realizowało także projekty współpracy, mające na celu:

- rozwój regionu oparty o produkt lokalny, przez zwiększenie świadomości i aktywności mieszkańców dot. jego promocji i nowych form dystrybucji (także przez wymianę doświadczeń w trakcie wizyty zagranicznej). Realizowane projekty: Smak na produkt; Produkt lokalny - szansą na rozwój; Smak Wiejskiej Europy. Mierzalne efekty: 3 publikacje, 1 strona www (300 odsłon), 8 targów/spotkań promocyjnych i łącznie 1400 ich uczestników, 7 produktów zarejestrowanych na Liście Produktów Tradycyjnych, 3500 materiałów promocyjnych.

- rozwój turystyczny regionu przez promocję atrakcji i walorów turystycznych obszaru, ich oznakowanie, wdrożenie mobilnej aplikacji Android umożliwiającej zdobywanie/odwiedziny 7 Wrót Pogórza (1szt.), opracowanie trasy rowerowej z atrakcjami obszaru, wykorzystanie zasobów historycznych, kulturowych i przyrodniczych, zachęcenie do spędzenia wolnego czasu na obszarze LGD, uruchomienie biura obsługi turystów. Projekty: Wrota Pogórza; Małopolska na Rowerze; Wspomnienie Dróg do Europy; Turystyka Wiejska w Europie Środkowej. Efekty mierzalne: 100 użytkowników aplikacji, 20 tabliczek inf., 3 kampanie promocyjne, 500 koszulek, 4500 map, w tym 2000 z trasą rowerową, 1 portal/wirtualne muzeum z atrakcjami historycznymi, 20 ofert turystycznych, portal inf. turystycznej., 2 klipy promocyjne, 2500 ulotek, dotarcie do min. 2000 osób, banery, wizyty studyjne. Grupy docelowe powyższych projektów, to m.in: organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, mieszkańcy, rolnicy, kobiety, młodzież, osoby starsze, niepełnosprawne, czy turyści.

Zgromadzony dzięki realizacji powyższych projektów potencjał, zostanie wykorzystany do wsparcia realizacji celów i przedsięwzięć nowej perspektywy programowania PROW.

Obecna struktura partnerstwa jakim jest LGD Dunajec Biała

Na dzień 30.12.2015 liczy łącznie **66 członków**, reprezentujących wszystkie 3 sektory, **w tym 62 mieszkańców**:

- I. **sektor SPOŁECZNY – 52 osób** (mieszkańcy i organizacje społeczne) – Ochotnicza Straż Pożarna, Kluby Sportowe, Towarzystwo, Stowarzyszenia, Federacja (działające na rzecz sportu, kultury, promocji, rozwoju regionu, innych NGO),
- II. **sektor GOSPODARCZY – 9 osób** prowadzących działalność gospodarczą (usługi i handel: dom i ogrodnictwo, szkolenia, doradztwo, budownictwo, weterynaria),
- III. **sektor PUBLICZNY – 5 osób** (reprezentanci: 4 Gmin partnerskich i Powiatu).

Grupy defaworyzowane, rodzaje operacji im dedykowane i metody komunikacji z tymi grupami

Zgodnie z przeprowadzoną analizą SWOT i informacjami zaczerpniętymi od mieszkańców obszaru LGD podczas konsultacji społecznych, na jej terenie zauważa się występowanie pewnych osób, które napotykają duże bariery, mają szczególnie utrudniony dostęp do rynku pracy, czy też ograniczone możliwości uczestnictwa w życiu społeczno-rekreacyjno-kulturalnym. Są to tzw. grupy defaworyzowane regionu LGD – DB i zaliczamy do nich: osoby bezrobotne, osoby młode (35-), kobiety, których szczegółowa analiza została zawarta w rozdziale III. „Diagnoza...” (podr. 3). Niniejsza strategia ma na celu zwrócenie szczególnej uwagi na te grupy, poprzez premiowanie nie tylko operacji realizowanych na ich rzecz, ale także operacji mających na celu wsparcie przedsiębiorczości i samozatrudnienia tych osób, czy możliwości zdobycia przez nich nowej wiedzy i doświadczenia.

W celu dotarcia do tych grup wykorzystane zostaną nast. metody komunikacji:

- ogłoszenia i informacje przekazywane poprzez: tablice informacyjne; strony internetowe (Urzędów Gmin, LGD, sołectw); portale internetowe; wydarzenia na obszarze LGD; Newsletter; druki bezadresowe; ulotki; media i prasę; ogłoszenia parafialne; Punkty Informacyjne FE.

- kontakty bezpośrednie poprzez: szkolenia, spotkania informacyjne, w tym dla potencjalnych beneficjentów oraz dla grup defaworyzowanych, dyżury pracowników LGD w gminach i biurze, chat, rozmowy telefoniczne, e-mail, ankiety.

4.2 RADA DECYZYJNA LGD-DB, JEJ STRUKTURA ORAZ CHARAKTERYSTYKA ROZWIĄZAŃ STOSOWANYCH W PROCESIE DECYZYJNYM.

Szczegółowe zasady jej działania określa Regulamin Rady Decyzyjnej, a do jej kompetencji należy wybór operacji, które mają być realizowane w ramach opracowanej przez Stowarzyszenie LSR. Rada Decyzyjna LGD – DB składa się obecnie z 12 osób, w tym Przewodniczącego, jego Zastępcy, Sekretarza oraz 9 Członków.

W podziale na przedstawicieli poszczególnych sektorów skład Rady Decyzyjnej przedstawia się następująco:

- I. **s. społeczny [stanowiący 42%]** - 5 osób (w tym: mieszkańcy -4; kobiety- 3, os. poniżej 35 r.ż. -1)
- II. **s. gospodarczy [stanowiący 33%]** - 4 osoby (w tym: os. poniżej 35 r.ż. -2; kobiety-1)
- III. **s. publiczny [stanowiący 25%]** - 3 osoby (w tym: os. poniżej 35 r.ż. -1)

Sektor społeczny i gospodarczy (w tym mieszkańcy) stanowią łącznie w strukturze organu decyzyjnego LGD 75 %, spełniając zdecydowanie wymóg min. 51% praw głosu łącznie dla tych sektorów, celem zapewnienia wyboru operacji bez dominacji władzy publicznej i jakiegokolwiek grupy interesu. Zarówno kobiety, jak i osoby poniżej 35 roku życia stanowią po 33,33% wszystkich członków Rady Decyzyjnej.

Zwięzła charakterystyka rozwiązań stosowanych w procesie decyzyjnym -kluczowe kwestie w zakresie zapewnienia wyboru operacji

Dla zapewnienia prawidłowego wyboru operacji oraz braku dominacji sektora publicznego i pojedynczych grup interesów Zarząd LGD – DB prowadzi Rejestr Interesów Członków Rady Decyzyjnej, w którym dokonuje się zapisów wszelkich powiązań członków z różnymi sektorami oraz branżami na podstawie informacji zebranych i udzielanych przez Członków Rady Decyzyjnej.

Podstawowymi aktami regulującymi działalność Rady są: statut stowarzyszenia oraz regulamin Rady Decyzyjnej. W celu zapewnienia prawidłowości przeprowadzenia procesu decyzyjnego oraz wysokiej jakości ocen powyższe dokumenty przewidują szereg działań dyscyplinujących członków Rady Decyzyjnej. I tak, **zgodnie ze statutem** Członek Rady Decyzyjnej **nie może**:

- być skazany prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo popełnione umyślnie oraz
- być jednocześnie członkiem Zarządu, Komisji Rewizyjnej i pracownikiem biura (informacje z pkt 2 zawiera także Regulamin Rady Decyzyjnej).

Zgodnie z Regulaminem Rady Decyzyjnej Członek Rady Decyzyjnej **musi** natomiast:

- zachować bezstronność w procesie oceny oraz
- zostać wyłączony z oceny w przypadku występowania jego jakiegokolwiek powiązania z wnioskodawcą ocenianej operacji,

a także nie może:

- upoważnić innej osoby do jego reprezentacji w Radzie Decyzyjnej, a w przypadku os. prawnej, osoby innej niż ta wyznaczona do jej reprezentacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami,
- systematycznie opuszczać posiedzenia Rady Decyzyjnej i w sposób powtarzający nie stosować się do ustalonych kryteriów i wymogów oceny operacji oraz Regulaminu Rady Decyzyjnej (gdyż może to skutkować jego odwołaniem)
- zatrzymać kopii otrzymanych dokumentów, zobowiązując się równocześnie do zachowania tajemnicy.

Ponadto, podczas podejmowania decyzji przez Radę Decyzyjną na każdym etapie wyboru muszą zostać zachowane określone w Regulaminie Rady Decyzyjnej parytety, a spośród członków Rady Decyzyjnej musi zostać wyznaczona osoba czuwająca m.in. nad: zachowaniem parytetów; prawidłowym przebiegiem procesu oceny, wyboru i wyłączeniami członków z oceny operacji; poprawnością dokumentacji i jej zgodnością formalną. Celem ciągłego podnoszenia wiedzy i kompetencji członków organu decyzyjnego zobowiązani są oni do uczestnictwa w specjalnie zorganizowanych szkoleniach, zgodnie z opracowanym planem szkoleń oraz do poddawania się testowi weryfikującemu ich aktualną wiedzę oraz zdolność do oceny operacji zgodnie z wymogami.

Żadna władza publiczna ani grupa interesu w Radzie nie może posiadać więcej niż 49% praw głosu w podejmowaniu decyzji.

4.3 ZASADY FUNKCJONOWANIA LGD

Podstawowe dokumenty wewnętrzne regulujące zasady działania LGD

1. **Statut LGD** (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą Walnego Zebrania Członków (WZC), zawiera:

- **informacje ogólne**- siedzibę, podstawę prawną i obszar działania Stowarzyszenia, jego czas trwania, **cele, majątek, zasady i tryb zmiany statutu czy rozwiązania Stowarzyszenia,**
- **członkostwo**: kto i po spełnieniu jakich wymagań może zostać Członkiem, ich podział, wykaz praw i obowiązków, ogólne informacje dot. trybu przyjmowania/odwoływania Członków Stowarzyszenia,
- **organizacja stowarzyszenia i opis jego władz - 4 organów**: Walnego Zgromadzenia Członków (WZC), Zarządu, Komisji Rewizyjnej (KR), Rady Decyzyjnej(RD). Określenie sposobu reprezentacji Stowarzyszenia, zasady wyboru i odwołania członków organów, ich kompetencje, liczebność składu, określenie poszczególnych funkcji, zasady zasiadania oraz wykluczenia z możliwości zasiadania w organach, przydzielania oraz wygasania/rezygnacji/odbierania mandatów w Organach, podejmowania

- uchwał przez organy, określenie ich kadencji, tryb zwoływania posiedzeń, kto może w nich uczestniczyć, określenie wymaganego dla ważności obrad organów quorum i zasady postępowania w przypadku jego braku,
- informacje jakie podmioty/sektory i w jakiej ilości mogą wejść w jej skład Zarządu i Rady Decyzyjnej (dodatkowego organu stowarzyszenia odpowiedzialnego za wybór operacji),
  - określenie organów kompetentnych w zakresie: uchwalenia LSR, jej aktualizacji oraz kryteriów wyboru operacji,
  - zasady dotyczące zachowania bezstronności i wykluczania Członka/ów Rady z obrad przy wyborze operacji gdzie istnieje ich powiązanie z podmiotem ocenianym,
  - ogólne zasady funkcjonowania Biura stowarzyszenia - kto nim kieruje, jaka pracę wykonuje,
  - odwołanie do odpowiednich regulaminów gdzie znajdują się szczegółowe zasady postępowania.
- 2. Regulamin Zarządu (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą WZC), zawiera:**
- podstawę prawną powołania Zarządu oraz jego funkcje, siedzibę, informacje dot. zachowania równości płci,
  - strukturę i sektorowość w Zarządzie, szczegółowe kompetencje (w tym Prezesa), zadania i kadencje Zarządu, zasady wyboru i odwoływania członków zarządu, reprezentacje Stowarzyszenia, pełnomocnictwa,
  - szczegółowe zasady organizacji pracy zarządu: obowiązek, zasady uczestnictwa, tryb zwoływania posiedzeń, usprawiedliwiania swojej nieobecności, sposób, tryb i szczegółowe zasady podejmowania decyzji na posiedzeniach (uchwały), podział i wymagana liczba członków dla ważności obrad, szczegółowe rozwiązania dotyczące wyłączenia członka z obrad w przypadku sprzeczności interesów,
- 3. Regulamin Rady Decyzyjnej (RD) (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą WZC), zawiera:**
- kompetencje i zadania Rady Decyzyjnej oraz zasady wynagrodzenia jej członków,
  - szczegółowe zasady, tryb i przyczyny przyjmowania / uzupełniania składu/odwoływania członków RD,
  - szczegółowe zasady członkostwa i obowiązki członków RD (kto może/nie może być członkiem, z jakich sektorów, wymagane parytety wieku i płci, obowiązek poddania się testowi wiedzy),
  - podział pełnionych w RD funkcji, kompetencje z nimi związane, sposób komunikacji,
  - szczegółowe zasady, przypadki i tryb wyłączenia członków z oceny i wyboru operacji oraz zasady wyznaczania i pracy zespołów dokonujących oceny operacji,
  - szczegółowe zasady zwoływania, organizacji i prowadzenia posiedzeń organu decyzyjnego (kto zwołuje, w jaki sposób, w jakim terminie i trybie, czas ich trwania, kto uczestniczy, wymagane quorum i postępowanie w przypadku jego braku, typowy porządek obrad, zgłaszanie wniosków formalnych, itd.),
  - szczegółowe zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji (zasady, tryb, przebieg i sposoby głosowania/podejmowania decyzji, sposób zachowania parytetów i postępowanie w przypadku jego braku, deklaracje bezstronności członków, zasady zgłaszania wolnych wniosków),
  - szczegółowe zasady prowadzenia rejestru interesów członków RD (kto prowadzi, komu się go przekazuje, zobowiązania członków Rady do przekazywania i aktualizacji informacji w nim zawartych),
  - szczegółowe zasady protokołowania posiedzeń RD (co powinny zawierać, kto sporządza i w jakim terminie, jak jest udostępniany członkom RD, a następnie publikowany i przechowywany),
- 4. Regulamin Komisji Rewizyjnej (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą WZC), zawiera:**
- szczegółowe zasady, cel i podstawy jej powołania, liczebność składu, podział pełnionych funkcji, zakaz pełnienia funkcji jej członków w innych organach, szczegółowe kompetencje członków,
  - szczegółowe zasady zwoływania i prowadzenia działań kontrolnych, zebrań Komisji (m.in. ich częstotliwość, miejsca), sposób i tryb podejmowania decyzji,
- 5. Regulamin biura LGD (dokument wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą Zarządu), zawiera:**
- szczegółowe zasady funkcjonowania, rola biura, obowiązującą pieczęć, oznakowanie, papier firmowy, godz. urzędowania,
  - zasady zatrudniania i wynagradzania pracowników, struktura organizacyjna, podział zatrudnienia, szczegółowe zakresy kompetencji, zadań, odpowiedzialności i uprawnień na poszczególnych stanowiskach, w tym Dyrektora, jak i zadania w zakresie animacji lokalnej i współpracy oraz metody ich pomiaru wraz z załączonym opisem stanowisk i planem szkoleń
  - sposób pomiaru jakości udzielanego doradztwa na odpowiedzialnych za to stanowiskach i opis metody oceny efektywności świadczonego przez pracowników LGD doradztwa,
  - zasady udostępniania informacji, bezpieczeństwa informacji i przetwarzania danych osobowych w LGD,
- 6. Regulamin wynagradzania (dokument wymaga przyjęcia / zmiany zarządzeniem Prezesa Stowarzyszenia), zawiera warunki wynagradzania za pracę i przyznawania innych świadczeń wszystkim pracownikom Stowarzyszenia (ustalenie kwoty, tryb, termin wypłaty, zasady przyznania i rozliczania dodatków, podróży służbowych)**
- 7. Regulamin stosowania zasady konkurencyjności (wymaga przyjęcia / zmiany uchwałą Zarządu), zawiera szczegółowe zasady i organizacja przy udzielaniu zamówień (dot. towarów, usług lub robót budowlanych), podział i zasady dokonywania zakupów, ze względu na ich rodzaj i wartość.**
- Regulaminy wewnętrzne Stowarzyszenia opisują nie tylko odpowiednie kompetencje pracowników i organów LGD, ale też przykładowo wymóg zatrudnienia w biurze LGD/zaangażowania w Radzie Decyzyjnej LGD co najmniej 50% osób posiadających doświadczenie i niezbędną wiedzę do wdrażania i aktualizacji dokumentów strategicznych o zasięgu regionalnym/lokalnym, udokumentowane przedłożonymi świadectwami, dyplomami, umowami, opiniami, referencjami itp.

Wspieranie uczestnictwa obywateli w procesach planowania i podejmowania decyzji pozwala wykorzystać potencjał, jaki tkwi w lokalnej społeczności, a w efekcie rozsądniej wydawać pieniądze i skuteczniej planować działania w kolejnych latach. W procesie planowania i opracowywania Lokalnych Strategii Rozwoju istotna jest zwłaszcza tzw. partycypacja horyzontalna/wspólnotowa, rozumiana jako udział jednostek w działaniach zbiorowych, podejmowanych w społeczności/ach, do których one przynależą lub w których żyją na co dzień (w naszym wypadku w społeczności LGD Dunajec Biała). Zasadniczym celem tych działań jest doskonalenie procesu decyzyjnego i jakości procesów planistycznych tak, by zapewnić wokół nich możliwy konsensus oraz wsparcie i przychylność mieszkańców. Wchodzący tu w grę typ aktywności określa się często terminem konsultacji społecznych. Działania konsultacyjne mogą dotyczyć zarówno kształtu i kierunków polityk publicznych, jak i sposobów ich realizacji. Konsultowane powinny być zatem:

1. diagnoza i analiza SWOT
2. określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania
3. opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru
4. opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji,
5. przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR

Za pełne spełnienie postulatu partycypacyjnego uznaje się wykorzystanie co najmniej 4 partycypacyjnych metod konsultacji na każdym z w/w kluczowych etapów pracy nad opracowaniem Lokalnej Strategii Rozwoju.

W procesie tworzenia Lokalnej Strategii Rozwoju Lokalnej Grupy Działania Dunajec Biała wykorzystane zostały następujące metody partycypacyjne:

1. Spotkania konsultacyjne (Cel: poznanie opinii uczestników, opracowanie rozwiązań konkretnych kwestii, liczebność grupy 10-50 osób + moderator, czas trwania: 2 do 2,5 h, dobór uczestników: otwarty, zakres: dyskusja dotycząca problemów odnoszących się do konkretnego zagadnienia, proponowanie rozwiązań przez uczestników i moderatorów/ekspertów, opracowanie wstępnych rozwiązań przez moderatorów/ekspertów, przedstawienie opracowanych rozwiązań i ponowna dyskusja)
2. Zespół roboczy ds LSR (ekspercka praca nad wąskim tematem/ złożonym zagadnieniem, grupa: od 2 do 6 osób + moderator/eksperti wewnętrzni dobrani zgodnie z zainteresowaniami i kompetencjami)
3. Grupy robocze (zaawansowana praca nad określonym tematem, złożonym zagadnieniem, grupa: 6-12 osób+moderator, dobór uczestników: zgodnie z zainteresowaniami i kompetencjami)
4. Warsztaty konsultacyjne (warsztatowe przepracowanie spraw dotyczących społeczności lokalnej z użyciem aktywnych, angażujących technik, wypracowanie opinii, określenie priorytetów, grupa: 15-35 osób, czas trwania: 2-3 h)
5. Dyskusje reprezentantów grup (celem jest dyskusja nad konkretnym zagadnieniem i przygotowanie rekomendacji, grupa: do 10 osób reprezentujących duże grupy interesariuszy + moderator, dobór uczestników: grupy interesariuszy wybierają swoich reprezentantów, narzędzie wspierające procesy wymagające konsultowania wielu uczestników i interesariuszy, wielostopniowe spotkania reprezentantów wyłonionych i zaakceptowanych przez grupy interesariuszy; podczas kolejnych spotkań coraz to wyższego rzędu reprezentanci coraz większej liczby grup interesariuszy dyskutują i opracowują rozwiązania wybranych zagadnień; kolejne dyskusje odbywają się w oparciu o ustalenia z wcześniejszych spotkań)
6. Planowanie partycypacyjne (w metodzie tej chodzi o rozpoczęcie debaty, poznanie opinii na temat przestrzeni, wypracowanie nowej koncepcji)
7. Fokus (Cel: poznanie potrzeb / opinii grupy osób na określony temat, grupa 8-12 osób + moderator, czas trwania ok 2 h , dobór uczestników: zgodnie z zainteresowaniami i kompetencjami, moderowana dyskusja grupowa, opiera się o scenariusz)
8. Badanie ankietowe/sondaże społeczne (przygotowane w oparciu o przygotowany kwestionariusz, ankieta papierowa oraz ankieta online zamieszczona na stronie internetowej, przeprowadzone dwukrotnie: w pierwszym etapie, z wykorzystaniem ankiety, w celu uzyskania opinii mieszkańców na temat regionu, warunków życia, problemów społecznych, proponowanych kierunków zmian. W sondażu weźmie udział ok. 100 osób zamieszkujących obszar LGD Dunajec-Biała. wyniki zostaną wykorzystane również w opracowywaniu analizy SWOT obszaru działania Stowarzyszenia LGD Dunajec-Biała; a w drugim etapie- karty projektów, wypełniane przez przedstawicieli wszystkich sektorów i grup społecznych przed przystąpieniem do określenia przedsięwzięć i operacji)
9. Warsztat deliberacyjny (metoda wspierająca warsztat konsultacyjny, badanie przeprowadzane jest przed i po warsztacie, aby zobaczyć, jak dyskusja, praca warsztatowa wpłynęła na stanowiska uczestników)
10. Punkt informacyjno-konsultacyjny (w okresie przygotowywania Lokalnej Strategii Rozwoju funkcjonował będzie w biurze LGD Dunajec-Biała punkt, otwarty dla osób zainteresowanych rozwojem obszarów wiejskich oraz zgłaszających własne pomysły na przedsięwzięcia (karta projektu) i operacje planowane do realizacji w ramach tworzonej LSR). Wszystkie wyżej wymienione i krótko scharakteryzowane metody znajdują się w katalogu narzędzi, metod i technik, które służyć mogą do prowadzenia działań

partycypacyjnych na poszczególnych etapach prac nad strategią (w/g. zestawienia na stronie <http://partycypacja.fise.org.pl/x/777930>). Funkcjonowanie stałego punktu informacyjno-konsultacyjnego oraz zebranie i opracowanie kart projektów przygotowanych przez potencjalnych beneficjentów z obszaru LGD to metody wspierające, nie spełniające pełnego postulatu partycypacyjności, ale dodatkowo zostały zastosowane, jako uzupełniające.

Dane z konsultacji społecznych przeprowadzonych na obszarze objętym LSR

Proces konsultacji społecznych rozpoczął się od czerwca 2014 roku, poprzez składanie do biura LGD kart pomysłu na projekt oraz konsultacji z beneficjentami na wydarzeniach organizowanych przez LGD. Przez ponad rok zebrano ok. 400 kart, które w trakcie prac nad LSR poddano procesowi aktualizacji poprzez kontakt z autorem. Po dokonaniu aktualizacji pomysłów zebrano obszerny materiał, który wykorzystano do późniejszych prac nad LSR w trakcie spotkań/warsztatów/konsultacji. W dalszych pracach, które zintensyfikowano w czerwcu 2015 roku przeprowadzono szerokie konsultacje społeczne różnymi metodami. Poniżej opis danych pozyskanych przy użyciu poszczególnych metod/narzędzi opisanych powyżej:

- dane ze 101 ankiet (badanie ankietowe obejmowało pytania dot. m.in. kluczowych problemów i planów rozwojowych obszaru LSR) z których wynika, że dla 80% ankietowanych priorytetowym zdaje się być postawienie na rozwój turystyki i oferty czasu wolnego, dalsze 75% wskazuje potrzebę rozwoju na obszarze LGD przedsiębiorczości zaś 55% wykorzystanie do rozwoju obszaru produktu lokalnego. W dalszej kolejności ok 45% ankietowanych wskazuje na ochronę środowiska naturalnego i wykorzystanie odnawialnych źródeł energii;

- ponadto ankietowani w głównej mierze wskazywali na sposób komunikacji i informowania o działalności LGD głównie poprzez: stronę internetową LGD, tablice gminne, stojaki i ogłoszenia jak również materiały promocyjne takie jak kwartalnik, foldery, mapy, ulotki, broszurki), spotkania organizowane przez LGD czy wydarzenia promocyjne również organizowane przez LGD;

- podczas spotkań i warsztatów konsultacyjnych opracowano mapę lokalnych problemów dot. obszaru LGD oraz wspólnie poszukiwano adekwatnych rozwiązań, odbyła się m.in. identyfikacja i hierarchizacja celów oraz przedsięwzięć LSR. W wyniku tego powstał główny zarys analizy SWOT oraz celów LSR;

- Planowanie Partycypacyjne polegało na analizie danych wtórnych, badaniu potrzeb i oczekiwań różnych grup społecznych (określenie grup defaworyzowanych), wstępnej analizie zasobów oraz ustaleniu wstępnego harmonogramu działań;

- w ramach dwóch warsztatów deliberatywnych poruszano zagadnienia obejmujące 2 etapy przygotowania LSR: procedury ustalania i zmiany kryteriów wyboru projektów oraz monitoring i ewaluację LSR. Przedyskutowano procedurę i kryteria wyboru projektów, najwyżej oceniono preferowanie tworzenia miejsc pracy, wyższego wkładu własnego, realizacji projektów w miejscowościach poniżej 5 tys. mieszkańców, uczestnictwa w szkoleniach/doradztwie organizowanego przez LGD. Najniżej oceniono preferowanie beneficjentów z dużym doświadczeniem w realizacji różnego rodzaju projektów współfinansowanych ze środków UE. Ponadto przyjęto wstępne elementy podlegające monitorowaniu i ewaluacji;

- w ramach dyskusji reprezentantów grup i fokusów na poszczególnych etapach prac nad LSR dyskutowano nad zebranymi materiałami powstałymi na wcześniejszych etapach lub danymi wynikającymi ze statystyk oraz opracowań własnych LGD (tworzonych na potrzeby LSR przez pracowników biura LGD) m.in. określono przedsięwzięcia oraz ich poszczególne wskaźniki realizacji;

- Zespół roboczy oraz grupy robocze był zespołem osób spinającym oraz podsumowującym otrzymane wyniki pra na poszczególnych etapach tworzenia LSR. Na spotkaniach tych osób zapadały ostateczne decyzje co do zawartości poszczególnych zapisów LSR, które to mieszkańcy mogli konsultować w punkcie informacyjno-konsultacyjnym. w ramach punktu każdy zainteresowany LSR mógł dodatkowo wypełnić ankietę oraz złożyć swój pomysł na realizację operacji.

Zastosowanie powyższych metod w procesie planistycznym zaprezentowano w tabeli w układzie macierzowym.

Etap prac nad strategią	Użyte metody i techniki	Opis (data, miejsce, ilość osób)
-------------------------	-------------------------	----------------------------------

1. diagnoza i analiza SWOT	<p>Badanie ankietowe Spotkania konsultacyjne Planowanie Partycypacyjne Fokus Dyskusje reprezentantów grup Punkt informacyjno-konsultacyjny</p>	<p>Badanie ankietowe (w sondażu wzięło udział 101 osób zamieszkujących obszar LGD Dunajec-Biała) lipiec/sierpień 2015 Spotkania konsultacyjne: -12 sierpnia 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Pleśna - 40 osób -21 sierpnia 2015 od 11.00 do 13.00 w gminie Wojnicz - 27 osób -26 sierpnia 2015 od 9.00 do 11.00 w gminie Ciężkowice - 35 osób -2 września 2015 od 16.00 do 18.00 w gminie Zakliczyn - 8 osób -14 września 2015 od 19.00 do 21.00 w gminie Zakliczyn - 20 osób Planowanie Partycypacyjne: -16 września 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 18 osób Fokus: -23 września 2015 od 16.30 do 18.30 w gminie Ciężkowice - 9 osób -23 września 2015 od 18.45 do 20.45 w gminie Ciężkowice - 10 osób Dyskusje reprezentantów grup: -14 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Wojnicz - 9 osób -15 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Ciężkowice - 8 osób -16 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 10 osób Punkt informacyjno-konsultacyjny (od poniedziałku do piątku od godz. 8.00 do 16.00)</p>
2. określanie celów i wskaźników w odniesieniu do opracowania LSR oraz opracowanie planu działania	<p>Badanie ankietowe Spotkania konsultacyjne Grupy robocze Planowanie Partycypacyjne Warsztaty konsultacyjne Punkt informacyjno-konsultacyjny</p>	<p>Badanie ankietowe (w sondażu wzięło udział 101 osób zamieszkujących obszar LGD Dunajec-Biała) lipiec/sierpień 2015 Spotkania konsultacyjne: -12 sierpnia 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Pleśna - 40 osób -21 sierpnia 2015 od 11.00 do 13.00 w gminie Wojnicz - 27 osób -26 sierpnia 2015 od 9.00 do 11.00 w gminie Ciężkowice - 35 osób -2 września 2015 od 16.00 do 18.00 w gminie Zakliczyn - 8 osób -14 września 2015 od 19.00 do 21.00 w gminie Zakliczyn - 20 osób Grupy robocze: -18 września 2015 od 16.30 do 19.00 w gminie Pleśna - 6 osób -29 października 2015 od 17.00 do 19.30 w gminie Zakliczyn - 11 osób -17 listopada 2015 od 18.00 do 20.30 w gminie Ciężkowice - 9 osób Planowanie Partycypacyjne: -16 września 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 18 osób Warsztaty konsultacyjne: -12 sierpnia 2015 od 19.30 do 21.30 w gminie Pleśna - 40 osób -21 sierpnia 2015 od 13.30 do 15.30 w gminie Wojnicz - 27 osób -26 sierpnia 2015 od 11.00 do 13.00 w gminie Ciężkowice - 35 osób -2 września 2015 od 18.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 8 osób -14 września 2015 od 21.00 do 22.00 w gminie Zakliczyn - 20 osób Punkt informacyjno-konsultacyjny (od poniedziałku do piątku od godz. 8.00 do 16.00)</p>
3. opracowanie zasad wyboru operacji i ustalania kryteriów wyboru	<p>Grupy robocze Zespół roboczy ds. LSR Warsztaty konsultacyjne Warsztat deliberatywny Dyskusje reprezentantów grup</p>	<p>Grupy robocze: -18 września 2015 od 16.30 do 19.00 w gminie Pleśna - 6 osób -29 października 2015 od 17.00 do 19.30 w gminie Zakliczyn - 11 osób -17 listopada 2015 od 18.00 do 20.30 w gminie Ciężkowice - 9 osób Zespół roboczy ds. LSR: -7 października 2015 od 16.30 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 5 osób -22 października 2015 od 17.30 do 20.00 w gminie Ciężkowice - 6 osób Warsztaty konsultacyjne: -12 sierpnia 2015 od 19.30 do 21.30 w gminie Pleśna - 40 osób -21 sierpnia 2015 od 13.30 do 15.30 w gminie Wojnicz - 27 osób -26 sierpnia 2015 od 11.00 do 13.00 w gminie Ciężkowice - 35 osób -2 września 2015 od 18.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 8 osób -14 września 2015 od 21.00 do 22.00 w gminie Zakliczyn - 20 osób Warsztat deliberatywny: -12 sierpnia 2015 od 19.00 do 19.30 i od 21.30 do 22.00 w gminie Pleśna - 40 osób -21 sierpnia 2015 od 13.00 do 13.30 i od 15.30 do 16.00 w gminie Wojnicz - 27 osób Dyskusje reprezentantów grup: -14 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Wojnicz - 9 osób -15 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Ciężkowice - 8 osób -16 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 10 osób</p>

4. opracowanie zasad monitorowania i ewaluacji,	Grupy robocze Zespół roboczy ds. LSR Warsztaty konsultacyjne Warsztat deliberatywny	Grupy robocze: -18 września 2015 od 16.30 do 19.00 w gminie Pleśna - 6 osób -29 października 2015 od 17.00 do 19.30 w gminie Zakliczyn - 11 osób -17 listopada 2015 od 18.00 do 20.30 w gminie Ciężkowice - 9 osób Zespół roboczy ds. LSR: -7 października 2015 od 16.30 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 5 osób -22 października 2015 od 17.30 do 20.00 w gminie Ciężkowice - 6 osób Warsztaty konsultacyjne: -12 sierpnia 2015 od 19.30 do 21.30 w gminie Peśna - 40 osób -21 sierpnia 2015 od 13.30 do 15.30 w gminie Wojnicz - 27 osób -26 sierpnia 2015 od 11.00 do 13.00 w gminie Ciężkowice - 35 osób -2 września 2015 od 18.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 8 osób -14 września 2015 od 21.00 do 22.00 w gminie Zakliczyn - 20 osób Warsztat deliberatywny: -12 sierpnia 2015 od 19.00 do 19.30 i od 21.30 do 22.00 w gminie Pleśna - 40 osób -21 sierpnia 2015 od 13.00 do 13.30 i od 15.30 do 16.00 w gminie Wojnicz - 27 osób
5. przygotowanie planu komunikacyjnego w odniesieniu do realizacji LSR	Zespół roboczy ds. LSR Fokus Warsztaty konsultacyjne Dyskusje reprezentantów grup	Zespół roboczy ds. LSR: -21 września 2015 od 16.30 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 5 osób -28 września 2015 od 17.30 do 20.00 w gminie Ciężkowice - 6 osób Fokus: -23 września 2015 od 16.30 do 18.30 w gminie Ciężkowice - 9 osób -23 września 2015 od 18.45 do 20.45 w gminie Ciężkowice - 10 osób Warsztaty konsultacyjne: -12 sierpnia 2015 od 19.30 do 21.30 w gminie Peśna - 40 osób -21 sierpnia 2015 od 13.30 do 15.30 w gminie Wojnicz - 27 osób -26 sierpnia 2015 od 11.00 do 13.00 w gminie Ciężkowice - 35 osób -2 września 2015 od 18.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 8 osób -14 września 2015 od 21.00 do 22.00 w gminie Zakliczyn - 20 osób Dyskusje reprezentantów grup: -14 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Wojnicz - 9 osób -15 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Ciężkowice - 8 osób -16 października 2015 od 17.00 do 19.00 w gminie Zakliczyn - 10 osób

Wyniki z przeprowadzonej analizy wniosków z konsultacji.

Rozbudowany proces opracowania LSR LGD Dunajec Biała stosowany na każdym z pięciu etapów prac nad strategią oparty został o wymienione wyżej 10 metod partycypacyjnych i złożyło się na niego 39 wydarzeń (nie licząc funkcjonującego w trybie ciągłym punktu konsultacyjnego). W oparciu o zgłaszane przez uczestniczących w wymienionych wydarzeniach reprezentantów różnych grup społecznych propozycje poddane następnie (z wykorzystaniem metod heurystycznych) analizie (skonfrontowanej o wyniki diagnozy) i wreszcie po nadaniu im odpowiednich wag końcowej syntezie, w wyniku czego m.in. powstała zaprezentowana w niniejszym opracowaniu analiza SWOT oraz wytypowane główne wyzwania i problemy, którym ma sprostać planowana interwencja, czyli: przeciwdziałanie wyludnianiu się obszaru LGD i emigracji, zwłaszcza młodych ludzi, do miast i za granicę oraz przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia poprzez rozwijanie lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy. W ten sam sposób stworzono "drzewo strategii," na które złożyły się dwa ogólne cele określające najważniejsze kierunki rozwoju obszaru LGD Dunajec-Biała. W ramach tych celów zostało dookreślonych łącznie 6 celów szczegółowych oraz 14 przedsięwzięć. Efektem partycypacyjnego procesu konsultacji były zatem zarówno zgłaszane propozycje jak i praca intelektualna, która doprowadziła do wyboru celów, przedsięwzięć i wskaźników, które w ostatecznej postaci zebrano w tabeli: *Matryca logiczna realizacji LSR dla LGD Dunajec-Biała*. W analogiczny sposób zaplanowano zasady wyboru operacji i kryteria wyboru, plan monitorowania i ewaluacji (w tym zakres, sposób i okres pomiaru), oraz plan komunikacji (opisy w poszczególnych rozdziałach). Na każdym etapie prac nad LSR dokonywano uporządkowania i pogrupowania zgłoszonych problemów/uwag/wniosków, które następnie przyjmowano albo odrzucano z powodu np. problemów marginalnych, pojawiających się incydentalnie. Pomijano również te na, które LGD nie ma wpływu (duża skala problemu, inwestycji), ale przekazywano je innym instytucjom np. Gminie.

ROZDZIAŁ III. DIAGNOZA - OPIS OBSZARU I LUDNOŚCI. ANALIZA ZASOBÓW I POTENCJAŁU ORAZ PROBLEMÓW I POTRZEB TERYTORIUM ORAZ SPOŁECZNOŚCI LGD –DB

1. GRUPY DOCELOWE LSR – CHARAKTERYSTYKA GRUP SZCZEGÓLNIE ISTOTNYCH Z PUNKTU WIDZENIA REALIZACJI LSR

Zgodnie z przeprowadzoną diagnozą obszaru i zidentyfikowanymi kluczowymi problemami poszczególnych grup osób (opisanymi w poniższych podrozdziałach w zależności od ich charakteru), do **grup docelowych LGD DB zaliczamy:**

1. osoby fizyczne zamieszkałe na terenie wiejskim gmin partnerskich (w tym także dzieci, młodzież, liderzy lokalni, rolnicy), które dzięki realizacji LSR LGD DB skorzystają m.in. z nowych obiektów i usług umożliwiających zagospodarowania czasu wolnego, podniosą swoją wiedzę i wpłyną na ochronę środowiska oraz ekologię, zwiększą swoją aktywność, poziom integracji oraz uzyskają zatrudnienie na terenie LGD.
2. osoby fizyczne nie zamieszkałe na obszarze LGD (turyści/przyjezdni, w tym też os. młode), którzy skorzystają m.in. z oferowanych przez region różnorodnych i uatrakcyjnionych usług turystycznych czy rekreacyjnych.
3. pełnoletnie, osoby fizyczne, które są obywatelami państwa członkowskiego UE, zamierzające prowadzić lub prowadzące działalność gospodarczą, której miejsce wykonywania znajduje/znajduje się na terenie wiejskim obszarze LSR LGD DB i spełniają warunki *Rozporządzenia Ministra Rolnictwa i rozwoju Wsi z dnia 24.09.2015r. (w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddz. „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW na lata 2014–2020)* oraz dzięki realizacji LSR otrzymają zatrudnienie, czy też wpłyną na zwiększenie poziomu przedsiębiorczości regionu.

(pkt 1 i 3) - w tym grupy defaworyzowane regionu: os. bezrobotne; osoby poniżej 35 roku życia; kobiety

4. osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, którym ustawa przyznaje zdolność prawną oraz grupy nieformalne, których siedziba lub ich oddział znajduje się na obszarze wiejskim objętym LSR LGD DB. Będą to podmioty działające lub wyrażające chęć działania na obszarze LGD DB, wpływając w ten sposób na jego rozwój. Zaliczamy do nich także wszelkiego rodzaju organizacje pozarządowe, OSP, Koła Gospodyń wiejskich, zespoły regionalne, zamierzające realizować projekty na rzecz mieszkańców obszaru LGD lub na rzecz rozwoju lokalnego.
5. Jednostki samorządu terytorialnego - gminy partnerskie (JSFP), które dzięki realizacji LSR przeprowadzą działania służące dobru mieszkańców czy zwiększeniu atrakcyjności obszaru LGD.
6. LGD Dunajec-Biała: pracownicy, członkowie, którzy dzięki realizacji LSR podniosą swoje kompetencje i wiedzę z zakresu działania na rzecz rozwoju obszarów wiejskich.

Charakterystyka grup szczególnie istotnych z punktu widzenia realizacji LSR, ich problemów i obszarów interwencji odnoszących się do tych grup

I. Osoby bezrobotne	II. Osoby poniżej 35 roku życia	III. Kobiety
---------------------	---------------------------------	--------------

Główne problemy z jakimi borykają się powyższe grupy osób to przede wszystkim ubóstwo lub niski poziom życia, powodujące konieczność sięgania po środki pomocowe opieki społecznej. Są one spowodowane tym, iż osoby te borykają się głównie z brakiem zatrudnienia, który jest z kolei konsekwencją wielu, często występujących w tym samym czasie czynników:

- ogólnie niekorzystna sytuacja na rynku pracy w kraju, powiecie, gminach;
- małe lub żadne doświadczenie zawodowe ludzi młodych;
- duża podaż ludzi młodych na rynku pracy, którzy aplikują na nieliczne dostępne stanowiska;
- trudności w pogodzeniu życia zawodowego z rodzinnym przez kobiety-matki.

Kolejnym problemem, jakże powiązany z powyższymi jest wykluczenie społeczne, spowodowane nie tylko złą sytuacją finansową tych grup osób, ale także słabą ofertą zagospodarowania czasu wolnego dla tych osób i słabym ich dostępem do ogólnodostępnej, niekomercyjnej infrastruktury społeczno-kulturalnej na obszarze. Niewątpliwie ogranicza to uczestnictwo tych osób w życiu społeczno-kulturalnym, powodując często wycofywanie się ich z życia społeczności lokalnej, a pośrednio także i ograniczenia w przekazywaniu i/lub kultywowaniu lokalnych tradycji i obyczajów. Szczegółowo problemy tych grup zostały opisane w poniższych podrozdziałach, głównie w podrozdziale 3 Rynek pracy.

Obszary interwencji odnoszące się do tych grup osób to przede wszystkim wsparcie w ramach przedsięwzięć związanych z podejmowaniem przez te osoby działalności gospodarczej, jak również i działania wpływające na zwiększenie ich zainteresowania tematyką samozatrudnienia i tworzenia miejsc pracy (także w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego). Grupy te będą preferowane w ogłaszanych naborach wniosków w kryteriach ich oceny. Dedykowane są im też działania ukierunkowane na zwiększenie dostępu do oferty czasu wolnego oraz pobudzanie ich aktywności i integracji społecznej poprzez: powstanie nowej lub modernizację istniejącej infrastruktury turystyczno-rekreacyjno-kulturalnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego; imprezy kulturalne; aktywność sportową; zapobieganie negatywnym zjawiskom w sferze społecznej poprzez działania w postaci szkoleń/warsztatów/wydarzeń, w których będą brały one udział.

Krótką charakterystyka demograficzna mieszkańców obszaru LGD DB i wskazanie najważniejszych problemów społecznych z jakimi się borykają

Liczba ludności obszaru LGD-DB liczy **48957 osób**, w tym 27% to mieszkańcy G. Wojnicz, 25% G. Zakliczyn, 24% G. Pleśna i 23% G. Ciężkowice (ogółem 49,9% mężczyzn, 50,1% kobiet). Największą liczbę stanowią osoby młode w przedziale wiekowym 20-34 lat - 11738 (24% całkowitej ludności obszaru LGD, w tym 52%M, 48%K), co jest dużym plusem terenu, z punktu widzenia potencjalnej siły roboczej, następnie dzieci oraz młodzież szkolna (0-19 lat) – 11659 os. (24% ludności LGD), grupa wiekowa 35-49 – 10333 os. (21% ludności LGD, 51%M, 49%K); grupa wiekowa (50+) 50-64 - 8552 os. (17% ludności LGD, 52%M, 48%K) oraz osoby 65+ -

6675 os. (14% ludności LGD). Gęstość zaludnienia na km² obszaru LGD wynosiła w 2014r. 131 osób (109 Ciężkowice, 144 Pleśna, 168 Wojnicz, 102 Zakliczyn), średnia powiatu to 142. Korzystnie wygląda dodatni przyrost naturalny - największy jest w g. Ciężkowice +4,6, najmniejszy w g. Zakliczyn +1,5, a w powiecie 1,8. Zagrożeniem mogą się tu jednak okazać zmiany demograficzne, proces starzenia się społeczeństwa, jak i coraz bardziej postępujące choroby cywilizacyjne (zgłoszone przez mieszkańców podczas konsultacji społecznych). Według danych GUS – Spis powszechny ludności z 2011 największą grupę w powiecie tarnowskim stanowiły osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (29%-w tym 63% mężczyzn), średnim i policealnym (26%-w tym 57% kobiet) oraz podstawowym (21%-w tym 56% kobiet). Osoby z wykształceniem wyższym stanowiły 9% (w tym 62% kobiet) ogółu mieszkańców powiatu. Niestety wśród 2490 osób nieposiadających wykształcenia (1% powiatu) aż 62% stanowią kobiety. Niekorzystnie wygląda ujemne saldo migracji wewnętrznych i zagranicznych z wynikami dla czterech gmin -2 i -17 (41.% M, 51%K). Według najnowszych danych GUS 2014 największy udział w ujemnym saldzie migracji zagranicznych mają w Małopolsce osoby w wieku produkcyjnym, a z punktu widzenia wykształcenia osoby z średnim i zasadn. zawodowym (dane 2005).

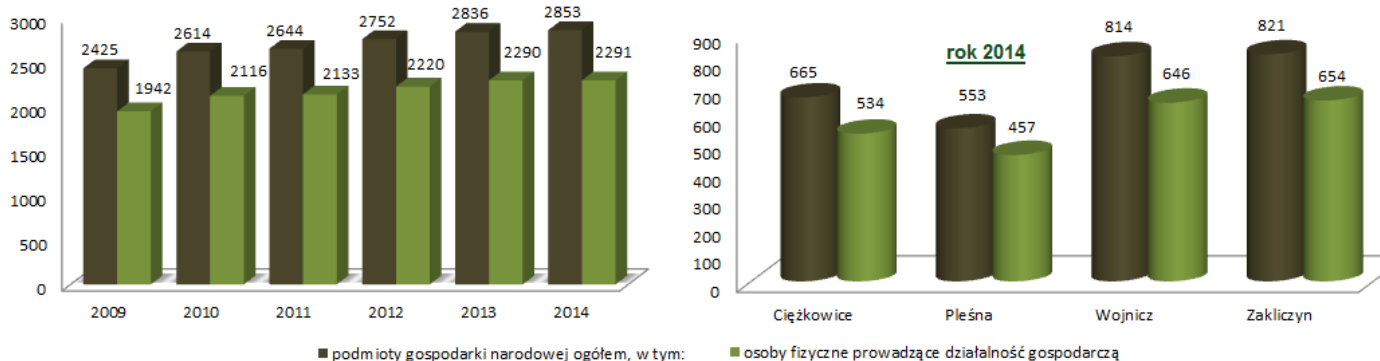
Liczba osób korzystających z pomocy opieki społecznej na obszarze LGD wynosiła w 2014 r. 5034 (10,3% jej mieszkańców) i wzrosła od roku 2012 o 4%. Zgodnie z danymi zaczerpniętymi z OPS najczęstszymi problemami społecznymi z jakimi zmagają się mieszkańcy obszaru oraz z których to tytułów otrzymują oni wsparcie są: 1. ubóstwo (średnio 62% podopiecznych OPS); 2. bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gosp. dom. (41%); 3. bezrobocie (36%); 4. długotrwała lub ciężka choroba (36%); 5. potrzeba ochrony macierzyństwa (29%); 6. wielodzietność (27%); 7. niepełnosprawność (25%). Dodatkowo średnio 44 na 1000 mieszkańców obszaru korzysta z dożywiania (w tym 20% dzieci). Wszystkie powyższe problemy często powodują wykluczenie społeczne, czyli wyłączenie jednostek z funkcjonowania w życiu społecznym. Należy zaznaczyć, iż ubóstwo może powodować wykluczenie, ale i może być jego skutkiem. Skalę zjawiska ubóstwa potwierdza także raport krajowy GUS „Sytuacja gospodarstw domowych w 2014 r. ...”, który wskazał ciągły spadek ilościowego spożycia większości podstawowych artykułów żywnościowych i bardzo duży, bo aż 80 % udział wydatków w dochodzie rozporządzalnym. Prawie połowa tych wydatkowanych kwot przeznaczana jest na zaspokojenie podstawowych potrzeb (żywność, napoje) i opłaty, a dodatkowo 70% mieszkańców terenu LGD korzystających z pomocy społecznej znajduje się poniżej kryterium dochodowego, co świadczy o bardzo niskim poziomie życia tej grupy.

2. GOSPODARKA I PRZEDSIĘBIORCZOŚĆ ORAZ SPÓJNOŚĆ EKONOMICZNA OBSZARU

Na początku poprzedniego okresu programowania wszystkie gminy obszaru LGD - DB charakteryzowały się wyraźnym spadkiem podmiotów gospodarczych na ich terenie (-6%). Przez okres ostatnich paru lat sytuacja się zmieniła. I tak, w samych latach 2012-2014 obserwuje się wzrost liczby podmiotów gospodarczych na obszarze LGD o 3,7%, które osiągnęły w 2014 r. liczbę 2853 firm, co stanowi 24% wszystkich podmiotów gospodarczych w p. tarnowskim. Niestety gorzej już wygląda sytuacja jeżeli chodzi o ocenę wielkości procentowego wzrostu zakładanych firm na terenie LGD w stosunku do innych gmin powiatu. **Gminy LGD zajmują jedne z ostatnich miejsc w powiecie pod tym względem, co oznacza, że mieszkańcy LGD nie zakładają tak dużej ilości działalności i ich przedsiębiorczość nie jest tak pobudzona jak mieszkańców innych obszarów powiatu.**

G. Pleśna zajmuje ostatnie 15 miejsce z ponad 1 % wynikiem ujemnym, G. Zakliczyn z jedynie 2% wzrostem miejsce przedostatnie, G. Wojnicz z 3% wzrostem (4 miejsce od końca), a jedynie G. Ciężkowice osiąga 10 % wzrost.

Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze LGD w latach 2009-2014 oraz w poszczególnych gminach w roku 2014

Obszar LGD charakteryzuje się niskim poziomem przedsiębiorczości. Przeciętnie na 1 tys. mieszkańców, zarejestrowanych w rejestrze REGON jest 58 podmiotów (powiat tarnowski 59), podczas gdy w woj. małopolskim 106. Dzieliąc podmioty gospodarcze wg. sektorów własnościowych możemy stwierdzić, iż zdecydowaną większość 96 % stanowi sektor prywatny z 4% wzrostem od 2012r., a sektor publiczny jedynie 4 %. Dodatkowo sektor prywatny w aż 84% (zarówno LGD i powiat) tworzą osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą, a te z terenu LGD stanowiły 24 % wszystkich z terenu powiatu tarnowskiego. W 2014 r. ich liczba na obszarze LGD wynosiła 2291 podmiotów, a najwięcej (28%) było ich zarejestrowanych w G. Zakliczyn. **Niestety jednak, analizując trend zmian ilości jednoosobowych działalności gospodarczych na terenie gmin LGD 2012/2014 zauważa się najmniejszy poziom ich wzrostu na tle innych gmin w powiecie (a w przypadku G. Pleśna spadek -2%):** Pleśna -miejsce ostatnie, Zakliczyn - przedostatnie (1%), Wojnicz -4 od końca (3%), Ciężkowice -nadganiające średnią obszaru z 12% wzrostem. Średni wynik powiatu to 4% wzrost. Dzieje się tak głównie przez zawile przepisy prawne, częste zmiany legislacyjne, nieprzewidywane prawodawstwo, utrudniające prowadzenie działalności, brak bezpłatnych porad prawnych i obywatelskich oraz przede wszystkim biurokrację,

trudności administracyjne i ograniczone możliwości w pozyskiwaniu kapitału (także unijnego) zarówno na zakładanie nowych działalności, jak i utrzymanie/rozwój już istniejących, a przecież ilość mikro i małych przedsiębiorstw na terenie LGD stanowi ogromną większość - aż 99%. Dodatkowym spowolnieniem rozwoju tutejszej przedsiębiorczości jest konkurencja gospodarcza miasta Tarnowa, które jest postrzegane jako bardziej atrakcyjne dla inwestycji i realizacji przedsięwzięć oraz istotna słaba dostępność do Internetu i sieci komórkowej (zwłaszcza w mniejszych miejscowościach i przysiółkach). Mieszkańcy obszaru zgłaszali także podczas konsultacji społecznych: nieumiejętność małych lokalnych przedsiębiorców w zawiązywaniu współpracy między sobą (co mogłoby sprzyjać zatrudnianiu większej ilości osób, co ważne często na stabilnych i długookresowych warunkach), jak również zagrożenie nie tylko w skali regionu, ale także kraju związane z niekorzystną sytuacją - uwarunkowaniami geopolitycznymi (kryzysem na Ukrainie).

Sektor społeczny, w tym przedsiębiorczość społeczna i jego wpływ na rozwój społeczeństwa obywatelskiego

Nie można zapominać o działających na obszarze LGD organizacjach społecznych (w tym fundacjach, stowarzyszeniach, klubach sportowych itd.), które są niewątpliwym źródłem i świadectwem podejmowania różnorodnych oddolnych inicjatyw przez mieszkańców obszaru, angażujących się w życie lokalnej społeczności, czy rozwoju społeczeństwa obywatelskiego, czyli aktywnego i zdolnego do samoorganizacji, określania i osiągania wyznaczonych celów bez impulsu ze strony władzy państwowej. Stanowią one wg danych GUS 4% podmiotów sektora prywatnego obszaru LGD (o 1% więcej niż w Małopolsce). Na obszarze LGD zgodnie z danymi BDL GUS 2014 jest ich zarejestrowanych 115, a najwięcej w G.Wojnicz - 37. Realizują cele m.in. z zakresu pożytku publicznego, działania na rzecz rozwoju edukacji i sportu, ochrony zdrowia, rozwoju regionu i gmin, czy też dzieci, kobiet, osób starszych, niepełnosprawnych, inicjatyw samorządowych, wspólnot i społeczności lokalnych, ochrony środowiska, lecz jedynie 7 z nich w roku 2015 posiadało status OPP, uprawniający do pobierania tzw. „1% podatku”. Na obszarze LGD oprócz małej ilości organizacji pozarządowych wpisanych do rejestru przedsiębiorców, nie działają żadne spółdzielnie socjalne, łączące cechy przedsiębiorstwa i organizacji społecznej. Wyniki konsultacji społecznych pokazały jednak, iż istnieje chęć tworzenia tego typu podmiotów na obszarze, dlatego też LGD zamierza inicjować tego typu działania i wspierać przedsiębiorczość społeczną obszaru. Należy wspomnieć, iż powyższą ilość organizacji społecznych rejestrowych powiększają organizacje niezarejestrowane, takie jak Koła Gospodyń Wiejskich, czy inne grupy nieformalne, które prężnie działają na obszarze LGD integrując lokalną społeczność.

Bez względu jednak na to czy są one zarejestrowane czy niezarejestrowane borykają się z wieloma zgłoszonymi podczas konsultacji społecznych z mieszkańcami barierami: finansowymi, związanymi głównie z niską zdolnością do pozyskiwania środków na działalność statutową, brakami organizacyjnymi, technicznymi (niedostateczne zasoby lokalowe czy wyposażenie), niewielka ilość lokalnych liderów społecznych (dane z konsultacji społecznych 2015 r.). Ograniczają one zaangażowanie się sektora społecznego w rozwój regionu, lecz nowa perspektywa programowania UE daje szanse rozwiązania powyższych problemów. Oceniając aktywność obywatelską społeczeństwa obszaru LGD możemy posłużyć się także przejawianą frekwencją wyborczą podczas wyborów samorządowych np. w 2014 r. Dla całego obszaru LGD wyniosła średnio 44%, co było niestety wielkością poniżej przeciętnej wśród wartości frekwencji innych gmin niebędącymi miastami na prawach powiatów.

Branże z potencjałem rozwojowym na obszarze LGD

Tabela: Podmioty gospodarki narodowej na terenie LGD wg przdujących sekcji PKD2007 (BDL GUS, 2014)

Lp.	Wyszczególnienie	Liczba podm.	% w całk. l. podm na ter LGD	Zmiana % od 2012	Gmina przdująca
1	F. Budownictwo	698	24,47%	6,00%	265- Zakliczyn
2	G. Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych,	671	23,52%	1,00%	225- Wojnicz
3	C. Przetwórstwo przemysłowe	282	9,88%	4,00%	85- Ciężkowice
4	S. Pozostała działalność usługowa oraz T. Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	188	6,59%	10,00%	53- Wojnicz
5	H. Transport i gospodarka magazynowa	170	5,96%	-3,00%	52- Wojnicz
6	P. Edukacja	140	4,91%	6,00%	41- Zakliczyn
7	M. Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	128	4,49%	6,00%	38- Zakliczyn
8	Q. Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	117	4,10%	11,00%	41- Wojnicz
9	A. Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	116	4,07%	-10,00%	37- Ciężkowice i Zakliczyn

We wszystkich gminach, tworzących LGD, największe znaczenie odgrywają przedsiębiorstwa z sekcji *Budownictwo* oraz *Handel i naprawy*, stanowiące odpowiednio 24,47% i 23,52% wszystkich podmiotów na jej terenie. Są to przede wszystkim podmioty zajmujące się działalnością remontowo-budowlaną, różnorodną sprzedażą detaliczną i hurtową oraz drobnymi usługami. Firmy te w zdecydowanej większości są działalnością osób fizycznych, bardzo często o charakterze jednoosobowym lub rodzinnym. Stanowią one poważny element samozatrudnienia, ale także źródło ofert pracy dla mieszkańców regionu. Niestety z racji specyfiki zawodu

budownictwa, jak i naprawy pojazdów zatrudnienie znajdują w większości mężczyźni. W działalności handlowej szanse kobiet i mężczyzn są już bardziej wyrównane.

Rynek rolny, rolnictwo oraz produkty lokalne obszaru LGD

Mimo, iż na obszarze LGD mamy do czynienia z uprzywilejowanym mikroklimatem do produkcji chociażby owoców miękkich i winorośli to rolnictwo wśród podmiotów gospodarczych znajduje się tu z wynikiem 4% na ostatnim miejscu rankingu i niestety 10 % spadkiem w stosunku do roku 2012, głównie ze względu na bariery jakie napotyka. Zaliczamy do nich zwiększoną ilość klęsk żywiołowych, zagrożenie powodziami (tereny zalewowe) i osuwiskami na terenie LGD, bariery prawne utrudniające zbyt produktów lokalnych, ich słaba promocja, rozpoznawalność i dostępność, postępujące rozdrobnienie gospodarstw rolnych, brak lub ograniczone środki wspierające rolnictwo lub nieumiejętności aplikowania o fundusze na usprawnienie i zwiększenie efektywności gospodarstw, ich nisko-dochodowość i nieopłacalność, która popycha do wyboru przez młodsze pokolenia (następców gospodarzy) innych zawodów, czy migracje zarobkowe. Według Powszechnego Spisu Rolnego GUS 2010 ilość gospodarstw rolnych na obszarze LGD to 7555, z czego aż 53 % stanowią gospodarstwa o wielkości 1-5 ha, a 39% te o wielkości poniżej 1 ha, co potwierdza, iż obszar charakteryzuje się ogromną ilością małych rodzinnych gospodarstw rolnych. Największy udział wśród rodzajów zasiewów mają tu zboża (86%), ziemniaki (73%) oraz rośliny strączkowe (10%). Niekorzystne warunki glebowe i rozdrobniona struktura agrarna nie sprzyjają prowadzeniu wysokotowarowej produkcji rolnej, jednak idealnie nadają się do prowadzenia na niewielką skalę upraw ekologicznych i tradycyjnych. Od kilku lat obserwuje się zainteresowanie rolników prowadzeniem takich gospodarstw. Przykładem może być rozwój inicjatywy OD ROLNIKA, zajmującej się sprzedażą wysokiej jakości produktów rolnych pochodzących z upraw ekologicznych lub tradycyjnych, skupiającej już kilkanaście gospodarstw. Rozwojowi rolnictwa tradycyjnego lub/i ekologicznego sprzyja z jednej strony moda na zdrową żywność, ekologię i zdrowy styl życia, a jednocześnie problemy związane z rozwojem chorób cywilizacyjnych. Popyt na te produkty zauważa się przede wszystkim w miastach. Bliskość dużych aglomeracji miejskich Tarnowa, Krakowa, Rzeszowa jest szansą dla zbytu lokalnych produktów rolnych z obszaru LGD Dunajec-Biała. Warto wspomnieć także, iż udział pracujących w rolnictwie w stosunku do ogółu pracujących w powiecie tarnowskim wynosił 61,7% (dane BDL GUS 2012).

Produkty lokalne obszaru LGD: 9 produktów pochodzących z terenu LGD zostało wpisanych na Listę Produktów Tradycyjnych, prowadzoną przez Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi. Są to: nasiona fasoli "Piękny Jaś" z doliny Dunajca; Wołowina z krowy rasy polskiej czerwono-białej; Ogórki kiszane w studni; Dżem z płatków róż; Konfitura borówkowo-jabłkowa; Zakliczyński sok malinowy; Masło „Rzuchowskie”; Wino domowe "rzuchowskie" (z białych i różowych winogron); Wojnickie kukielki - podłużne, wrzecionowate strudelki. Obszar może się pochwalić też wysokiej jakości produktami pszczelimi, co jest wynikiem głębokich tradycji pszczelarskich na tym obszarze. Lokalne produkty są coraz częściej poszukiwane przez turystów, co może być szansą rozwojową obszaru przy równoczesnym podjęciu działań w kierunku rozwoju turystyki i bazy wypoczynkowej.

Branże usług turystycznych i okołoturystycznych oraz ich znaczenie dla rozwoju obszaru LGD

Infrastruktura turystyczna i okołoturystyczna obszaru LGD (w tym także niekomercyjne i ogólnie dostępne) mają kluczowe znaczenie dla jego rozwoju i poprawy atrakcyjności. Obejmują one obiekty turystyczne, rekreacyjne i świadczące usługi zarówno na rzecz ludności miejscowej oraz turystów. Ważnymi elementami są baza noclegowa i gastronomiczna, infrastruktura towarzysząca oraz dostępność komunikacyjna. Baza noclegowa obszaru LGD zgodnie z danymi GUS [BDL 2014] jest słabo rozwinięta i o niskim standardzie. Składa się głównie z pokoi gościnnych w gospodarstwach agroturystycznych oraz 5 obiektów turystycznych: 4 na terenie G. Ciężkowice i 1 w G. Wojnicz, które oferują łącznie 227 miejsc noclegowych (30 Wojnicz i 187 Ciężkowice). Zaliczamy do nich po 1 szkolnym schronisku młodzieżowym w Ciężkowicach i Wojniczu, ośrodku szkolno-wypoczynkowym, domu pracy twórczej oraz pozostałym obiekcie niesklasyfikowanym (w Ciężkowicach). W roku 2014 przestało istnieć schronisko w Zakliczynie. Dodatkowo wyraźnie zauważalny jest niestety ok 30% spadek zarówno ilości obiektów, jak i miejsc noclegowych na terenie LGD (w stosunku do roku 2006 i diagnozy z poprzedniego okresu programowania). Owszem, G. Ciężkowice przoduje pod względem ilości miejsc noclegowych w powiecie, ale 3 pozostałe gminy mocno ciągną średnią obszaru w dół, znajdując się na szarym końcu. Według danych GUS 2014 na terenie LGD nie ma pól biwakowych, kempingów, czy infrastruktury noclegowej w postaci hoteli i pensjonatów, domów wczasowych, a miejsca noclegowe przypadają przeważnie na obiekty sezonowe, co już świadczy o słabej informacji i promocji bazy turystycznej obszaru LGD, co było także zgłoszone przez mieszkańców podczas konsultacji społecznych.

Zgodnie z danymi z Urzędów Gmin na terenie LGD znajdują się następujące obiekty noclegowe i atrakcje:

- Ciężkowice - schronisko młodzieżowe PTSM, Diecezjalny Dom Rekolekcyjny, Zajazd „Relax”, hotel – dom pracy twórczej Centrum Paderewskiego w Kaśnej Dolnej, hotel „Uroczyisko Jamna” w Jastrzębi, pensjonat „U Martusiowej”, Pensjonat dla koni ranczo „Stetson” (łącznie mogą obsłużyć do 180 osób na dobę), Gospodarstwo u P. Drebotów - nauka jazdy konnej, objazdy, turystyka konna, gospodarstwo Teresy Bigos - warsztaty malarskie, dyskoteka „Podgórzanka”,
- Pleśna - Zajazd „U Burnatów”, dom weselny-hotel w Janowicach, w Szczepanowicach, stadnina koni u M. Kuczery,
- Wojnicz – szkolne schronisko młodzieżowe, restauracja Viktoria w Olszynach, restauracja Missterium-Wojnicz
- Zakliczyn – Osada Wypoczynku i Zdrowia „Modrzewiowe wzgórze” w Faściszowej, Bacówka Jamna, Chata Włóczykija i Ośrodek Duszpasterstwa Akademickiego Dominikanów Dom św. Jacka w Jamnej, zajazd Ania i H&R „Zakliczyńska” w Zakliczynie, restauracja z domem weselnym „Podzamcze” w Melsztynie, Dom weselny Tara

Według danych Urzędów Gmin na obszarze LGD mamy łącznie 59 gospodarstw agroturystycznych: G.Ciężkowice – 16 (125 miejsc), G.Pleśna – 16, G.Wojnicz – 10, G.Zakliczyn – 17.

Pobyt turystów uatrakcyjniany jest tam poprzez organizację jazdy konnej, wycieczek z gospodarzem, spotkań z twórcami ludowymi, pokazów wypiekania chleba, przejażdżek bryczką oraz spotkań przy ognisku czy grillu. Jako najważniejsze zalety oferty agroturystycznej wymieniane są produkty prosto z gospodarstwa, cisza i spokój, położenie na czystym ekologicznie terenie - malownicze lasy obfitujące w grzyby, jagody i zioła, wzgórza, rzeki i stawy. Ważnym uzupełnieniem bazy noclegowej jest baza okoturystyczna.

Dostęp mieszkańców i turystów do infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej oraz społeczno-kulturalnej.

O ile ilość i rozmieszczenie obiektów ułatwiających codzienne funkcjonowanie (życie codzienne) plasuje się na dobrym poziomie, to już sama oferta gastronomiczna, oferta spędzania wolnego czasu i infrastruktura turystyczno-rekreacyjna jest dość marna (szczególnie dla dzieci, młodzieży i osób starszych). Gastronomia oferowana jest przez: restauracje, zakłady gastronomiczne, zajazdy, karczmy, bary, pizzerie, czy same gospodarstwa agroturystyczne, w których można zasmakować produktów wytwarzanych na miejscu, jak np. twaróg, suszony ser, chleb, mleko prosto od krowy, wiejskie jajka.

Jeżeli chodzi o obiekty o charakterze rekreacyjno-sportowym, są to kompleksy sportowe „Orlik” w Zakliczynie, Pleśnej i Pleśnicy, ponadto obiekty lokalnych klubów sportowych oraz głównie boiska przy szkołach podstawowych, place zabaw, gabinety kosmetyczne, siłownie, korty tenisowe i stoki narciarskie w Jastrzębiej (600 m) i Lubince (1600m), lecz mieszkańcy wyraźnie zgłaszali podczas konsultacji społecznych niewystarczającą ich ilość i jakość, jak również brak miejsc spotkań zarówno społeczności lokalnej, jak i przyjezdnej (np. amfiteatrów plenerowych) oraz małą liczbę dobrze przygotowanych szlaków i ścieżek turystyczno-rekreacyjno-edukacyjnych (pieszych, rowerowych, konnych), ich słabe oznaczenia, podobnie jak miejsc atrakcyjnych turystycznie. Turyści mają natomiast łatwy dostęp do placówek ochrony zdrowia, aptek, poczty, stacji benzynowych i gazowych, kantorów wymiany walut, oraz punktów naprawy pojazdów. Według mieszkańców istnieją spore możliwości rozwoju regionu poprzez rozwój turystyki, czemu sprzyjają obecne korzystne trendy w turystyce.

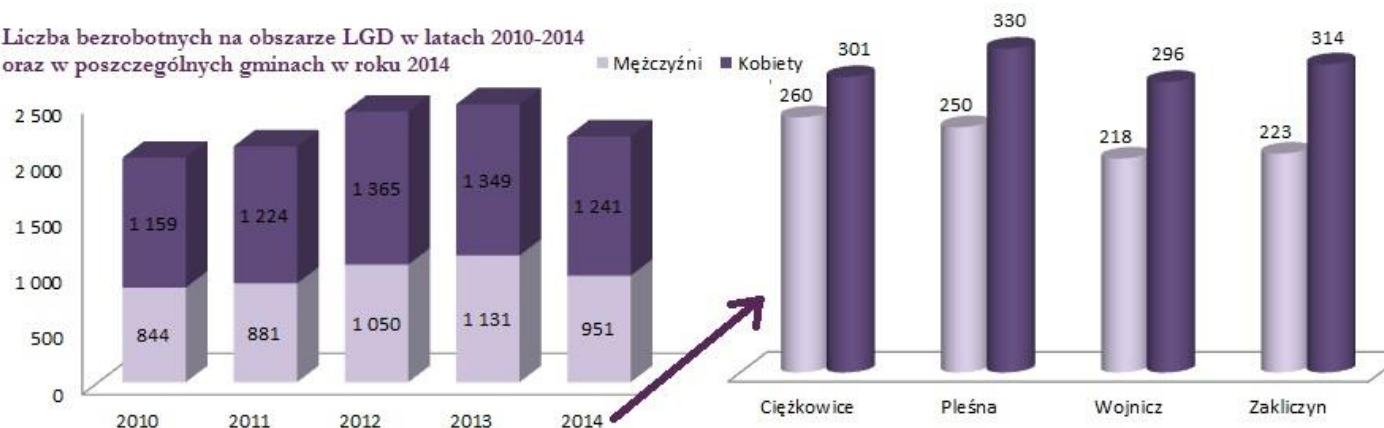
Planowany rozwój infrastruktury turystyczno-rekreacyjnej czy kulturalnej ma na celu zwiększenie atrakcyjności obszaru, jak również znalezienie przez jego mieszkańców pozarolniczych źródeł dochodu. Walory przyrodnicze, dziedzictwo historyczno - kulturowe, wykorzystane zostaną w promocji i szerokim rozwoju obszaru LGD.

3. RYNEK PRACY: BEZROBOCIE, GRUPY POZOSTAJĄCE POZA NIM, ZAGROŻONE UBÓSTWEM I WYKLUCZENIEM SPOŁECZNYM (GRUPY DEFAWORYZOWANE OBSZARU LGD)

Zgodnie z danymi BDL GUS łączna liczba zatrudnionych w powiecie tarnowskim w roku 2014 wynosiła 52723 os., z czego: ponad połowa 60 % w sektorach - rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo; 15% w przemyśle i budownictwie; 14% w pozostałych usługach; a 10% w sektorach - handel, naprawa pojazdów samochodowych, transport i gospodarka magazynowa, zakwaterowanie i gastronomia, informacja i komunikacja.

Na obszarze LGD - DB wg. danych GUS zarejestrowanych było w grudniu 2014 r. 2192 bezrobotnych (23% bezrobotnych z powiatu tarnowskiego). Ilość os. bezrobotnych w poszczególnych gminach rozłożona jest dość równomiernie od 514 Wojnicz (23% bezrobotnych obszaru LGD) do 580 –Pleśna (26% bezrobotnych obszaru LGD).

Liczba bezrobotnych na obszarze LGD w latach 2010-2014 oraz w poszczególnych gminach w roku 2014

Wg. danych GUS 2014 stopa bezrobocia rejestrowanego powiatu wynosiła 13,4%, co plasowało go na 17 miejscu (z 22) w Małopolsce [rok 2010-13,6%; 2011-13,5%; 2012-15,1%; 2013-15,3%]. Wg. danych PUP w Tarnowie na 31.10.2015 stopa bezrobocia powiatu wynosiła 10,9% (małopolska 8,2%, a kraj 9,6%). Średni udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym na terenie LGD w 2014 r wynosił 7,2 % (8,75% K i 5,77% M), w latach 2013-8,1%, 2012-7,9%, 2011-7%, 2010-6,7%. Niekorzystnie wygląda trend długości pozostawania bez pracy dotyczący zarówno obszaru LGD, powiatu oraz województwa, wskazujący, że im dłużej jest się w grupie bezrobotnych tym ciężiej opuścić jej szeregi. Na terenie LGD jest zarejestrowanych 442 bezrobotnych pozostających bez pracy powyżej 2 lat (20% bezrobotnych obszaru LGD). Rozkład bezrobotnych względem płci wskazuje na najniekorzystniejszą sytuację kobiet, stanowią one bowiem większą połowę ogółu bezrobotnych terenu LGD-DB -57% (1241), jak i powiatu 54 % (5224). Z uwagi na wykluczenia z aktywności zawodowej (macierzyństwo), stereotypową rolę społeczną

(gospodyni domowej i opiekunki) oraz mało efektywną jak na razie politykę prorodzinną kobiety narażone są na duże bariery w znalezieniu pracy, co tym samym powoduje większe bezrobocie w tej grupie. Trend co do ilości bezrobotnych (K i M oraz os. młodych) na terenie LGD jest rosnący, choć należy wspomnieć, iż z roku 2013 na 2014 nastąpił spadek ilości bezrobotnych (także w skali powiatu i województwa). Najwięcej bezrobotnych z terenu LGD to osoby z wykształceniem zasad. zawodowym (751), śr. zawodowym oraz policealnym (583) stanowiąc 61% ogółu bezrobotnych obszaru LGD (podobna sytuacja jest w powiecie z wynikiem 58%). Drugą grupą znajdującą się w najniekorzystniejszej sytuacji są osoby młode (do 35 roku życia), które są najlicniejszą grupą (1327-LGD, 5442-powiat) stanowiąc wśród ogółu bezrobotnych 61%-LGD, 57 % powiat. Dodatkowo należy wspomnieć, iż osoby młode to głównie osoby z niskim lub żadnym stażem zawodowym (0-5 lat), które stanowią aż 67% ogółu bezrobotnych na terenie LGD, a w powiecie 64%. Oznacza to, iż są oni kolejną grupą defaworyzowaną, najczęściej borykającą się z problemem znalezieniem pracy. Nawet w sytuacji jej znalezienia z racji tego iż, podaż osób młodych na rynku pracy jest spora, a ich wykształcenie i poziom doświadczenia na porównywalnym poziomie, pracodawcy oferują im najniższe możliwe wynagrodzenia, często na tzw. umowy śmieciowe. Niskie zarobki uniemożliwiają im rozwój (nie mówiąc już o założeniu własnej działalności), a obawa przed utratą pracy i jakichkolwiek środków do życia powoduje akceptację tej niekorzystnej sytuacji i brak odwagi na zamianę jej na lepszą.

To, że bezpośrednim skutkiem bezrobocia jest wykluczenie społeczne, ubóstwo i patologie, które dotyczą każdą z powyższych grup nie trzeba przypominać. Należy jednak pamiętać o konieczności wprowadzenia mechanizmów i sposobów jego jak najskuteczniejszego niwelowania, chociażby przez operacje pobudzające lokalną przedsiębiorczość, które nie tylko umożliwią samozatrudnienie bezrobotnym potencjalnym przedsiębiorcom regionu, ale także powstawanie nowych miejsc pracy dla innych mieszkańców.

4. UWARUNKOWANIA ORAZ SPÓJNOŚĆ PRZYRODNICZA I GEOGRAFICZNA OBSZARU

Zróżnicowanie i atrakcyjnie ukształtowanie terenu LGD Dunajec-Biała wynika z jego położenia w obrębie trzech mezoregionów: Pogórza Środkowo-Beskidzkie, Pogórza Zachodnio-Beskidzkiego i Kotliny Sandomierskiej. W obrębie Pogórza Środkowo-Beskidzkiego wyróżniamy Pogórze Rożnowskie, położone między Dunajcem i Białą, oraz skrawki Pogórza Ciężkowickiego, położone na wschód od Białej. Pogórze Zachodnio-Beskidzkie na obszarze LGD to niewielki fragment Pogórza Wiśnickiego, a Kotlina Sandomierska to Pogórze Bocheńskie. Największa część obszaru LGD przynależy do malowniczego krajobrazu Pogórza Rożnowskiego, porożcinanego głębokimi dolinami. Doliny Dunajca i Białej to mikroregiony o charakterze dolin dennych. Obie stanowią dwie najważniejsze osie rzeźby tego obszaru. Dna obu dolin pokryte są licznymi terasami rzeczny. Zbocza dolin są na ogół strome, modelowane przez złaziska i osuwiska i w znacznej mierze zalesione. Doliny dzielą płaskowyż na szereg równoległych garbów. Wskutek działalności człowieka w dolinach rzecznych występuje erozja boczna i denna oraz akumulacja powodziowa i korytowa. Wśród licznych kulminacji najwyższe w granicach LGD stanowią: Wał (523 m n.p.m.) oraz wzgórze w okolicach wsi Jamna o wysokości ok. 530 m n.p.m.

KLIMAT. Średnia temperatura roczna dla obszaru LGD - DB wynosi +7,5 st. C (I -4,6 st. C, VII +17 st. C), choć ze względu na charakter terenów górskich obserwuje się niewielkie jej zróżnicowanie.

Opady kształtują się w granicach 820 mm, przy czym wyższe wartości występują na terenach górzystych i powodują bardzo szybki wzrost poziomu występującej tu dużej ilości potoków i rzek oraz znaczną zmienność ich przepływów, co jest charakterystyczne dla tutejszego umiarkowanie ciepłego i łagodnego mikroklimatu, z wilgotnością powietrza nie przekraczającą 88 % i naturalną wentylacją nawiązującą do przebiegu dolin.

Wiatry: Doliny Dunajca i Białej stanowią naturalny korytarz dla wiatrów silnych (wiatru halnego w okresie chłodnej pory roku). Z kolei na terenie obniżenia kotlinnego przeważa cyrkulacja z zachodu. Średnią prędkość wiatru można określić na 2,2-2,5 m/s. Zjawiskiem typowym jest na Pogórzu piętrowość, gdzie ze wzrostem wysokości spada temperatura i rośnie ilość opadów. Wiosna na Pogórzu jest zasadniczo wczesna i ciepła. Lato trwa od VI do pierwszych dni IX. Jesień przychodzi dość wcześnie, przynosząc od razu znaczne ochłodzenia. Tutejszy klimat cechuje duża zmienność stanów pogody, co sprawia, iż jest tu praktycznie sześć pór roku: przedwiośnie, wiosna, lato, jesień, przedzimie oraz zima.

Na terenie gmin Ciężkowic i Zakliczyna znajdują się źródła podziemnych wód siarczkowych i chlorkowych. Wodę tą sklasyfikowano w 1,2% jako wodę mineralną swoistą o charakterze chlorkowo-wodorowęglanowo-sodowym; jodkowo, siarczkowo, fluorkową [Cl-HCO₃-Na (4, H₂S, F)]. Wody mineralne obok walorów krajobrazowych tego miejsca stały się podstawą idei uzdrowiska, co analizowała PAN w 2014 r., ostatecznie stwierdzając, że tutejszy klimat i bioklimat cechuje się właściwościami leczniczymi i profilaktycznymi.

GLEBY I LESISTOŚĆ. Na tutejszym podłożu fliszowym przeważają gleby charakterystyczne dla obszarów górzystych - naturalne i bielcowe względnie brunatne wraz z utworami lessowymi lub lesso-podobnymi. Część gleb obszaru charakteryzuje się niezbyt korzystnymi z rolniczego punktu widzenia, właściwościami fizycznymi i chemicznymi, należąc do gleb skrajnie ubogich w składniki pokarmowe. Najwyższy udział gleb obszaru LGD (wg.6-stopniowej skali bonitacji) zawiera się w klasie IV (49,5%), a 15% użytków rolnych zostało zakwalifikowanych do obszarów o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW). W klasie V i VI skali bonitacji znajduje się natomiast 14,8% i 2,1 % gleb. Należy wspomnieć, iż odsetek gleb najwyższych klas - I i II stanowi jedynie 0,4% i 7,7% gruntów z terenu LGD. Głównie w dolinach rzek na Pogórzu, gdzie występują gleby równinne aluwialne (wysoko urodzajne) napotyka się na korzystne warunki do uprawy zbóż i roślin okopowych, jak też sadownictwa. **Część mieszkańców terenu LGD, która napotyka niekorzystne warunki do uprawy roli, czy sadownictwa zmuszona jest kierować swoje działania w kierunku**

działalności pozarolniczej. Nie jest to jednak zadaniem prostym ze względu na różnorodne ograniczenia jakie napotykają, np. brak środków na wdrożenie i realizację pomysłów. To ostatnie rzutuje także na tych, którzy mają korzystne warunki do uprawy roli i niezdegradowane gleby, lecz ograniczone finanse powodują, iż nie są oni w stanie wykorzystać tego potencjału w 100% (np. w kierunku produkcji żywności wysokiej jakości –bardzo modne dzisiaj tradycyjne produkty ekologiczne). **Lasy:** Gleby z najsłabszych grup stanowią na obszarze LGD podłoże dla borów oraz lasów mieszanych, a jest on zalesiony aż w 29%, co jest wynikiem wyraźnie wyższym od średniej powiatowej (21,8%). Najbardziej zalesioną gminą jest gmina Zakliczyn (w 31,7%), następnie G. Ciężkowice (30,2%), G. Pleśna (28,4%) i G. Wojnicz (27,1%). [BDL, GUS 2014]. **Powyższe działania świadczą o przemyślanej gospodarce gruntami, w której gleby najsłabsze podlegają zalesianiu, a spora ilość borów / lasów to niewątpliwie duży atut z punktu widzenia turystyki, czy rekreacji, ale i także przemysłu drzewnego. Nie można jednak zapominać o konieczności ciągłej ochrony posiadanego dziedzictwa przyrodniczego.**

OBSZARY CHRONIONE. Na terenie LGD znajduje się 35.812,2 ha obszarów prawnie chronionych, z których najwięcej znajduje się na terenie gmin Zakliczyn – 12.188 ha. i Ciężkowice -10.250,5 ha. (obszary chronionego krajobrazu, parki krajobrazowe, rezerwy przyrody). Wśród nich natomiast znajduje się najwięcej obszarów chronionego krajobrazu 21.604,9 ha (8.365 ha G. Pleśna, 6.681,7 ha G. Zakliczyn, 5.008,7 ha G. Wojnicz, 1.549,5 ha G. Ciężkowice). Parków krajobrazowych jest łącznie 14.207,6 ha (8.701,3 ha Ciężkowice, ponad 5 tys. ha – Zakliczyn), a rezerwatów przyrody 176 ha (97,8 ha G. Zakliczyn, 63,2 ha G. Wojnicz, 14,9 ha G. Ciężkowice). Na terenie LGD występują 3 obszary objęte ochroną Natura 2000 –na łączną powierzchnię ok. 3 tys. ha. Może się on pochwalić występowaniem bogatej fauny, flory, a także pomników przyrody (okazale drzewa, wychodnie skalne, źródła siarczkowe): Ciężkowice- aż 14 pomników przyrody, Wojnicz 9 oraz Zakliczyn 8, Pleśna to 9 takich obiektów. [Źródło: BDL GUS 2014 oraz Urzędy Gmin]. 16 listopada 1995 r. utworzono Ciężkowicko – Rożnowski Park Krajobrazowy o łącznej pow. 17.633,9 ha (8430,0 ha w obrębie LGD –DB -gminy Zakliczyn i Ciężkowice). Utworzono także rezerwy przyrody:

- Rezerwat Przyrody Nieożywionej „Skamieniałe Miasto” w Ciężkowicach, (ok. 15 ha), utworzony w 1974 roku w celu ochrony oryginalnych form skalnych zbudowanych z piaskowca ciężkowickiego.
- Rezerwat leśno – krajobrazowy „Styr” (ok. 100 ha), który obejmuje kulminację i zbocza góry Styr (460 m n.p.m.). Znajdują się tam źródła wód mineralnych oraz nieczynny kamieniołom ”Bodzanty”, z okresu I wojny światowej.
- Rezerwat „Panieńska Góra” w Wielkiej Wsi utworzony w 2003 roku na terenie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Brzesko (63 ha), obejmuje kompleks leśny z wieloma bardzo rzadkimi, chronionymi gatunkami roślin; m.in. storczyk błądy i storczyk purpurowy.

Istnieje również użytek ekologiczny o nazwie „Polichty”, w sąsiedztwie którego znajduje się Ośrodek Edukacji Ekologicznej „Polichty – Sucha Góra”, należący do Zespołu Parków Krajobrazowych Pogórza w Tarnowie.

Obszary chronionego krajobrazu na terenie LGD to:

- Obszar Chronionego Krajobrazu Pogórza Ciężkowickiego,
- Radłowsko - Wierzchosławicki Obszar Chronionego Krajobrazu, w północnej części gminy Wojnicz,
- Obszar Chronionego Krajobrazu Wschodniego Pogórza Wiśnickiego.

Biorąc pod uwagę powyższe oraz fakt, iż okolice Tarnowa należą do najcieplejszych dzielnic Polski, a piękny obszar LGD - DB w widłach Dunajca i Białej, spójny przyrodniczo i klimatycznie, posiada oszałamiające walory krajobrazowe i ogromny potencjał turystyczny, daje możliwości rozwoju różnorodnych form rekreacji, w tym zagospodarowania czasu wolnego i turystyki (turystyki jednodniowej, pieszej, rekreacyjnej, rowerowej, konnej) czy też rolnictwa, agroturystyki oraz przedsiębiorczości mieszkańców w tym kierunku. Wymaga to jednak nie tylko szerokiej promocji terenu, wzbogacenia słabo jak dotąd rozwiniętej oferty i bazy turystycznej, ale także działań mających na celu utrzymanie otaczającego środowiska w stanie niepogorszonym. Wszystko to pokrywa się z najbardziej pożądanymi kierunkami rozwoju obszaru zgłaszanymi przez mieszkańców podczas konsultacji społecznych na terenie LGD.

STAN ŚRODOWISKA I CZYSTOŚĆ WÓD. Głównymi źródłami emisji zanieczyszczeń do powietrza atmosferycznego na terenie LGD „Dunajec- Biała” są: zakłady przemysłowe, transport, paleniska indywidualne oraz rolnictwo. Emisja z zakładów przemysłowych jest objęta kontrolą i ewidencją, natomiast emisja z pozostałych źródeł, ze względu na charakter i rozproszenie jest trudna do zbilansowania. W najbliższej stacji pomiarowej w Tuchowie dokonano oceny stanu zanieczyszczenia powietrza, co zawierało się w raporcie „Informacja o stanie środowiska powiatu tarnowskiego w 2014 roku”. Stwierdzono, iż średnioroczne stężenie pyłu zawieszonego PM10 wynosiło 102,5% dopuszczalnego poziomu, przekraczając go 88 razy w ciągu roku (250% normy), a średnioroczne stężenie benzo(a)pirenu przekroczyło poziom docelowy siedmiokrotnie. Uwzględniając ok. 20 kilometrowy dystans pomiędzy stacją pomiarową, a poszczególnymi gminami należy zwrócić na te wyniki szczególną uwagę, zważywszy, iż do znaczących przekroczeń dochodzi w sezonie jesiennie-zimowym, co oznacza istotny problem tzw. niskiej emisji pochodzącej z gospodarstw domowych, która wiąże się przede wszystkim z małą wiedzą i świadomością ekologiczną mieszkańców, niedbających o środowisko i nie wykazujących większych inicjatyw prośrodowiskowych, a co za tym idzie także prozdrowotnych. Swoją niewiedzą wpływają oni także na stan wód obszaru LGD, gdyż największym zagrożeniem jest tu działalność człowieka-gospodarcza (pobór wód na różne cele, wprowadzanie ścieków komunalnych i przemysłowych oraz zanieczyszczenia obszarowe, głównie z terenów użytkowanych rolniczo, spływające z wodami opadowymi), słaba sieć wodno-kanalizacyjna i niski % ludności obsługiwanej przez oczyszczalnie ścieków komunalnych. Na obszarze LGD Dunajec-Biała funkcjonuje 8 oczyszczalni, posiadających wspólną dobową przepustowość 2112 m³. Najwięcej oczyszczalni – 5 działa w gminie Zakliczyn (18 przydomowych), 2 obiekty funkcjonują w G. Ciężkowice (267 przydomowych), a 1 – G. Wojnicz i Pleśna (145 przydomowych), która to szczyci się największą przepustowością,

mierzona w m³ na dobę, wynoszącą 600 m³. Wiele pozostawia stan wód przepływających przez teren LGD-DB. Ocena ich jakości wykazała, że ze względu na wskaźniki bakteriologiczne odpowiadają kategorii A3 (czyli wymagają wysokosprawnego uzdatniania). W 2014 roku wody w badanych punktach spełniały jednak wymagania dla wody pitnej. Podobnie jest z poziomem wiedzy mieszkańców na temat gospodarowania odpadami na terenie LGD. Na obszarze LGD Dunajec-Biała brak gminnych składowisk odpadów komunalnych. Odpady z gmin wchodzących w skład LGD wywożone są poza ich teren. Wprowadzony został system gospodarowania odpadami komunalnymi i każdy właściciel nieruchomości deklaruje czy będzie gromadził odpady w sposób selektywny lub też nie, od czego uzależniona jest opłata za ich wywóz. Mimo, iż poprzednich latach ograniczono masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji kierowanych do składowania oraz wzrósł poziom recyklingu, to wciąż problemem jest niewiedza mieszkańców nt. właściwej segregacji różnego rodzaju odpadów i dokonywania tego w sposób poprawny, ale także bardzo trudnym do rozwiązania problemem jest wciąż składowanie odpadów komunalnych na tzw. „dzikich” wysypiskach. Szczególny niepokój budzi lokalizacja takich wysypisk w dolinach rzecznych oraz w wyrobiskach po eksploatacji piasku, co stwarza szczególnie zagrożenie w związku z przedostawaniem się zanieczyszczeń do podłoża i wód. **W celu ochrony zdrowia, życia oraz posiadanego bogactwa przyrodniczego oraz sprostania państwowym i unijnym regulacjom w tym zakresie (restrykcyjny dla Polski „Pakiet energetyczny 3 x 20”- do 2020 roku zmniejszenia o 20% zarówno 1. emisji CO₂, jak i zwiększenia 2. udziału energii ze źródeł odnawialnych i 3. efektywności energetycznej) należy wprowadzić działania wdrażające te założenia w życie codzienne regionu, przez po pierwsze edukację mieszkańców w zakresie ekologii i ochrony środowiska, a następnie usprawnienie gospodarki wodno-ściekowej, ograniczenie zanieczyszczeń dopływających do wód, wymianę źródeł ogrzewania na ekologiczne (np. gazowe lub elektryczne), czy większe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii.** Do tych ostatnich zaliczamy energię słoneczną. Na terenie LGD i generalnie w Polsce istnieją dość dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego, przez technologie oparte na wykorzystaniu kolektorów słonecznych, gdyż roczna gęstość promieniowania słonecznego w Polsce na płaszczyznę poziomą to 950 – 1250 kWh/m², a średnie usłonecznienie wynosi 1600 h/rok. Średnioroczna wielkość promieniowania słonecznego na terenie LGD to 950-985 kWh/m²/rok, czyli jest to wciąż dobra potencjalna użyteczność energii słonecznej, która odpowiada zużyciu ok. 100 l oleju opałowego lub 100 m³ gazu ziemnego. Obecnie jednak, oprócz gminy Ciężkowice posiadającej na swoim terenie szacunkowo ok 500 szt. paneli słonecznych i Zakładu Usług Komunalnych w G. Zakliczyn, posiadającego farmę fotowoltaiczną, z rocznym uzyskiem energii 102 MWh instalacje solarne oraz baterie fotowoltaiczne są nieliczne lub żadne, nie mają one większego znaczenia w gospodarce energetycznej i można je traktować, jako obiekty referencyjne przyszłych instalacji.

Energia geotermalna - Teren LGD leży w strefie występowania podwyższonych temperatur wód podziemnych, które mogą stanowić alternatywne źródło ciepła dla jej terenu. Na głębokości ok. 3000m temperatura wód wynosi ok. 105°C, co może stanowić przesłankę dla możliwości wykorzystania energii geotermalnej ze źródeł głębokich. Ze względów finansowych nie została jednak na terenie LGD jeszcze rozpoznana i udokumentowana budowa wgłębna. **Przyczyną małego wykorzystania odnawialnych źródeł energii jest głównie brak możliwości finansowych zarówno gmin (kryzys finansów publicznych), choć wykazują wyraźne chęci w tym zakresie, jak i mieszkańców terenu, dla których kosztowne, innowacyjne i proekologiczne inwestycje, bazujące na tych źródłach energii są poważną barierą.**

5. UWARUNKOWANIA I SPÓJNOŚĆ HISTORYCZNA OBSZARU

Osadnictwo na tym terenie ma bardzo stary, zapewne prehistoryczny rodowód. Plemiona różnych kultur zakładały tu swoje siedziby w długim okresie – od XII w. p.n.e. do X i XI w. naszej ery. Relikty tych osad, zachowane śladowo do dziś, m. in. w Zawadzie Lanckorońskiej, Wielkiej Wsi, Roztoce, Wojniczu i Janowicach, pozwalają określić przybliżony wiek, kształt oraz wielkość tych osad, które zapewne były grodziskami, umocnionymi ziemno-drewnianymi obwarowaniami. Powstające od X w. osady i wsie, początkują kolejny etap osadnictwa na tym terenie. Są to bądź wcześniejsze podegrodzia lub ich osady służebne, bądź też nowozakładane osady na „surowym korzeniu”, leżące w miejscach mających lepsze warunki rozwoju, o żyzniejszych glebach, w dolinach rzek i potoków, w pobliżu szlaków handlowych i komunikacyjnych (wiodących ku Węgrom i Rusi) przekształciły się w miasta, które pełniły rolę ośrodków administracji, rzemiosła i handlu dla tego terenu, który do XVI w. został już całkowicie skolonizowany i zasiedlony. trzech miast tego terenu, Wojnicz był lokowany w 1239 r., Ciężkowice w 1348 r. a Zakliczyn w 1557 r. Całkiem spore założenia urbanistyczne tych miast świadczą, że prosperowały one dobrze. W okresie Reformacji rozwinęły tu działalność Bracia Polscy – arianie, którzy posiadali szereg zborów (m.in. w Zakliczynie, Szczepanowicach, Rzuchowej, Wojniczu), drukarnię i bibliotekę. Po I rozbiórce Polski tereny te przeszły pod panowanie Austrii. Nastąpiło olbrzymie zubożenie ludności, duża emigracja i rozdrobnienie własności rolnej skutkujące do dziś bardzo rozproszoną zabudową wsi, rozdrobnieniem i rozrzuconiem działek – zjawiskami charakterystycznymi dla tego obszaru. Ten stan uległ pewnej poprawie po przyznaniu Galicji autonomii. Nastąpiła repolonizacja szkolnictwa i administracji, zrealizowano pewne inwestycje (linie kolejowe Kraków – Lwów, Tarnów –Leluchów, Tarnów –Szczucin), co stworzyło sporą liczbę miejsc pracy dla ludności. I Wojna Światowa przetoczyła się przez ten region w dwóch krwawych kampaniach – pierwszej, grudniowej z 1914 r. (słynna bitwa pod Łowczówkiem) oraz w drugiej, majowej z 1915 r. Oprócz zniszczeń i strat niemy świadkiem tych wydarzeń są będące nieodłącznym elementem tutejszego krajobrazu, bardzo liczne cmentarze wojenne, na których spoczywają żołnierze obu walczących armii. W dwudziestoleciu międzywojennym miasteczka tego regionu, pogrążone w stagnacji, utraciły w roku 1934 prawa miejskie. Na budowach Tarnowa (przemysłowych, mieszkaniowych i komunalnych) pracę znalazło wielu mieszkańców, a dla wielu innych, miasto stało się naturalnym ośrodkiem migracji. W 1939 r. po agresji Niemiec, toczyły się na tym terenie krwawe walki obronne wycofującej się armii polskiej (walki pod Lusławicami, Roztoką, Wróblowicami, Łukanowicami – przy przeprawach przez Dunajec). II wojna światowa przyniosła ogrom cierpień i zniszczeń, wielu

pacyfikacji, aresztowań oraz wywózek na roboty do Rzeszy i obozów koncentracyjnych. Zgładzono całą ludność żydowską obszaru LGD oraz tą rozproszoną po okolicznych wsiach, a żyjącą tu od wieków i mającą nieoceniony wkład w tworzenie materialnego i kulturowego dziedzictwa. Przeciw terrorowi okupanta działał miejscowy ruch oporu, związany głównie z Armią Krajową i Batalionami Chłopskimi, a jego oddziały partyzanckie z największym z nich, batalionem AK „Barbara”, operowały w kompleksach leśnych Pleśnej, Jamnej, Bukowca, Paleśnicy, Brzozowej i Siemichowa. Niezwykłym przykładem bogatego dziedzictwa historycznego na tym terenie jest duża liczba cmentarzy wojskowych z I Wojny Światowej. Są one charakterystycznym i nieodłącznym elementem tutejszego krajobrazu i znajdują się praktycznie w każdej miejscowości. Są to obiekty o dużych walorach artystycznych i edukacyjno - poznawczych, a po latach zaniedbania i dewastacji, poddawane renowacji i mogą stać się jedną z wizytówek tego regionu. Największe z nich znajdują się w Łowczówku, Lichwinie, Lubince, Dąbrówce Szczepanowskiej i Charzewicach. Ogólnie na obszarze LGD istnieje 74 zabytków nieruchomych wpisanych do Rejestru Zabytków Nieruchomych Województwa Małopolskiego prowadzonego przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie (dane z maja 2015r.). Najwięcej w Ciężkowicach – 24 zabytków, w Zakliczynie – 22, w Wojniczu – 15, w Pleśnej – 13. Mieszkańcy podczas konsultacji społecznych zgłosili jednak zagrożenie związane z występowaniem ograniczeń inwestycji z uwagi na objęcie ochroną ze strony konserwatora zabytków. **Bogata historia terenu LGD-DB, zachowane zabytki i dziedzictwo historyczno-kulturowe z jednej strony są swoistą atrakcją turystyczną obszaru, lecz wymagają kosztownych nakładów finansowych zarówno na działania związane z zachowaniem dziedzictwa historycznego dla potomnych, jak i te ukierunkowane na udostępnienie / przedstawienie ich światu i tym samym promocję regionu pod kątem turystycznym.**

6. UWARUNKOWANIA I SPÓJNOŚĆ KULTUROWA OBSZARU

Bogactwo dziedzictwa kulturowego przejawia się przede wszystkim przez tradycje, folklor, gwarę, liczne obiekty zabytkowe, architekturę, czy ciekawe obiekty edukacyjno - kulturalne. Region ten, nosi cechy folkloru wschodnio-krakowskiego. Obecnie tradycyjny strój ludowy pojawia się tylko okazjonalnie. Przetwała gwara ludowa, używana przeważnie na wsi, ale nie nosi ona żadnych odrębnych cech w regionie. Przetwało także sporo zwyczajów i obrzędów związanych przeważnie ze sferą religijną i kalendarzem świąt kościelnych. Zanikło lub na naszych oczach zanika natomiast wiele tradycyjnych wiejskich zawodów rzemieślniczych: kowali, szewców, bednarzy, stelmachów, kolodziejów i rymarzy. Zachowało się natomiast bardzo dużo przydrożnych kapliczek i krzyży wotywnych, często o znacznej wartości artystycznej, będących dziełami miejscowych rzemieślników i samorodnych artystów. Mało pozostało z niepowtarzalnej atmosfery i klimatu dawnych odpustów i jarmarków. Muzyka, śpiew i taniec ludowy, tak dawniej popularne, obecnie w dobie przejmowania wzorców zunifikowanej pop-kultury, przeżywają wyraźny regres. Procesy cywilizacyjnego postępu jak widać rządzą się w tej dziedzinie nieubłaganymi prawami i następuje powolny zanik tradycji lokalnych i rzemiosła w regionie. Na terenie LGD – DB istnieje kilka kapel i zespołów ludowych, stałych lub okazjonalnych. Są to m.in.: Kapela „Pogórzanie” w Jastrzębi; Zespół Folklorystyczny „Gwoździec” – laureat wielu festiwali i konkursów w skład którego wchodzi: Dziecięcy Zespół Taneczny „Mały Gwoździec”, Młodzieżowy Zespół Taneczny, Kapela Ludowa, Teatr Obrzędowy i Kobieca Grupa Śpiewacza; Zespół pieśni i tańca „Pleśnianie”, Mali Grabnianie z Grabna, Echo Doliny z Białolin Radłowskich, Orkiestra Dęta Miasta Wojnicza, Universal Band z Zakrzowa, strażackie orkiestry dęte w Filipowicach, Ciężkowicach, Szczepanowicach. Krąg odbiorców muzyki ludowej stale się zwęża i ogranicza do starszego pokolenia. Na obszarze LGD działają także różne ośrodki edukacyjno –kulturalne: Zakliczyńskie Centrum Kultury (niekonwencjonalna działalność kulturalna), z m.in. jedyną na terenie LGD galerią wystaw „Poddasze”; Klub Fotograficzny „Światłoczułi”. ZCK sprawuje mecenat nad zespołami artystycznymi ZF „Gwoździec”, Strażacką Orkiestrą Dętą „Filipowice”, jest wydawcą miesięcznika „Głosiciel” oraz najpoczytniejszego w Gminie Zakliczyn portalu informacyjnego www.zakliczyninfo.pl. Przy ZCK działa Stowarzyszenie „Klucz” i razem organizują imprezy kulturalno- promocyjne tj.: Święto fasoli, Dni Zakliczyna, Zakliczyńska Majówka Historyczna, Artystyczne Mikołajki, Koncerty z dedykacją, etc. ZCK to b. mocna merytorycznie instytucja kultury z powodzeniem aplikująca po środki zewnętrzne, ale dysponująca przestarzałą infrastrukturą techniczną i lokalową); Centrum Kultury, Sportu i Promocji Gminy Pleśna, która wydaje samorządowy magazyn „Pogórze”. Przy centrum, oprócz orkiestry dętej, działa odnosząca duże sukcesy grupa kolędnicza Pleśnioki i grupa Orle Gniazdo; GOK w Wojniczu (m.in. z Wojnickim Towarzystwem Fotograficznym FOTUM, Pracownią Artystyczną „Złote Rączki”) Kino „Wawel”; Izba Regionalna; Centrum Paderewskiego w Kaśnej Dolnej, które organizuje koncerty i warsztaty muzyczne z udziałem znakomitych wykonawców i dużego grona melomanów; Muzeum Przyrodnicze w Ciężkowicach; Muzeum „Grociarnia” w Jastrzębiej; Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach; Centrum Produktu Lokalnego w Rzuchowej (promujące produkty lokalne i obszary wiejskie, zaspokajające potrzeby społeczno-kulturalne mieszkańców-jest centrum kultury i turystyki, gdzie odbywają się wystawy, degustacje, warsztaty, prelekcje, lekcje z prezentacjami multimedialnymi, projekcje filmów, konferencje, festiwale, spotkania tematyczne, kursy zdrowego gotowania i wiele innych); Dom Grodzki w Wojniczu; jak i inne ośrodki kultury (także wiejskie), które mimo, iż od lat podtrzymują życie kulturalne obszaru, z animacją i promocją sztuki ludowej oraz folkloru włącznie, to ich obecny stan techniczny i wyposażenie pozostawia wiele do życzenia, co pokrywa się z wynikami konsultacji społecznych na obszarze, które wskazały brak wystarczającej ich ilości, jak i zły stan oraz niedostateczną ofertę istniejących świetlic i innych ośrodków kulturalno-edukacyjnych. Zauważalny przez mieszkańców jest ogólnie niedostateczny poziom infrastruktury społeczno-kulturalnej na obszarze LGD, czy jakże ważnych z punktu widzenia turystyki miejsc parkingowych, oznakowania ulic, przysiółków, szklaków itp. Mieszkańcy wskazali także na nieefektywną politykę prorodzinną państwa, która nie ułatwia im dostępu do sfery społeczno-kulturalnej.

Na terenie LGD organizowane są imprezy kultywujące lokalne tradycje i kulturę takie jak: Doroczne powiatowe obchody Dnia Niepodległości na polu bitwy i cmentarzu legionistów w Łowczówku, (patriotyczno – edukacyjne); rajdy turystyczne organizowane szlakiem walk batalionu AK „Barbara”; czy Bieg Zwycięzców; Święto Fasoli w Zakliczynie połączone z Jarmarkiem Produktu

Lokalnego (śr. 50 – 60 wystawców) i występami zespołów regionalnych; „Dni Wojnicza”; „Dni Zakliczyna”; „Dni Wikliny w Ispie” (z licznymi atrakcjami dla mieszkańców, w tym występami zespołów artystycznych i prezentacją dorobku kulturalnego i społecznego); Jarmark Artystów i Rękodzielników w Ciężkowicach (promuje rękodzieło, wyroby artystyczne, kuchnię regionalną i sporej części Małopolski, towarzyszą mu występy folkowych zespołów); Zakliczyńska Majówka Historyczna (impieza także o charakterze, poznawczym, turystycznym i kulturalnym zakończona biesiada przy ognisku); Festiwal Obrzędów Ludowych; Uroczystości rocznicowe Bitwy pod Pławną (Ciężkowice); Święto Pojednania i Uroczystości rocznicowe Pacyfikacji w Jamnej oraz Obławy Hitlerowskiej na Szpitalik Leśny AK w Lasach Woli Stróskiej; Sztafeta Pamięci Łowczówek – Zakliczyn; Tropem Wilczym – Bieg Pamięci Żołnierzy Wyklętych, Uliczny Bieg Niepodległości (Zakliczyn), Święty Mikołaj z Galerią Poddasze w Zakliczynie; Dzień Dziecka, Festyny Rodzinne, Trzeźwości i Forum kultury; Turniej Tańca; Święto Owoców i Produktów Pszczelich; Święto Plonów; Międzyszkolny Festiwal Teatralny; dożynki, wybory Strażaka; koncerty muzyki religijnej i poważnej, Festiwal Emanacje w Lusławicach, koncerty noworoczne, kwesty charytatywne. Mimo to podczas konsultacji społecznych mieszkańcy zwrócili jednak uwagę na zbyt małą ilość wydarzeń integrujących lokalną społeczność, także między gminami.

Spójne uwarunkowania tradycyjno-kulturowe sprzyjają możliwości: promocji regionu (także w oparciu o dotychczas zachowane i wciąż wiernie odtwarzane sfery tradycji, kultury, folkloru i produktów regionalnych); organizacji życia społeczno - kulturalnego mieszkańców (nie tylko w placówkach stacjonarnych, ale także poprzez imprezy i festyny na wolnym powietrzu), co umożliwi zapoznanie się (także przyjezdnych) z lokalnymi tradycjami, obrzędami, kulturą i produktami oraz będzie świetną formą zagospodarowania czasu wolnego. W poprzednim okresie działania promocyjne przyniosły zamierzone efekty, lecz wciąż ze względu na postęp cywilizacyjny wyraźnie zauważalna i zgłaszana podczas konsultacji z mieszkańcami jest potrzeba / konieczność nieustannego podtrzymywania zarówno lokalnej kultury, twórczości ludowej i rzemiosła artystycznego, celem ich przetrwania dla potomnych.

ROZDZIAŁ IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT jest jedną z technik analitycznych wspomagających porządkowanie danych i informacji wykorzystywaną powszechnie w uspołecznionym procesie planowania strategicznego. Nazwa SWOT pochodzi od pierwszych liter w angielskich słowach: *Strengths* (mocne strony), *Weaknesses* (słabe strony), *Opportunities* (szanse/możliwości), *Threats* (zagrożenia). Metoda analizy SWOT stanowi użyteczną pomoc przy dokonywaniu oceny zasobów i otoczenia danej jednostki terytorialnej – w tym przypadku obszaru LGD Dunajec-Biała, ułatwia też identyfikację problemów i określenie kierunków rozwoju. Dzięki tej metodzie można pogrupować czynniki mające lub mogące mieć wpływ na rozwój na pozytywne (mocne strony i szanse) oraz negatywne (słabe strony i zagrożenia) oraz na czynniki wewnętrzne (mocne, słabe strony) – na które mieszkańcy mają wpływ oraz czynniki zewnętrzne - niezależne od mieszkańców/LGD (szanse zagrożenia). *Sily (Strengths)* – wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć pozytywny wpływ na rozwój obszaru Dunajec-Biała, wyróżniające go w sposób korzystny w otoczeniu, tworzące podstawy dla rozwoju, podnoszące atrakcyjność i konkurencyjność w oczach mieszkańców, inwestorów, osób odwiedzających. *Słabosci (Weaknesses)* – wewnętrzne czynniki mające lub mogące mieć negatywny wpływ na rozwój obszaru Dunajec-Biała, utrudniające rozwój i realizację zamierzeń, braki w potencjałach, obniżające pozycje obszaru LGD Dunajec-Biała zarówno w oczach mieszkańców jak i podmiotów zewnętrznych. *Szanse (Opportunities)* – czynniki w otoczeniu sprzyjające lub mogące sprzyjać rozwojowi obszaru Dunajec-Biała, umożliwiające eliminowanie słabości, wzmacnianie sił, uruchamianie nowych kierunków rozwoju. *Zagrożenia (Threats)* – czynniki w otoczeniu utrudniające lub mogące utrudniać rozwój obszaru Dunajec-Biała, stanowiące bariery w przełamywaniu dzisiejszych trudności i blokujące możliwości podejmowania działań w różnych, istotnych z punktu widzenia społeczności lokalnej dziedzinach.

Przedstawiona poniżej analiza SWOT została opracowana przy udziale lokalnej społeczności, która włączana była w proces jej tworzenia podczas organizowanych na terenie LGD spotkań konsultacyjnych. Jest ona wynikiem informacji zebranych podczas spotkań podczas spotkań konsultacyjnych oraz w oparciu o wyniki badania ankietowego

Przedstawiona analiza SWOT została wypracowana przy szerokim zaangażowaniu lokalnej społeczności reprezentowanej przez różne jej grupy: mieszkańców, rolników, przedsiębiorców, przedstawicieli instytucji publicznych (gminy, ośrodki kultury, biblioteki), organizacje pozarządowe (formalne i nieformalne). Wykorzystując metody partycypacyjne włączania lokalnej społeczności w proces budowania LSR na etapie opracowywania analizy SWOT zostały określone czynniki, które zdaniem lokalnej społeczności można uznać za mocne i słabe strony obszaru oraz szanse i zagrożenia. Opinie mieszkańców zebrane na tym etapie zostały skonfrontowane z danymi pochodzącymi ze statystyki publicznej, a następnie poddane kolejnym konsultacjom (metody konsultacji zostały opisane w rozdziale II strategii). Efektem pracy ze społecznością lokalną jest ostateczny kształt analizy SWOT zaprezentowany poniżej w tabeli *Analiza SWOT*.

Tabela: Analiza SWOT

Mocne strony	Odniesienie do diagnozy	Słabe strony	Odniesienie do diagnozy
1. Dogodne położenie geograficzne - wysoka dostępność komunikacyjna Tarnowa, Krakowa a także Rzeszowa	Rozdział I, podr. 3 diagnozy	1. Niedostateczna infrastruktura społeczno-kulturalna (niedostateczny stan techniczny ośrodków kultury, świetlic wiejskich, niedostateczne wyposażenie obiektów pełniących	Rozdział III, podr.2 i 6 diagnozy

		funkcje kulturalno-edukacyjne, niewystarczająca ilość parkingów, oświetlenia ulicznego np. z wykorzystaniem OZE,	
2. Wysokie walory przyrodnicze i krajobrazowe sprzyjające rozwojowi różnych form rekreacji (np. Rezerw. Przyrody „Skamieniałe Miasto”)	Rozdział III, podr. 4 diagnozy	2. Słaba dostępność do sieci Internetu i telefonii komórkowej (zwłaszcza w odległych przysiółkach);	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
3. Bogate dziedzictwo historyczne z okresu I wojny światowej (cmentarze wojenne)	Rozdział III, podr. 5 diagnozy	4. Niedostateczna oferta spędzania czasu wolnego – dla dzieci, młodzieży, ale również osób starszych (zbyt mała liczba wydarzeń integrujących lokalną społeczność, słaba integracja mieszkańców pomiędzy poszczególnymi gminami, niewystarczająca liczba inicjatyw sportowych, niewystarczająca oferta edukacyjno-kulturalna, niewystarczająca ilość miejsc spotkań społeczności lokalnej)	Rozdział III, podr.2 diagnozy
4. Bogactwo dziedzictwa kulturowego (tradycje, folklor, liczne obiekty zabytkowe, architektura, wybitne postaci)	Rozdział III podr. 6 diagnozy	5. Niski stopień integracji mieszkańców	Rozdział III, podr.6 diagnozy
5. Ciekawe obiekty edukacyjno-kulturalne (np. Centrum (Dworek) Paderewskiego w Kańskiej Dolnej, Europejskie Centrum Muzyki Krzysztofa Pendereckiego w Lusławicach, Muzeum Przyrodnicze w Ciężkowicach, Muzeum „Grociarnia” w Jastrzębiej, zabytkowy zespół pałacowy w Janowicach, Centrum Produktu Lokalnego w Rzuchowej);	Rozdział III podr. 6 diagnozy	6. Słabo rozwinięta baza turystyczna i około turystyczna, w tym też gastronomiczna, mała liczba obiektów noclegowych (niski jej standard)	Rozdział III, podr.2 diagnozy
7. Liczni twórcy (profesjonalni, ludowi), działający na terenie LGD; zespoły ludowe	Rozdział III podr. 6 diagnozy	8. Słaba jakość usług gospodarstw agroturystycznych	Rozdział III, podr.2 diagnozy
6. Duża ilość akwenów wodnych, przepływających rzek i potoków (m.in. rzeka Dunajec i Biała), rekultywacja terenów pożwirowych w gm. Wojnicz (możliwość wykorzystania rzek i zbiorników wodnych na rozwój rekreacji i sportów wodnych)	Rozdział III podr. 4 diagnozy	9. Słabo rozwinięta infrastruktura turystyczna i rekreacyjna (mała liczba szlaków turystycznych/rekreacyjnych: szlaków/ścieżek pieszych, rowerowych konnych), ścieżek edukacyjnych, kulturowych, niedostateczna liczba miejsc rekreacji (np. placów zabaw, siłowni zewnętrznych, amfiteatrów plenerowych i in.)	Rozdział III, podr.2 diagnozy
7. Potencjał wykorzystania odnawialnych źródeł energii (rzeka Dunajec, wody geotermalne, dobre warunki do wykorzystania energii promieniowania słonecznego).	Rozdział III, podr. 4 diagnozy	10. Słabe oznakowanie szlaków, obiektów i miejsc atrakcyjnych turystycznie, a także brak spójnego systemu oznakowania ulic, przysiółków, obiektów publicznych, atrakcji turystycznych, niedostateczna estetyka przestrzeni publicznej;	Rozdział III, podr.2 i 6 diagnozy
8. Występowanie wód mineralnych na części obszaru (Gmina Ciężkowice) oraz korzystne warunki klimatyczne dla rozwoju turystyki uzdrowiskowej (Gmina Ciężkowice)	Rozdział III, podr. 4 diagnozy	11. Niewystarczająca informacja i promocja obszaru (wśród mieszkańców i turystów)	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
9. Dobry stan techniczny i sieć dróg lokalnych (gminnych i powiatowych)	Rozdział I, podr. 3 diagnozy	12. Zanieczyszczenie powietrza, znacznie przewyższające dopuszczalne normy, „dzikie wysypiska smieci”	Rozdział III podr. 4 diagnozy
10. Korzystna sytuacja demograficzna na znacznej części obszaru – wysoki wskaźnik przyrostu naturalnego (gm. Pleśna, Wojnicz, Zakliczyn); dodatnie saldo migracji	Rozdział III podr. 1 diagnozy	13. Niski poziom świadomości ekologicznej mieszkańców (mała liczba działań prośrodowiskowych)	Rozdział III, podr. 4 diagnozy

wewnętrznych na części obszaru (Pleśna, Wojnicz, Zakliczyn); korzystna struktura ludności wg grup wiekowych (charakteryzująca się niskim wskaźnikiem obciążenia osobami starszymi i wysokim wskaźnikiem obciążenia os. młod.)			
11. Certyfikowane tradycyjne produkty lokalne (np. Fasola Piękny Jaś z Doliny Dunajca, Zakliczyński sok malinowy, Ogórki kiszone w studni, wino domowe rzuchowskie, i inne);	Rozdział III podr. 2 diagnozy	14. Niewystarczająco rozwinięta sieć wodno-kanalizacyjna	Rozdział III, podr. 4 diagnozy
12. Potencjał rolniczy do produkcji żywności wysokiej jakości (tradycyjnej i/lub ekologicznej) - duża liczba małych i średnich gospodarstw rolnych; przywiązanie do ojcowizny; niezdegradowane gleby; korzystny ciepły klimat; zainteresowanie rolników uprawami ekologicznymi i tradycyjnymi	Rozdział III, podr. 2 diagnozy	15. Słabe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (mała liczba instalacji, takich jak: pompy ciepła, solary, baterie fotowoltaiczne i in.)	Rozdział III, podr. 4 diagnozy
13. Tradycje pszczelarskie	Rozdział III podr. 2 diagnozy	16. Występowanie osuwisk i terenów zalewowych	Rozdział III, podr.2 diagnozy
14. Rozwój inicjatywy OD ROLNIKA - możliwość sprzedaży bezpośredniej produktów ekologicznych/tradycyjnych z małych i średnich rodzinnych gospodarstw rolnych;	Rozdział III, podr. 2 diagnozy	17. Niski poziom przedsiębiorczości mieszkańców obszaru LGD – poniżej średniej wojewódzkiej zwłaszcza część wiejska obszaru (wyjątek stanowi miasto Zakliczyn), słaba współpraca przedsiębiorców;	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
15. Duża aktywność mieszkańców - przejawiający się udziałem w organizacjach, grupach nieformalnych, zespołach, orkiestrach itp.; wysoka aktywność obywateli w obszarze pielęgnowania dziedzictwa kulturowego;	Rozdział III podr. 2 diagnozy	18. Rosnący odsetek bezrobotnych, szczególnie wśród osób młodych do 35 roku życia i kobiet (zbyt mała liczba miejsc pracy) oraz co się z tym wiąże wzrost ubóstwa i wykluczenia społecznego	Rozdział III, podr. 1 i 3 diagnozy
		19. Ujemne średnie salda migracji wewnętrznych i zagranicznych dla obszaru LGD (odpowiednio -2 i -17)	Rozdział III, podr. 1 diagnozy
		20. Słaba promocja, rozpoznawalność i dostępność produktów lokalnych	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
		21. Niekorzystne warunki (rozdrobienie gospodarstw, niekorzystne warunki glebowe) i niska opłacalność standardowej (masowej) produkcji rolnej na obszarze LGD	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
		22. Niska świadomość mieszkańców w zakresie edukacji prozdrowotnej i konieczności podejmowania działań prozdrowotnych (nasilenie się chorób cywilizacyjnych)	Rozdział III podr. 1 i 2 diagnozy
		23. Słaby potencjał organizacji pozarządowych [chęć działania jest, natomiast istnieje niska zdolność pozyskiwania środków na działalność, braki w umiejętnościach organizacyjnych, technicznych (niedostateczne zasoby lokalowe, słaby stan wyposażenia); niewielka liczba lokalnych liderów społecznych], słaby stopień zaangażowania mieszkańców w sprawy obywatelskie i rozwój regionu	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
		24. Powolny zanik tradycji lokalnych i rzemiosła w regionie.	Rozdział III, podr. 4 diagnozy
		25. Niewystarczający poziom kapitału ograniczający aktywność gospodarczą i społeczną	Rozdział III, podr. 2 diagnozy

		26. Słabo rozwinięta komunikacja publiczna między miejscowościami i poszczególnymi gminami obszaru (mała opłacalność lokalnego transportu)	Rozdział I, podr. 3 diagnozy
Szanse	Odniesienie do diagnozy	Zagrożenia	Odniesienie do diagnozy
1. Moda na zdrowy styl życia	Rozdział III podr. 2 diagnozy	1. Kryzys finansów publicznych (ograniczenie możliwości inwestycyjnych)	Rozdział III podr. 4 diagnozy
Moda na zdrową żywność, ekologię,	Rozdział III podr. 2 diagnozy	2. Ograniczenia inwestycji z uwagą na objęcie ochroną ze strony konserwatora zabytków;	Rozdział III, podr. 5 diagnozy
Chłonne rynki zbytu w dużych miastach dla rolnictwa ekologicznego	Rozdział III podr. 2 diagnozy	3. Częste zmiany legislacyjne, nieprzewidywalne prawodawstwo;	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
Rozwój turystyki	Rozdział III, podr. 2 diagnozy	4. Biurokracja i trudność administracyjna w pozyskiwaniu środków z UE	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
Nowa perspektywa finansowa Unii Europejskiej;	Rozdział III: podr. 2 diagnozy	5. Bariery prawne utrudniające zbyt dla produktów lokalnych;	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
Rozwój energetyki odnawialnej i moda na energię odnawialną, ale też wytyczne komisji w tym zakresie	Rozdział III, podr. 4 diagnozy	6. Konkurencja gospodarcza ze strony Tarnowa (większa atrakcyjność dla lokowania inwestycji i realizowania przedsiębiorczości);	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
		7. Zmiany demograficzne, postępujący proces starzenia się społeczeństwa;	Rozdział III, podr. 1 diagnozy
		8. Zwiększająca się częstotliwość klęsk żywiołowych	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
		9. Zagrożenie powodzią - teren zalewowy (zagrożenie ze strony głównych cieków wodnych, jak i lokalnych potoków) oraz osuwiskami	
		10. Niekorzystne sytuacja/uwarunkowania geopolityczne (kryzys na Ukrainie),	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
		11. Emigracja młodzieży	Rozdział III, podr. 2 diagnozy
		12. Ubożenie społeczeństwa oraz wzrost dysproporcji majątkowej społeczeństwa;	Rozdział III podr. 1 diagnozy
		13. Mało efektywna polityka prorodzinna państwa;	Rozdział III podr. 3 i 6 diagnozy

Natomiast w tabeli *Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników* zawartej w rozdziale 5 przedstawiono powiązania pomiędzy diagnozą obszaru, analizą SWOT, celami i wskaźnikami.

ROZDZIAŁ V. CELE I WSKAŹNIKI

1. SPECYFIKACJA CELÓW OGÓLNYCH, CELÓW SZCZEGÓŁOWYCH I PLANOWANYCH PRZEDSIĘWZIĘĆ WRAZ Z UZASADNIENIEM ICH WYBORU W OPARCIU O KONSULTACJE SPOŁECZNE, ZIDENTYFIKOWANE PROBLEMY I POWIĄZANIE Z ANALIZĄ SWOT I DIAGNOZĄ

Lokalna Strategia Rozwoju LGD Dunajec-Biała wytycza dwa ogólne cele pokazujące główne kierunki rozwoju obszaru LGD Dunajec-Biała. W ramach tych celów zostało dookreślonych łącznie 6 celów szczegółowych oraz 14 przedsięwzięć, których realizacja ma spowodować osiągnięcie założonych celów. Cele, przedsięwzięcia i wskaźniki zostały wypracowane przy zaangażowaniu mieszkańców obszaru LGD, przedstawicieli instytucji publicznych (gmin), formalnych i nieformalnych organizacji, lokalnych działaczy, przedsiębiorców. Podczas konsultacji społecznych zbierane były informacje o potrzebach i oczekiwaniach lokalnej społeczności, które następnie zostały skonfrontowane z wynikami diagnozy i analizy SWOT. Propozycje celów, przedsięwzięć i wskaźników uwzględniające opinie i oczekiwania różnych grup interesariuszy były przedstawiane podczas kolejnych etapów konsultacji społecznych przez zespół roboczy ds. opracowania LSR. W wyniku wielokrotnych dyskusji, warsztatów i spotkań z lokalną społecznością zostały ostatecznie wypracowane cele ogólne, szczegółowe, przedsięwzięcia i wskaźniki przedstawione w tabeli poniżej: *Matryca logiczna realizacji LSR dla LGD Dunajec-Biała*. **Wyniki konsultacji społecznych, wskazują na kilka**

podstawowych problemów i niekorzystnych zjawisk występujących na obszarze LGD Dunajec-Biała, które mogą zostać rozwiązane w ramach wdrażania działania LEADER, są to:

- Słaba oferta spędzania czasu wolnego zarówno dla mieszkańców jak i turystów – wynika to z niewystarczającej liczby lub niskiego standardu obiektów i miejsc infrastruktury rekreacyjnej, sportowej, kulturalnej, turystycznej, w tym także słabej oferty gospodarstw agroturystycznych, małej liczby miejsc noclegowych, jak też z nieatrakcyjnej oferty zajęć o charakterze sportowo- rekreacyjnym i edukacyjno-kulturalnym,
- Słaba aktywność i integracja mieszkańców, zwłaszcza niski stopień integracji mieszkańców osiedlających się na obszarze LGD (osób napływowych),
- Słaba promocja i informacja na temat atrakcji obszaru LGD
- Powolny zanik tradycji lokalnych i rzemiosła w regionie
- Niska świadomość ekologiczna mieszkańców oraz w zakresie ochrony środowiska, słaby stopień wykorzystania odnawialnych źródeł energii - skutkujące znacznym zanieczyszczeniem środowiska
- Niska świadomość mieszkańców w zakresie edukacji prozdrowotnej i konieczności podejmowania działań prozdrowotnych
- Słaba promocja, rozpoznawalność i dostępność produktów lokalnych
- Niekorzystne warunki i niską opłacalność standardowej (masowej) produkcji rolnej na obszarze LGD
- Niewykorzystany potencjał rolniczy obszaru w kierunku produkcji żywności ekologicznej, niski poziom przetwórstwa produktów rolnych
- Słaby potencjał organizacji pozarządowych (niska zdolność pozyskiwania środków na działalność, braki w umiejętnościach organizacyjnych, niedostateczne zasoby lokalowe, słaby stan wyposażenia, niewielka liczba lokalnych liderów społecznych)
- Za mała liczba miejsc pracy, słaby rozwój przedsiębiorczości, słaba współpraca podmiotów, w tym przedsiębiorców;
- Stopniowe wyludnianie się obszaru (ujemne saldo migracji)
- Rosnący odsetek bezrobotnych szczególnie wśród osób młodych do 35 roku życia i kobiet, wzrost ubóstwa i wykluczenia społecznego.

Brak interwencji we wskazanych obszarach problemowych skutkować będzie dalszym stopniowym wyludnianiem się obszaru oraz rosnącym poziomem bezrobocia. Wybór celów ogólnych, szczegółowych i rodzajów przedsięwzięć został dokonany w oparciu o wyniki diagnozy obszaru i ludności oraz analizy SWOT, wskazujące najważniejsze problemy obszaru LGD Dunajec-Biała i kierunki jego rozwoju oraz w oparciu o wielokrotne dyskusje z różnymi reprezentantami lokalnej społeczności podczas konsultacji społecznych. Partycypacyjny udział mieszkańców, przedsiębiorców, przedstawicieli różnych grup społecznych, organizacji i instytucji pozwoliły na określenie celów ogólnych, celów operacyjnych oraz zakresu przedsięwzięć, który zdaniem lokalnej społeczności w największym stopniu przyczyni się do rozwiązania zidentyfikowanych problemów. Opis angażowania lokalnej społeczności w proces tworzenia LSR został szczegółowo opisany w rozdziale II. Dzięki wykorzystaniu zróżnicowanych metod włączania społeczności lokalnej w proces budowy strategii (badanie ankietowe, spotkania konsultacyjne, grupy robocze, fokus, planowanie partycypacyjne, warsztaty konsultacyjne, czy punkt informacyjno-konsultacyjny możliwe było zebranie szerokiego materiału na temat realnych potrzeb, opinii mieszkańców reprezentujących różne instytucje, organizacje, grupy społeczne. Ostatecznie lokalna społeczność uznała, że podstawowe wyzwania i problemy, którym powinna sprostać planowana interwencja to przeciwdziałanie wyludnianiu się obszaru LGD i emigracji, zwłaszcza młodych ludzi, do miast i za granicę oraz przeciwdziałanie wzrostowi bezrobocia poprzez rozwijanie lokalnej przedsiębiorczości i tworzenie miejsc pracy. Diagnoza i analiza SWOT wyraźnie wskazują na problem stopniowego wyludniania się obszaru (ujemne saldo migracji) oraz znaczne bezrobocie, które dotyka zwłaszcza ludzi młodych – do 35 roku życia (61% wśród ogółu bezrobotnych), oraz kobiety. Nie bez znaczenia dla rozwoju obszaru pozostaje fakt, że wśród osób opuszczających obszar najwyższy udział mają osoby w wieku produkcyjnym. W opinii lokalnej społeczności powodem, dla którego mieszkańcy emigrują jest poszukiwanie lepszej pracy i warunków do życia, w tym też tych związanych z zagospodarowaniem czasu wolnego. Należy więc podjąć działania, które spowodują, że wzrośnie atrakcyjność osadnicza obszaru LGD jako miejsca zamieszkania, życia i pracy oraz spędzania czasu wolnego (cel ogólny 1). Wzrost atrakcyjności obszaru pozytywnie wpłynie też na przyciągnięcie turystów. Równocześnie należy wspierać takie działania które przyczynią się do rozwoju społeczno-gospodarczego obszaru LGD (cel ogólny 2) poprzez wspieranie podejmowania i rozwijania działalności gospodarczej, lokalnego przetwórstwa oraz budowanie kapitału społecznego. Sformułowano zatem dwa cele ogólne: **CO 1: Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów** oraz **CO2: Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała**. Ważnym problemem zgłaszanym podczas konsultacji jest problem **malejącej integracji i aktywizacji mieszkańców**, w tym także integracji rdzennych mieszkańców z ludnością napływową (najczęściej z miasta). Jest to spowodowane małą ilością inicjatyw integrujących i aktywizujących mieszkańców i **słabą ofertą spędzania czasu wolnego**. Należy więc podjąć działania mające na celu zwiększenie dostępności do oferty czasu wolnego oraz pobudzenie tym samym aktywności i integracji mieszkańców. Uczestniczenie we wspólnych wydarzeniach spaja lokalne społeczności i buduje ich lokalną tożsamość. Kwestie te będą podejmowane w ramach realizacji celu **szczegółowego 1.1**. Nie bez znaczenia pozostaje fakt turystyczno-rekreacyjnego charakteru obszaru, wysokie walory przyrodnicze i kulturowe obszaru są magnesem przyciągającym turystów. Oferta czasu wolnego powinna więc być kierowana nie tylko do mieszkańców ale też do turystów. Przedsięwzięcia podejmowane w zakresie rozwoju oferty czasu wolnego będą obejmować działania związane z **poprawą infrastruktury kulturalnej, turystycznej, rekreacyjnej i sportowej** a także z **organizacją ciekawych inicjatyw, wydarzeń i imprez** przyciągających zarówno mieszkańców jak i turystów, przyczyniając się jednocześnie do **wzrostu aktywizacji, integracji mieszkańców oraz zwiększenia ich aktywności fizycznej** – przedsięwzięcia 1.1.1, 1.1.2, 1.1.3. Z uwagi na liczne zabytki znajdujące się na terenie LGD oraz obszary chronione mieszkańcy podczas konsultacji zwracali uwagę na

konieczność ich ochrony. Ponadto wsparcie powinno być kierowane na **nieustanne podtrzymywanie lokalnej kultury, twórczości ludowej i rzemiosła artystycznego, celem ich przetrwania dla potomnych.** Do realizacji powyższych postulatów przyczynią się przedsięwzięcia 1.1.1 i 1.1.3. Ich realizacja będzie też odpowiedzią na **problem powolnego zaniku tradycji lokalnych i tradycyjnego rzemiosła.** Ponadto przedsięwzięcia 1.1.2 i 1.1.3 realizowane będą w ramach projektów grantowych, w których beneficjentami przede wszystkim będą organizacje pozarządowe ponieważ zakres tych przedsięwzięć odpowiada zakresowi działalności NGO's z obszaru LGD, ukierunkowany jest na budowę/rozwój drobnej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej i realizację działań z zakresu zwiększania aktywności fizycznej mieszkańców i turystów (P1.1.2) oraz działań aktywizacyjnych, integracyjnych, edukacyjno-kulturalnych oraz związanych z rozwojem drobnej infrastruktury kulturalnej i ochrona dziedzictwa kulturowego (P.1.1.3). Dzięki udzielaniu grantów zakłada się **łatwiejszą możliwość pozyskania środków na działania tych organizacji.** Przedsięwzięcia te odpowiadają na **problem słabego potencjału organizacji pozarządowych.** Turystyczno-rekreacyjny charakter obszaru LGD przesądza o podjęciu działań sprzyjających **powstawaniu i rozwojowi przedsiębiorstw, w tym też firm społecznych, działających w sektorze turystyki i czasu wolnego** – przedsięwzięcia 1.1.4 i 1.1.5. Kolejnym problem obszaru jest jego **słaba promocja i informacja nt. atrakcji turystycznych, przyrodniczych.** Aby mieszkańcy postrzegali obszar jako atrakcyjne miejsce do zamieszkania, pracy, prowadzenia działalności czy spędzania czasu wolnego a turyści jako atrakcyjne miejsce do wypoczynku, konieczne jest podjęcie działań kreujących taki właśnie wizerunek obszaru LGD. W obszarze interwencji znajdują się działania mające na celu **kreowanie wizerunku obszaru jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i spędzania czasu wolnego** zarówno dla mieszkańców jak i osób przybywających w celach turystycznych (**cel szczegółowy 1.2**). Magnesem przyciągającym turystów jest nie tylko, dobrze rozwinięta infrastruktura i baza turystyczna, rekreacyjna czy kulturalna ale także możliwość uczestnictwa w wielu ciekawych wydarzeniach i inicjatywach (kulturalnych, edukacyjnych, turystycznych). Dlatego w ramach **celu szczegółowego 1.2** wspierane będą zadania promujące obszar poprzez lokalne imprezy, wydarzenia, czy publikacje – przedsięwzięcie 1.2.1. Przedsięwzięcie to będzie realizowane wyłącznie przy pomocy środków pochodzących z puli środków w ramach „Aktywizacji”. W ramach celu szczegółowego 1.2 LGD zaplanowała też realizację **3 krajowych projektów współpracy**, w tym: a) projekt współpracy dotyczący wytyczenia i oznaczenia tras Nordic Walking na obszarze 5 LGD realizujących projekt (LGD Dunajec-Biała, LGD Na Śliwkowym Szlaku, LGD Kwartet na Przedgórzu, LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju, LGD Zielony Pierścień Tarnowa), w tym przeprowadzenie 4 wydarzeń promujących aktywny tryb życia jednocześnie inaugurujących otwarcie tras Nordic oraz postawienie 4 tablic dotyczących tras Nordic Walking - przedsięwzięcie 1.2.2, oraz b) projekt współpracy dotyczący opracowania i wydania przewodnika turystycznego po szlaku kulinarnym w połączeniu z promocją produktów lokalnych, realizowany we współpracy LGD Dunajec-Biała z LGD Na Śliwkowym Szlaku - przedsięwzięcie 1.2.3. W ramach projektu zakłada się opracowanie i wydanie przewodnika turystyczno-kulinarnego po szlaku na obszarze LGD Dunajec-Biała i LGD Na Śliwkowym Szlaku, zastosowanie 5 metod promocji dotyczących obszaru obu LGD. c) projekt współpracy dotyczący wytyczenia i oznaczenia tras turystycznych na obszarze 3 LGD realizujących projekt (LGD Dunajec-Biała, LGD Na Śliwkowym Szlaku, LGD Pogórzańskie Stowarzyszenie Rozwoju), w tym wytyczenie wspólnej turystycznej trasy, miejsc, ścieżek i szlaków i/lub działań, mających na celu promocję i rozwój turystyki na obszarze LGD oraz montaż małej infrastruktury turystycznej - przedsięwzięcie 1.2.4. Trzy projekty współpracy przyczynią się do promocji obszaru LGD i kreowania jego wizerunku jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i spędzania czasu wolnego; dodatkowo drugi projekt przyczyni się do **promocji i zwiększenia rozpoznawalności produktów lokalnych** z terenu LGD (odpowiada na zidentyfikowany problem w tym zakresie). Ważnym problemem który należy uwzględnić w planowanych działaniach jest też **problem zanieczyszczeń środowiska i niskiej świadomości mieszkańców w tym zakresie.** Dlatego konieczne jest wspieranie operacji mających na celu **podnoszenie świadomości lokalnej społeczności w zakresie ochrony środowiska oraz wsparcie rozwiązań proekologicznych i pro środowiskowych (cel szczegółowy 1.3).** W tym obszarze planowane jest wspieranie działań wykorzystujących energię pochodzącą ze źródeł odnawialnych (m.in. fotowoltaika, geotermia) oraz organizowanie działań edukacyjnych i pozostałych inicjatyw przybliżających i uświadamiających mieszkańcom konieczność podejmowania działań w zakresie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatycznym (przedsięwzięcie 1.3.1). Tego typu wsparcie jest uzasadnione biorąc pod uwagę nie tylko kwestie ochrony środowiska i przeciwdziałania zmianom klimatycznym, ale też lokalne warunki klimatyczne (ciepły słoneczny klimat) oraz zasoby wód podziemnych, które mogą stanowić alternatywne źródło ciepła dla obszaru LGD. **Drugim kierunkiem wytyczonym w LSR jest rozwój społeczno-gospodarczy obszaru (cel ogólny 2).** Rozwój gospodarczy warunkowany jest przedsiębiorczością mieszkańców, determinującą zdolność do wzrostu dobrobytu i poziomu jakości życia na obszarze LGD. Z kolei kapitał społeczny stanowi drugi kluczowy czynnik rozwojowy. W ramach celu 2 wspierane będą działania mające na celu **wzmacnianie aktywności gospodarczej** mieszkańców (**cel szczegółowy 2.1**) poprzez udzielanie wsparcia na podejmowanie i rozwijanie działalności gospodarczej i tworzenie miejsc pracy (w tym celu wspierane będą działalności poza sektorem turystyki i czasu wolnego, wspierane będą również firmy społeczne) - przedsięwzięcie 2.1.1 i 2.1.2. Realizacja tego celu 2.1 odpowiada na **problem niewystarczającej liczby miejsc pracy i rosnącego bezrobocia.** Ponadto, jak wynika z diagnozy i analizy SWOT potencjał rolniczy obszaru powinien zostać wykorzystany w kierunku **wytwarzania żywności wysokiej jakości w oparciu o lokalne produkty (cel szczegółowy 2.2).** Mając na uwadze **niekorzystne warunki i niską opłacalność standardowej (masowej) produkcji rolnej na obszarze LGD** w strategii zaplanowane zostały działania ukierunkowane na tworzenie inkubatorów przetwórstwa lokalnego (przedsięwzięcie 2.2.1) (jednak ze względu na brak wniosków w ogłaszanych konkursach środki zostały ścięta i w części przeniesione na rozwój przedsiębiorstw) oraz działania dotyczące promocji produktów lokalnych i żywności wysokiej jakości (przedsięwzięcie 2.2.2). Rosnąca moda na zdrową żywność oraz chłonne rynki zbytu Tarnowa i Krakowa dają szansę lokalnym rolnikom i przetwórcom na zwiększenie swoich dochodów poprzez sprzedaż wysokiej jakości żywności i produktów lokalnych. Równocześnie podejmowane będą działania mające na celu budowanie kapitału społecznego (**cel szczegółowy 2.3**) poprzez nawiązywanie współpracy z innymi LGD (**przedsięwzięcie 2.3.1 – międzynarodowy projekt współpracy**), jak również

poprzez wzmocnienie potencjału LGD, podnoszenie wiedzy i umiejętności mieszkańców w zakresie ubiegania się o wsparcie w ramach LSR– realizowane w ramach „aktywizacji i kosztów bieżących (przedsięwzięcie 2.3.2). Działania w zakresie projektów współpracy angażujące różne podmioty, w tym organizacje, przedsiębiorców oraz działania animacyjne sprzyjać będą budowaniu współpracy, tym samym będą odpowiadać na problem słabej współpracy podmiotów, zwłaszcza mikro i małych firm.

Tabela: Matryca logiczna realizacji LSR dla LGD Dunajec-Biała

1.0	CEL OGÓLNY 1	Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów				
1.1	CELE SZCZEGÓLWE	Zwiększenie dostępu do oferty czasu wolnego oraz pobudzanie aktywności i integracji mieszkańców				
1.2		Kreowanie wizerunku obszaru jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców i turystów				
1.3		Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz wsparcie rozwiązań proekologicznych i prośrodowiskowych				
		Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego	Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
w.1.0	Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg rejestru REGON zarejestrowanych w branży turystycznej i sektorach czasu wolnego ¹ (tj. w sekcjach I oraz R oraz w dziale 79 (sekcja N) wg Sekcji PKD 2007) – wzrost o 14 nowych podmiotów	Szt.	123	137	Dane statystyczne GUS, pomiar w 2023 r.	
	Saldo migracji na 1000 mieszkańców (średnia dla obszaru)	Osoby	-0,5	-0,3	Dane statystyczne GUS pomiar w 2023 r.	
		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2014 rok	plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
w.1.1	Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej (1.1.1; 1.1.2)	Szt.	0	4 800	Sprawozdania beneficjentów/grantobiorców, ankieta monitorująca LGD, dane LGD, dane od PW ² /Pomiar raz/rok na dzień 31.12 (zadania inwestycyjne) i po zakończeniu PG ³	
	Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizujących i integrujących lokalną społeczność (1.1.2; 1.1.3)	Szt.	0	500	Sprawozdania grantobiorców, ankieta monitorująca LGD, dane LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12 (zadania inwestycyjne) i po zakończeniu PG	
	Liczba odbiorców wydanych publikacji/wydawnictw promujących lokalne walory kulturowe, historyczne, przyrodnicze (1.1.3)	Szt.	0	500	Sprawozdania grantobiorców/beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12 i po zakończeniu PG	

¹ Założono, że do sektora czasu wolnego należą: (Według sekcji PKD 2007) usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R); natomiast branża turystyczna jest klasyfikowana w Sekcji N: Dział 79 – „działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane”

² PW – podmiot wdrażający

³ PG – Projekt Grantowy

	Liczba utworzonych miejsc pracy w sektorach turystyki i czasu wolnego (ogółem), -w tym przez osoby z grup defaworyzowanych (1.1.4; 1.1.5)	Szt.	0	9 (3)	Sprawozdania beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
w.1.2	Liczba odbiorców działań promocyjnych oraz aktywizacyjno-integrujących skierowanych do mieszkańców i turystów (1.2.1)	Szt.	0	7300	Dane własne LGD (np. listy obecności, listy wydanych publikacji), informacje od policji, ochrony (nt. liczby uczestników imprez), ankieta monitorująca LGD, dane od PW /Pomiar raz/rok na dzień 31.12
	Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących lokalne walory turystyczne (1.2.2)	Szt.	0	1	dane własne LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu współpracy
	Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących walory kulturowe i produkty lokalne (1.2.3)	Szt.	0	1	dane własne LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu współpracy
	Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących walory przyrodnicze i produkty lokalne (1.2.4)	Szt.	0	1	dane własne LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu współpracy
w.1.3	Liczba osób uczestnicząca w inicjatywach proekologicznych i prośrodowiskowych (1.3.1)	Szt.	0	30	Sprawozdania beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW /Pomiar raz/rok na dzień 31.12
	Liczba osób korzystająca z nowych rozwiązań pro środowiskowych (1.3.1)	Szt.	0	4 000	Sprawozdania beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
	Liczba operacji innowacyjnych (1.3.1)	Szt.	0	2	Sprawozdania beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12

	Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, animacja itp.)	Wskaźniki produktu				
				nazwa	Jednostka miary	Wartość		Źródło danych/sposób pomiaru
						Początkowa 2014 rok	Końcowa 2023 Rok	
1.1.1	Inwestycje w poprawę standardu i rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru	Mieszkańcy, turyści odwiedzający obszar	Konkurs 1 775 211 zł	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów i/lub miejsc ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turyst., rekreac., kulturalnej oraz związanych z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i	Szt.	0	10	Sprawozdania Beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12

				przyrodniczego obszaru				
1.1.2	Powstanie nowej oraz rozwój istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz działania w zakresie zwiększania aktywności fizycznej mieszkańców	Mieszkańcy, turyści odwiedzający obszar	Projekt grantowy 268 779 zł	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	Szt.	0	4	Sprawozdania grantobiorców, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu grantowego
				Liczba wydarzeń promujących aktywny tryb życia	Szt.	0	15	Sprawozdania grantobiorców, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu grantowego
1.1.3	Aktywizacja i integracja mieszkańców poprzez działania edukacyjno-kulturalne i promocyjne oraz wsparcie inwestycji w zakresie infrastruktury kulturalnej, ochrony, zachowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru	Mieszkańcy, organizacje pozarządowe	Projekt grantowy/konkurs 300 000 zł	Liczba podmiotów działających w sferze kultury i/lub edukacji, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR (grant)	Szt.	0	12	Sprawozdania grantobiorców/beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu grantowego
				Liczba zabytków poddana pracom konserwatorskim lub/i restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii (konkurs)	Szt.	0	4	
				Liczba wydanych publikacji/wydawnictw promujących lokalne walory kulturowe, historyczne, przyrodnicze (konkurs)	rodzaje	0	4	
1.1.4	Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego (w tym również podniesienie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie przedsiębiorczości) szczególnie przez osoby z grup defaworyzowanych;	Mieszkańcy, osoby z grup defaworyzowanych (kobiety osoby do 35 roku życia, bezrobotni)	Konkurs 200 000 zł	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego	Szt.	0	4	Sprawozdania Beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
			Konkurs 150 000 zł	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego przez osoby z grup defaworyzowanych	Szt.	0	3	

1.1.5	Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego (w tym również podniesienie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie przedsiębiorczości)	Przedsiębiorcy	Konkurs 200 000 zł	Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego	Szt.	0	2	
1.2.1	Spójna promocja obszaru LGD Dunajec-Biała, aktywizacja, integracja mieszkańców	Mieszkańcy, turyści	Aktywizacja 232 500 zł	Liczba zastosowanych metod promocji	Szt.	0	5	Dane własne LGD, dane od PW/ Pomiar raz/rok na dzień 31.12
			Projekty współpracy krajowy 10 000 zł	Liczba działań skierowanych do mieszkańców i turystów	szt	0	18	
1.2.2	Wyznaczenie tras Nordic Walking	Mieszkańcy, turyści	Projekt współpracy krajowy 69 000 zł	Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy	Szt.	0	1	Dane własne LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu współpracy
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy dotyczących tras Nordic Walking	Szt.	0	5	
				Liczba wydarzeń promujących aktywny tryb życia	Szt.	0	4	
				Liczba tablic dotyczących tras Nordic Walking	Szt.	0	4	
1.2.3	Wyznaczenie Szlaku Kulinarного	Mieszkańcy, turyści	Projekt współpracy krajowy 35 000 zł	Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy	Szt.	0	1	Dane własne LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu współpracy
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy dotyczących szlaków kulinarnych	Szt.	0	2	
				Liczba wytyczonych szlaków / tras kulinarnych i/lub działań mających na celu promocje i rozwój turystyki na obszarze LGD	Szt.	0	1	
				Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych	Szt.	0	5	
1.2.4	Wyznaczenie tras turystycznych	Mieszkańcy, turyści	Projekt współpracy	Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy	Szt.	0	1	Dane własne LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu współpracy
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy	Szt.	0	3	

			krajowy 324 000 zł	Liczba oznakowanych turystycznych tras, miejsc, ścieżek i szlaków i/lub działań, mających na celu promocję i rozwój turystyki na obszarze LGD	Szt.	0	1	
				Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, w tym z wykorzystaniem zasobów lokalnych	Szt.	0	19	
1.3.1	Działania edukacyjne i inwestycyjne promujące zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska naturalnego, ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym ze szczególnym uwzględnieniem operacji innowacyjnych ww. zakresie	Mieszkańcy, młodzież	Konkurs 66 010 zł	Liczba inicjatyw z zakresu ochrony środowiska, ekologii i przeciwdziałania zmianom klimatu - w tym liczba inicjatyw innowacyjnych z ww. zakresu	Szt.	0	5 (2)	Sprawozdania beneficjentów, ankieta monitorująca, dane własne LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
2.0	CEL OGÓLNY 2	Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała						
2.1	CELE SZCZEGÓLNE	Wspieranie aktywności gospodarczej mieszkańców						
2.2		Wykorzystanie potencjału rolniczego obszaru na rzecz produkcji żywności wysokiej jakości oraz promocja produktów lokalnych						
2.3		Budowanie kapitału społecznego na obszarze LGD Dunajec-Biała						
		<i>Wskaźniki oddziaływania dla celu ogólnego</i>			<i>Jednostka miary</i>	<i>stan początkowy 2014 rok</i>	<i>plan 2023 rok</i>	<i>Źródło danych/sposób pomiaru</i>
w.2.0	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności (średnia dla obszaru)			Szt.	58	59	Dane statystyczne GUS pomiar w 2023 r.	
	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności (średnia dla obszaru)			Szt.	47	49	Dane statystyczne GUS pomiar w 2023 r.	
	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym (średnia dla obszaru)			%	7,2	7,0	Dane statystyczne GUS pomiar w 2023 r.	
	Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 mieszkańców (średnia dla obszaru)			Szt.	23	27	Dane statystyczne GUS pomiar w 2023 r.	

		Wskaźniki rezultatu dla celów szczegółowych	Jednostka miary	stan początkowy 2014.rok	plan 2023 rok	Źródło danych/sposób pomiaru
w.2.1	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) - w tym przez osoby z grup defaworyzowanych: (2.1.1, 2.1.2)		Szt.	0	33 (9)	Sprawozdania beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
w.2.2	Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) (2.2.1)		Szt.	0	0	Sprawozdania beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
	Liczba osób korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych (2.2.1)		Osoby (podmioty)/rok	0	0	-----
	Liczba odbiorców działań promocyjnych (2.2.2)		Osoby	0	0	Dane własne LGD, dane od PW, informacje od policji, ochrony (nt. uczestników działań promocyjnych)/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
w.2.3.	Liczba projektów międzynarodowych współpracy skierowanych do mieszkańców (2.3.1)		Szt.	0	1	Dane LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu współpracy
	Liczba osób/podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD		Szt.	0	50	Dane własne LGD, dane od podmiotów którym udzielono doradztwa (ankieta monitorująca, lub/i wywiady), dane od podmiotu wdrażającego
	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych		Szt.	0	880	Dane własne LGD (dokumentacja ze spotkań informacyjno-konsultacyjnych – listy obecności)
	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD (co najmniej 80% uczestników)		Szt.	0	704	Dokumentacja własna LGD – ankiety ewaluacyjne
Przedsięwzięcia	Grupy docelowe	Sposób realizacji (konkurs, projekt grantowy, operacja własna, projekt współpracy, animacja itp.)	Wskaźniki produktu			Źródło danych/sposób pomiaru
			nazwa	Jednostka miary	Wartość	
					Początkowa 2014.rok	Końcowa 2023

2.1.1	Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej poza sektorem turystyki i czasu wolnego ⁴	Mieszkańcy, osoby z grup dewaloryzowanych (kobiety osoby do 35 roku życia, bezrobotni)	Konkurs 1 000 000 zł	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	Szt.	0	20	Sprawozdania Beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
			Konkurs 450 000 zł	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby z grup defaworyzowanych poza sektorem turystyki i czasu wolnego	Szt.	0	9	
2.1.2	Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw poza sektorem turystyki i czasu wolnego	Przedsiębiorcy	Konkurs 450 000 zł	Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	Szt.	0	4	Sprawozdania Beneficjentów, ankieta monitorująca LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
2.2.1	Tworzenie i rozwój centrów przetwórstwa lokalnego	Rolnicy, przedsiębiorcy, mieszkańcy KGW	Konkurs 0,00 zł	Liczba centrów przetwórstwa lokalnego	Szt.	0	0	-----
2.2.2	Działania w zakresie promocji produktów lokalnych i żywności wysokiej jakości	Mieszkańcy, rolnicy	Aktywizacja 50 000 zł	Liczba działań	Szt.	0	4	Dane własne LGD, dane od PW/Pomiar raz/rok na dzień 31.12
2.3.1	Nawiązywanie współpracy międzynarodowej i wymiana doświadczeń	Mieszkańcy	Projekt współpracy międzynarodowy 48 000 zł	Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy związanych z współpracą międzynarodową i wymianą doświadczeń	Szt.	0	1	Dane własne LGD, dane od PW/Pomiar po zakończeniu projektu współpracy
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy związanych z współpracą międzynarodową i wymianą doświadczeń	Szt.	0	2	
2.3.2	Wzmacnianie potencjału LGD oraz lokalnej społeczności	Mieszkańcy, organizacje, członkowie i pracownicy LGD	Aktywizacja i koszty bieżące 932 500 zł	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	Szt.	0	78	Dane własne LGD Pomiar raz/rok na dzień 31.12
				Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	Szt.	0	289	Dane własne LGD Pomiar raz/rok na dzień 31.12
				Liczba podmiotów/osób, którym udzielono indywidualnego doradztwa	Szt.	0	676	Dane własne LGD, karty doradztwa Pomiar raz/rok na dzień 31.12
				Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami/podmiotami	Szt.	0	44	Dane własne LGD, listy obecności

⁴ Założono, że do sektora czasu wolnego należą: (Według sekcji PKD 2007) usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R), natomiast branża turystyczna jest klasyfikowana w Sekcji N: Dział 79 – „działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane”. W Przedsięwzięciu 2.1.1 wspiera się inne poza wymieniony wcześniej sekcjami.

SUMA				Poddziałanie 19.2 – 4 860 000,00 zł Poddziałanie 19.4 – 1 215 000,00 zł Poddziałanie 19.3 – 486 000,00 zł					

Tabela: Opis przedsięwzięć LSR Dunajec-Biała

Nr	Nazwa przedsięwzięcia	Opis	Rodzaj wsparcia	Wartość całkowita operacji/zadania (minimalna lub/i maksymalna)[z]	Poziom dofinansowania [%]	Wysokość pomocy na beneficjenta/grantobiorcę lub operację [zł]	Budżet całkowity przedsięwzięcia [zł]
1.1.1	Inwestycje w poprawę standardu i rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru	Wszelkiego rodzaju projekty dotyczące budowy, rozbudowy, przebudowy lub/i wyposażenia obiektów i miejsc o charakterze turystycznym, rekreacyjnym, sportowym i kulturalnym, w tym również dotyczące zachowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru (np. inwestycje w zabytki, inwestycje mające na celu zachowanie cennych przyrodniczo miejsc/obszarów) .	Konkurs	Min. 50 000 zł	- JSFP – do 63,63 % - podmioty wykonujące działalność gospodarczą - do 70 % - pozostałe podmioty – do 100 %	JSFP ⁵ – bez limitu Pozostali beneficjenci do 300 000 zł	1 775 211 zł
1.1.2	Powstanie nowej oraz rozwój istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz działania w zakresie zwiększania aktywności fizycznej mieszkańców	Wszelkiego rodzaju projekty dotyczące budowy, rozbudowy, przebudowy lub/i wyposażenia ogólnodostępnych i niekomercyjnych obiektów i miejsc o charakterze turystycznym, rekreacyjnym, sportowym (np. siłownie zewnętrzne, place zabaw, miejsca wypoczynkowe, szlaki/trasy turystyczne (rekreacyjne) itp.), a także działania „miękkie” ukierunkowane na zwiększanie aktywności fizycznej mieszkańców (np. zajęcia sportowo-rekreacyjne, wydarzenia promujące aktywny tryb życia i in.).	Granty	Min. – 5 000 zł Maks.–50 000 zł	do 100%	Limit pomocy ⁶ max. 100 000 zł/grantobiorcę	268 779 zł

⁵ JSFP – jednostki sektora finansów publicznych

⁶ Suma grantów planowanych do udzielenia jednostkom sektora finansów publicznych w ramach danego projektu grantowego nie przekracza 20% kwoty pomocy na ten projekt.

1.1.3	Aktywizacja i integracja mieszkańców poprzez działania edukacyjno-kulturalne i promocyjne oraz wsparcie inwestycji w zakresie infrastruktury kulturalnej, ochrony, zachowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru	Projekty inwestycyjne dotyczące budowy, przebudowy i wyposażenie ogólnodostępnych i niekomercyjnych obiektów kulturalno-edukacyjnych (np. biblioteki, świetlice wiejskie, ośrodki kultury, i in. obiekty i miejsca o znaczeniu kulturowym i przyrodniczym. Działania edukacyjno-kulturalne (warsztaty, spotkania, szkolenia, konkursy i inne formy edukacyjne); spotkania, festyny, pikniki, i inne wydarzenia aktywizujące i integrujące mieszkańców; wydawanie publikacji, materiałów informacyjno-promocyjnych promujących lokalne walory kulturowe, przyrodnicze i historyczne.	Granty/konkurs	Grant: Min. – 5 000 zł Maks.–50 000 zł Konkurs min 50 000 zł	do 100 %	Limit pomocy max. 100 000 zł/grantobiorcę	300 000 zł
1.1.4	Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego (w tym również podniesienie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie przedsiębiorczości) szczególnie przez osoby z grup defaworyzowanych;	Wspieranie przeznaczone dla osób fizycznych oraz pozostałych uprawnionych beneficjentów zgodnie z <i>Rozporządzeniem dot. wdrażania LSR</i> , szczególnie z grup defaworyzowanych, którzy chcą rozpocząć działalność gospodarczą w sektorze turystyki i czasu wolnego - tj. w sekcjach I oraz R oraz w dziale 79 (sekcja N) wg Sekcji PKD 2007; wsparcie kierowane będzie również do osób /podmiotów zakładających przedsiębiorstwa społeczne	Konkurs	Min. 50 000 zł	Nie dotyczy (premia)	Limit maks. do 50 000 zł/beneficjenta	200 000 zł 150 000 zł zostanie skierowanych do osób z grup defaworyzowanych
1.1.5	Wspieranie rozwoju działalności gospodarczej w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego (w tym również podniesienie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie przedsiębiorczości); wspierane będą też przedsiębiorstwa społeczne;	Przedsiębiorcy działający w sektorze turystyki i czasu wolnego - tj. w sekcjach I oraz R oraz w dziale 79 (sekcja N) wg Sekcji PKD 2007; wsparcie kierowane też do przedsiębiorstw społecznych.	Konkurs	Min. 50 000 zł	do 70%	Limit maks. do 100 000 zł/beneficjenta	200 000 zł
1.2.1	Spójna promocja obszaru LGD Dunajec-Biała, aktywizacja, integracja mieszkańców	Działania i wydarzenia promocyjne np. imprezy, wydawnictwa i publikacje na temat walorów obszaru, materiały promocyjne; działania aktywizacyjne i integrujące mieszkańców np. spotkania, warsztaty, szkolenia, i in.	Aktywizacja (Beneficjent – LGD)	232 500 zł	LGD-100%	232 500 zł	232 500 zł
			Projekty współpracy (krajowy)	10 000 zł	LGD-100%	10 000 zł	10 000 zł

1.2.2	Wyznaczenie tras Nordic Walking	Wyznaczenie i oznakowanie tras Nordic Walking. Projekt współpracy LGD Dunajec-Biała i 4 innych LGD, przeprowadzenie 4 wydarzeń promujących aktywny tryb życia oraz postawienie 4 tablic.	Projekt współpracy (krajowy)	69 000 zł	LGD - 100%	69 000 zł	69 000 zł
1.2.3	Wyznaczenie Szlaku Kulinarnego	Wytyczenie Szlaku Kulinarnego, w tym wytyczenie wspólnej turystycznej trasy i/lub działań, mających na celu promocję i rozwój turystyki na obszarze LGD. Opracowanie i wydanie przewodnika turystyczno-kulinarnego, zastosowanie 5 metod promocji dotyczących szlaku kulinarnego. Projekt współpracy realizowany z LGD Na Śliwkowym Szlaku.	Projekt współpracy (krajowy)	35 000 zł	LGD - 100%	35 000 zł	35 000 zł
1.2.4	Wyznaczenie tras turystycznych ⁷	Wyznaczenie i oznakowanie turystycznych tras, miejsc, ścieżek i szlaków i/lub działań, mających na celu promocję i rozwój turystyki na obszarze LGD. Projekt współpracy LGD Dunajec-Biała i 2 innych LGD, wyznaczenie jednej wspólnej trasy turystycznej oraz montaż obiektów w małej infrastruktury turystycznej 19 szt.	Projekt współpracy (krajowy)	324 000 zł	LGD - 100%	324 000 zł	324 000 zł
1.3.1	Działania edukacyjne i inwestycyjne promujące zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska naturalnego, ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym ze szczególnym uwzględnieniem operacji innowacyjnych ww. zakresie	Działania „miękkie” np. warsztaty, spotkania, szkolenia, pikniki, konkursy i inne formy, a także działania inwestycyjne ukierunkowane na wykorzystanie odnawialnych źródeł energii (np. montaż oświetlenia wykorzystującego źródła energii odnawialnej i in.). Promowane będą operacje innowacyjne.	Konkurs	Min. 50 000 zł	- JSFP – do 63,63 % - podmioty wykonujące działalność gospodarczą – do 70 % - pozostałe podmioty – do 100 %	JSFP – bez limitu Pozostali beneficjenci do 300 000 zł	66 010 zł
2.1.1	Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej poza sektorem turystyki i czasu wolnego ⁸	Wsparcie przeznaczone dla osób fizycznych oraz pozostałych uprawnionych beneficjentów zgodnie z <i>Rozporządzeniem dot. wdrażania LSR</i> , szczególnie	Konkurs	Min. 50 000 zł	Nie dotyczy (premia)	Limit maks. do 50 000 zł/beneficjenta	1 450 000 zł, w tym 450 000 zł zostanie skierowane do

⁷ Realizacja projektu współpracy uwarunkowana jest wykorzystaniem i dostępnością dodatkowych środków na projekty współpracy (10% budżetu).

		z grup defaworyzowanych, którzy chcą rozpocząć działalność poza sektorem turystyki i czasu wolnego; wsparcie kierowane będzie również do osób /podmiotów zakładających przedsiębiorstwa społeczne					wsparcia podejmowania działalności przez osoby z grup defaworyzowanych
2.1.2	Wspieranie rozwoju przedsiębiorstw poza sektorem turystyki i czasu wolnego	Wsparcie kierowane do przedsiębiorców prowadzących działalność gosp. poza sektorem czasu wolnego, dotyczy również rozwoju firm społecznych	Konkurs	Min. 50 000 zł	do 70%	Limit maks. do 150 000 zł/beneficjenta	450 000 zł
2.2.1	Tworzenie i rozwój centrów przetwórstwa lokalnego	Wsparcie kierowane do osób i podmiotów zainteresowanych utworzeniem lub rozwojem inkubatora przetwórstwa lokalnego ⁹	Konkurs	Min. 50 000 zł	- JSFP – do 63,63 % - podmioty wykonujące działalność gospodarczą - do 70 % - pozostałe podmioty - do 100 %	0,00 zł	0,00 zł
2.2.2	Działania w zakresie promocji produktów lokalnych i żywności wysokiej jakości	Realizacja przez LGD różnych działań we wskazanym obszarze np. imprezy, spotkania, szkolenie i in.	Aktywizacja (Beneficjent – LGD)	50 000 zł	LGD-100%	50 000 zł	50 000 zł
2.3.1	Nawiązywanie współpracy międzynarodowej i wymiana doświadczeń	W ramach przedsięwzięcia realizowany będzie projekt współpracy dotyczący wymiany doświadczeń z zakresu rozwoju przedsiębiorczości	Projekt współpracy (Beneficjent – LGD)	48 000 zł	LGD-100%	48 000 zł	48 000 zł
2.3.2	Wzmacnianie potencjału LGD oraz lokalnej społeczności	Szkol. dla pracowników biura, członk. LGD, doradztwo i konsultacje dla potencjalnych beneficjentów, działania animacyjne, koszty funkcjonowania LGD	Aktywizacja i koszty bieżące	932 500 zł	LGD-100%	932 500 zł	932 500 zł

⁸ Założono, że do sektora czasu wolnego należą: (Według sekcji PKD 2007) usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R), natomiast branża turystyczna jest klasyfikowana w Sekcji N: Dział 79 – „działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane”

⁹ Definicja inkubatora przetwórstwa lokalnego zgodnie z rozporządzeniem MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020

Beneficjentami operacji/zadań realizowanych w ramach zaplanowanych w strategii przedsięwzięć mogą być osoby/podmioty/organizacje, tj. Beneficjenci poddziałania 19.2 zgodnie z Rozporządzeniem MRiRW z dnia 24 września 2015 r. w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020. Beneficjentami Poddziałania 19.3 (projekty współpracy) i 19.4 (koszty bieżące i aktywizacja) jest LGD.

2. ZGODNOŚĆ CELÓW LSR Z CELAMI LEADER W PROW 2014-2020

Określone w LSR cele ogólne korespondują z celami działania LEADER w PROW 2014-2020 i są zgodne z celem szczegółowym: 6B „wspieranie lokalnego rozwoju na obszarach wiejskich” w ramach priorytetu 6 „wspieranie włączenia społecznego, ograniczenia ubóstwa i rozwoju gospodarczego na obszarach wiejskich”. Opracowana oddolnie, z udziałem lokalnej społeczności strategia odwołuje się do lokalnych uwarunkowań, zasobów, potencjałów wewnętrznych biorąc pod uwagę nie tylko kwestie związane z wykluczeniem społecznym ale także zagadnienia środowiskowo- klimatyczne. Przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu realizowane jest poprzez wskazanie w LSR grup defaworyzowanych, do których na obszarze LGD Dunajec-Biała zaliczono bezrobotnych oraz osoby do 35 roku życia i kobiety. Wyniki diagnozy obszaru i analizy SWOT wskazują na utrudniony dostęp tych grup do rynku pracy. Osobom z tych grup dedykowane jest przede wszystkim wsparcie w ramach przedsięwzięć związanych z podejmowaniem działalności (przedsięwzięcie 1.1.1 i 2.1.1) oraz z rozwojem działalności (2.1.1 i 2.1.2). Ponadto, dzięki inwestycjom w tworzenie niekomercyjnej i ogólnodostępnej infrastruktury oraz realizacji przedsięwzięć z zakresu udostępniania dziedzictwa kulturowego, o charakterze edukacyjnym, kulturalnym, rekreacyjnym czy z zakresu aktywizacji i integracji mieszkańców, dostęp do ciekawej oferty spędzania czasu wolnego oraz możliwość korzystania z obiektów infrastruktury objętych wsparciem będą miały też osoby znajdujące się w gorszej sytuacji finansowej, **co pozwoli zapobiegać ich marginalizacji i wykluczeniu społecznemu tych osób**. Zaplanowane w LSR cele i przedsięwzięcia wpisują się w cele przewidziane do wsparcia w ramach działania LEADER w PROW 2014-2020, w tym:

- wzmocnienie kapitału społecznego, w tym z wykorzystaniem rozwiązań innowacyjnych i wspieranie partycypacji społeczności lokalnej w realizacji LSR,
- zakładanie działalności gospodarczej i rozwój przedsiębiorczości,
- dywersyfikację źródeł dochodu, w tym tworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego tj. infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych w celu udostępniania jej lokalnym producentom (produkty objęte i nieobjęte załącznikiem nr 1 do TFUE) - (jednak ze względu na brak wniosków w ogłaszanych konkursach środki zostały ścięta i w części przeniesione na rozwój przedsiębiorstw),
- podnoszenie wiedzy społeczności lokalnej w zakresie ochrony środowiska, zmian klimatycznych a także innowacji,
- rozwój produktów lokalnych,
- rozwój rynków zbytu, z wyłączeniem targowisk,
- zachowanie dziedzictwa lokalnego,
- rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej lub kulturalnej.

Ponadto cele określone w LSR **realizują też inne powiązane cele szczegółowe, które realizuje LEADER**, w tym: **Cel szczegółowy 3A**: „Poprawa konkurencyjności producentów rolnych poprzez lepsze ich zintegrowanie z łańcuchem rolno-spożywczym poprzez systemy jakości, dodawanie wartości do produktów rolnych, promocję na rynkach lokalnych i krótkie cykle dostaw, grupy i organizacje producentów oraz organizacje międzybranżowe” – **poprzez zaplanowanie w LSR realizacji przedsięwzięć w zakresie tworzenia i rozwoju centrum przetwórstwa lokalnego (P2.2.1) (jednak ze względu na brak wniosków w ogłaszanych konkursach środki zostały ścięta i w części przeniesione na rozwój przedsiębiorstw)**, działań w zakresie promocji produktów lokalnych i żywności wysokiej jakości (P 2.2.2) oraz **Cel szczegółowy 6A**: „ułatwianie różnicowania działalności, zakładania i rozwoju małych przedsiębiorstw i tworzenia miejsc pracy” – poprzez zaplanowanie wsparcia dla osób zakładających działalność gospodarczą (Przedsięwzięcia 1.1.4 i 2.1.1), oraz przedsiębiorców chcących rozwijać firmy (Przedsięwzięcia 1.1.5 i 2.1.2).

3. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA CELÓW I WSKAŹNIKÓW

Cele ogólne, szczegółowe, a w ich ramach przedsięwzięcia oraz wskaźniki do nich przypisane będą realizowane wyłącznie w ramach PROW na lata 2014-2020 i finansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na Rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Tabela: Specyfikacja celów ogólnych i szczegółowych wraz ze wskazaniem źródeł i poziomu finansowania

Lp.	Cele ogólne	Cele szczegółowe	Źródła finansowania	
			EFROW	Wymagany wkład krajowych środków (publicznych i prywatnych)
1.	Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów	Zwiększenie dostępu do oferty czasu wolnego oraz pobudzenie aktywności i integracji mieszkańców	63,63%	36,37%
		Kreowanie wizerunku obszaru jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców i turystów	EFROW – 63,63%	36,37%
		Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz wsparcie rozwiązań proekologicznych i prośrodowiskowych	EFROW – 63,63%	36,37%
2.	Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała	Wspieranie aktywności gospodarczej mieszkańców	EFROW – 63,63%	36,37%
		Wykorzystanie potencjału rolniczego obszaru na rzecz produkcji żywności wysokiej jakości oraz promocja produktów lokalnych	EFROW – 63,63%	36,37%
		Budowanie kapitału społecznego na obszarze LGD Dunajec-Biała	EFROW – 63,63%	36,37%

4. REALIZACJA CELÓW PRZEKROJOWYCH POPRZEZ WDRAŻANIE LSR DUNAJEC-BIAŁA

Lokalna społeczność jest w najwyższym stopniu zainteresowana zrównoważonym rozwojem i przeciwdziałaniem pogorszeniu stanu środowiska, którego jakość w sposób bardzo istotny wpływa na warunki ich życia a także możliwości rozwojowe obszaru w kierunku turystyki. Dlatego wśród celów LSR założono realizację celu szczegółowego 1.3 „Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz wsparcie rozwiązań proekologicznych i prośrodowiskowych” w ramach którego wspierane będą operacje ukierunkowane na działania edukacyjne i inwestycyjne promujące **zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska naturalnego, ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom** klimatycznym oraz wykorzystujące **odnawialne źródła energii**. W ramach wspomnianego celu będą też premiowane operacje **innowacyjne** przyczyniające się bezpośrednio do osiągnięcia **celu przekrojowego dotyczącego innowacyjności** – co ma odzwierciedlenie we wskaźniku produktu „Liczba inicjatyw z zakresu ochrony środowiska, ekologii i przeciwdziałania zmianom klimatu, w tym liczba operacji innowacyjnych” (przedsięwzięcia 1.3.1). Ponadto do osiągnięcia celów przekrojowych (ochrona środowiska i innowacyjność) przyczynić się będzie stosowanie przy wyborze operacji kryteriów premiujących operacje innowacyjne i mające pozytywne oddziaływanie na środowisko.

Do realizacji celów przekrojowych w zakresie ochrony środowiska i klimatu przyczynią się inwestycje w rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej, zachowanie dziedzictwa lokalnego, operacje związane z eko i agro-turystyką, zielonymi miejscami pracy i rozwojem przedsiębiorczości powiązanej z branżą turystyczną, działania edukacyjne, punkty widokowe, tablice informacyjne, szlaki turystyczne – to także projekty pozytywnie wpływające na ochronę środowiska. W ramach działalności szkoleniowej będą realizowane operacje z zakresu podnoszenia świadomości czy promowania postaw prośrodowiskowych i proklimatycznych a także promujących innowacyjne rozwiązania.

5. OPIS I UZASADNIENIE WYBORU WSKAŹNIKÓW

Poziom osiągnięcia celów ogólnych, szczegółowych i stopnia realizacji przedsięwzięć mierzą odpowiednio wskaźniki: oddziaływania, rezultatu i produktu, które są określone w *Matrycy logicznej LSR*. Przy ich określaniu kierowano się wytycznymi *Poradnika dla LGD*¹⁰ aby były one proste, zrozumiałe i adekwatne do celów i przedsięwzięć, w zrozumiały i prosty sposób oddawały istotę mierzonych celów i przedsięwzięć. Zastosowane wskaźniki pozwalają w łatwy sposób pozyskać dane do pomiaru: wskaźniki produktu i rezultatu bazują na informacjach opartych na dokumentach przechowywanych w LGD, instytucji wdrażającej oraz danych otrzymywanych od beneficjentów i grantobiorców. Wskaźniki oddziaływania zostały natomiast oparte na informacjach pochodzących ze statystyki publicznej – wykorzystano tu ogólnodostępną bazę Banku Danych Lokalnych. **Wskaźniki produktu, rezultatu i oddziaływania są wskaźnikami mierzalnymi, a ich pomiar będzie stosunkowo prosty i w miarę racjonalny finansowo.**

Monitorowanie i sposób pomiaru i obliczania wskaźników: Wskaźniki produktu mierzą fizyczne efekty zrealizowanych operacji w ramach przedsięwzięć, ich wartość wyjściowa wynosi „0”. Wskaźniki rezultatu mierzą bezpośrednie natychmiastowe efekty (korzyści) dla beneficjentów i grup docelowych jakie powstaną w wyniku realizacji operacji w ramach poszczególnych przedsięwzięć, rezultaty są mierzone w odniesieniu do Beneficjentów/grup docelowych operacji objętych wsparciem, stąd wartość bazowa wynosi „0”. Pomiar zmiany jaka zaszła wśród beneficjentów/grup docelowych będzie możliwy poprzez porównanie rezultatów po realizacji operacji ze stanem wyjściowym podanym przez Beneficjenta na etapie składania wniosku lub/i w ankiecie monitorującej.

Sposób obliczania wartości wskaźników produktu: polega na **sumowaniu w trakcie realizacji LSR operacji/zadań, których dotyczy konkretny wskaźnik produktu, np. wartość wskaźnika produktu: Liczba wydarzeń promujących aktywny tryb życia** określony dla P1.1.2 – oblicza się poprzez zsumowanie wydarzeń, które promują aktywny tryb życia realizowane w ramach tego przedsięwzięcia (sumowane są wydarzenia dofinansowane i wdrażane w ramach LSR); **Sposób obliczania wskaźników rezultatu:** polega na **sumowaniu liczby osób/podmiotów/odbiorców korzystających z efektów projektów**, np. sumowanie liczby uczestników/odbiorców/podmiotów korzystających z operacji – w zależności od nazwy konkretnego wskaźnika rezultatu; w przypadku projektów dotyczących projektów współpracy – **sumowanie rezultatów w postaci liczby zrealizowanych projektów**, w przypadku wsparcia działalności gospodarczej – **sumowanie liczby utworzonych miejsc pracy**, ponadto jednym z rezultatów będzie realizacja operacji innowacyjnych (wdrożonych w wyniku działań edukacyjnych w tym zakresie), wartość wskaźnika rezultatu „liczba operacji innowacyjnych” polega na zsumowaniu takich operacji. Za pomiar i przekazywanie danych do LGD odpowiadać będą beneficjenci i grantobiorcy, a w przypadku operacji własnych, oraz zadań realizowanych w ramach działań 19.3 i 19.4 – LGD Dunajec-Biała. Dokonując pomiaru wskaźników produktu i rezultatu dokonuje się sumowania odpowiednich operacji/zadań (będących przedmiotem pomiaru przez dany wskaźnik) narastająco, tj. od początku wdrażania LSR do momentu, na który wykonuje się pomiar. Poziomy przejściowe wartości wskaźników produktu zawiera Plan Działania (załącznik do LSR), natomiast dla wskaźników rezultatu nie są ustalone poziomy przejściowe wartości tych wskaźników.

Do **monitorowania wskaźników produktu i rezultatu** wykorzystane zostaną ankiety monitorujące LGD, sprawozdania Beneficjentów i grantobiorców, informacje przekazane przez podmiot wdrażający (weryfikujące posiadane dane przez LGD i informacje nt. projektów rozliczonych), dokumentacja własna LGD (w przypadku projektów współpracy i zadań w ramach „Aktywizacji”, np.: listy doradztwa, listy obecności, ankiety ewaluacyjne), dane instytucji zewnętrznych (np. policji, ochrony) dotyczące np. liczby uczestników imprez. Informacje do monitorowania przez LGD wsk. produktu i rezultatu będą obowiązywać przekazać beneficjenci i grantobiorcy (wypełniając ankietę monitorującą LGD). Przy projektach realizowanych w trybie konkursów ogłaszanych

¹⁰ Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania lokalnych strategii rozwoju na lata 2014-2020

przez LGD wsk. produktu i rezultatu mierzone będą co najmniej raz w roku, na dn. 31.12 do momentu złożenia ostatniego wniosku o płatność przez LGD w ramach działania 19.4; Efekty realizacji projektów współpracy i operacji własnej LGD mierzone będą bezpośrednio po zakończeniu operacji przez LGD; działania ciągłe realizowane w ramach „Aktywizacji” i „Kosztów bieżących” np. doradztwo, szkolenia – monitorowane będą na bieżąco i mierzone na 31.12 każdego roku, do zakończenia realizacji LSR w 2023 r.). Monitorowanie wsk. produktów i rezultatów w ramach projektów grantowych realizowane będzie po zakończeniu realizacji projektu grantowego przez LGD. Przy projektach nieinwestycyjnych beneficjenci/grantobiorcy przekazują informacje dotyczące wskaźników produktu i rezultatu jeden raz-po zakończeniu operacji. Przy projektach grantowych i realizowanych w ich ramach projektach inwestycyjnych: LGD monitoruje osiągnięcie wskaźników produktu do zakończenia projektu grantowego, natomiast wskaźniki rezultatu – corocznie na dzień 31.12. Informacje o produktach i rezultatach przekazuje do LGD grantobiorca. Projekty inwestycyjne realizowane w trybie konkursu: monitorowanie wskaźników produktu i rezultatu odbywa się corocznie na dzień 31.12. Informacje przekazuje beneficjent. Przy ustalaniu poziomów docelowych wskaźników produktu i rezultatu kierowano się oczekiwaniami lokalnej społeczności (karty projektów, wyniki ankiet, spotkań konsultacyjnych) oraz doświadczeniami z poprzedniego okresu wdrażania Leader 2007-2013 w zakresie osiąganych wskaźników. (np. średnia wysokość dofinansowania projektu, liczba osób korzystających z efektów zrealizowanych operacji). **W strategii zawarto wskaźniki kluczowe oraz wskaźniki dodatkowe.**

Uzasadnienie wyboru wskaźników produktu i rezultatu: Dokonując wyboru poszczególnych wskaźników produktu i rezultatu kierowano się charakterem przedsięwzięć i celów szczegółowych które te wskaźniki mają mierzyć. Stąd wybrane wskaźniki produktu są adekwatne do przedsięwzięć a wskaźniki rezultatu – do celów szczegółowych. Wsk. prod.: „Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej” – wskaźnik jest adekwatny do zakresu P 1.1.1 które zakłada realizację inwestycji w w poprawę standardu i rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru; „Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej” oraz „Liczba wydarzeń promujących aktywny tryb życia” odpowiada zakresowi przedsięwzięcia 1.1.2 ukierunkowanego na wsparcie powstawania nowej oraz rozwój istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz działania w zakresie zwiększania aktywności fizycznej mieszkańców; „Liczba podmiotów działających w sferze kultury, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR” oraz „Liczba zabytków poddana pracom konserwatorskim lub restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii” oraz „Liczba wydanych publikacji/wydawnictw promujących lokalne walory kulturowe, historyczne, przyrodnicze” oddają charakter operacji realizowanych w P1.1.3 ukierunkowanego na wsparcie w zakresie aktywizacji i integracji mieszkańców poprzez działania edukacyjno-kulturalne i promocyjne oraz wsparcie inwestycji w zakresie infrastruktury kulturalnej, ochrony, zachowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru; „Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa” oraz „Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby z grup defaworyzowanych” są adekwatne dla mierzenia P1.1.4 ukierunkowanego na wsparcie działalności gospodarczej w zakresie tworzenia nowych firm w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego, z kolei wskaźniki: „Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa” jest adekwatnym wsk. dla pomiaru realizacji P.1.1.5 ukierunkowanego na wspieranie rozwoju działalności gospodarczej w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego. **Wskaźn. rezultatu** powiązane z ww. przedsięwzięciami są: Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej (1.1.1; 1.1.2) Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizujących i integrujących lokalną społeczność (1.1.2; 1.1.3), Liczba odbiorców wydanych publikacji/wydawnictw promujących lokalne walory kulturowe, historyczne, przyrodnicze (1.1.3), Liczba utworzonych miejsc pracy w sektorach turystyki i czasu wolnego (w tym też przez osoby z grup defaworyzowanych) – wskaźniki te są adekwatne dla pomiaru cel szcz. **1.1 Zwiększenie dostępu do oferty czasu wolnego oraz pobudzanie aktywności i integracji mieszkańców.**

Wskaźniki prod.: „Liczba zastosowanych metod promocji”, „Liczba działań skierowanych do mieszkańców i turystów” – odzwierciedlają zakres P.1.2.1 „Spójna promocja obszaru LGD Dunajec-Biała, aktywizacja, integracja mieszkańców” i są adekwatne do jego pomiaru; „Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy”, „Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy” są odpowiednie do pomiaru P1.2.2. które dot. projektu współpracy w zakresie wyznaczenia tras Nordic Walking; „Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy” i „Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy” i „Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych” są adekwatnymi wsk. prod. Do pomiaru realizacji P1.2.3 polegającego na realizacji krajowego PW w zakresie działań promocyjnych połączonych z promocją produktów lokalnych w zakresie szlaków kulinarnych oraz „Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy”, „Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy” są odpowiednie do pomiaru realizacji P1.2.4 polegającego na realizacji krajowego PW w zakresie wyznaczenia tras turystycznych. **Wskaźnikami rezultatu** powiązanymi z ww. przedsięwzięciami są: „Liczba odbiorców działań promocyjnych oraz aktywizacyjno-integrujących skierowanych do mieszkańców i turystów” (1.2.1), „Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących lokalne walory turystyczne” (1.2.2), „Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących walory kulturowe i produkty lokalne” (1.2.3), „Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących walory przyrodnicze i produkty lokalne” (1.2.4) – wsk. te są spójne i adekwatne do celu szcz. **1.2 Kreowanie wizerunku obszaru jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców i turystów. Wskaźnik produktu** „Liczba inicjatyw z zakresu ochrony środowiska, ekologii i przeciwdziałania zmianom klimatu, - w liczba inicjatyw innowacyjnych” jest wskaźnikiem adekwatnym dla pomiaru P1.3.1 dot. działań edukacyjnych i inwestycyjnych promujących zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska naturalnego, ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym; zakłada się że w wyniku prowadzonych działań edukacyjnych w zakresie innowacyjnych rozwiązań proekologicznych i prośrodowiskowych zostaną wdrożone 2 operacje innowacyjne – stąd jednym ze **wskaźników rezultatu** jest wsk. „Liczba operacji innowacyjnych” (1.3.1); pozostałe wsk. rezultatu to: Liczba osób uczestnicząca w inicjatywach proekologicznych

i prośrodowiskowych (1.3.1), Liczba osób korzystająca z nowych rozwiązań pro środowiskowych (1.3.1) – wymienione wsk. rezultatu są adekwatne do pomiaru celu szcz. **1.3 Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz wsparcie rozwiązań proekologicznych i prośrodowiskowych.**

Wsk. prod.: „Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa”, „Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby z grup defaworyzowanych” są adekwatne do pomiaru P2.1.1 dotyczącego wspierania podejmowania działalności gospodarczej poza sektorem turystyki i czasu wolnego; „Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa” jest odpowiadającym wskaźn. dla pomiaru P2.1.2 w zakresie wsparcia rozwoju przedsiębiorstw poza sektorem turystyki i czasu wolnego; **Wskaźnikiem rezultatu** powiązany z ww. wskaźnikami produktu jest: „Liczba utworzonych miejsc pracy (ogółem) - w tym przez osoby z grup defaworyzowanych” – wskaźnik rezultatu jest adekwatny dla pomiaru celu szcz.

2.1 Wspieranie aktywności gospodarczej mieszkańców. Wsk. prod.: „Liczba centrów przetwórstwa lokalnego” mierzy P 2.2.1 dotyczące tworzenia i rozwoju centrów przetwórstwa lokalnego (ze względu na brak wniosków w ogłaszanych konkursach środki zostały ścięta i w części przeniesione na rozwój przedsiębiorstw); „Liczba działań” wykorzystywany jest do pomiaru liczby działań z zakresu promocji produktów lokalnych i żywności wysokiej jakości realizowanych w P 2.2.2. **Wskaźnikami rezultatu** powiązanymi z tymi przedsięwzięciami są: „Liczba osób korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych”, „Liczba utworzonych miejsc pracy” (2.2.1) i „Liczba odbiorców działań promocyjnych” (2.2.2) – te wskaźniki zostały wybrane jako odpowiednie do pomiaru celu szcz.

2.2 Wykorzystanie potencjału rolniczego obszaru na rzecz produkcji żywności wysokiej jakości oraz promocja produktów lokalnych. Wsk. prod.: „Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy”, „Liczba LGD uczestnicząca w projektach współpracy” są adekwatne do pomiaru realizacji P2.3.1 (projekt współpracy) ukierunkowanego na nawiązywanie współpracy międzynarodowej i wymiana doświadczeń; Z kolei **wskaźniki prod.** realizowane w ramach poddziałania 19.4 takie jak: „Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD”, „Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD”, „Liczba podmiotów/osób, którym udzielono indywidualnego doradztwa”, „Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami/podmiotami” są adekwatne do pomiaru P2.3.2 w zakresie wzmacniania potencjału LGD oraz lokalnej społeczności.

Wskaźn. rezultatu powiązanymi z ww. przedś. są: „Liczba projektów międzynarodowych współpracy skierowanych do mieszkańców” (2.3.1), Liczba osób/podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD”, „Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych, Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD (co najmniej 80% uczestników)” – wskaźniki te są odpowiednie dla pomiaru celu szcz. **2.3 Budowanie kapitału społecznego na obszarze LGD Dunajec-Biała**

Wskaźniki oddziaływania – mierzą poziom osiągnięcia celów ogólnych, pomiar dokonywany w oparciu o źródła statystyki publicznej, tj. Bank Danych Lokalnych. **Uzasadnienie wyboru wskaźników oddziaływania:** Jako wskaźnik mierzący realizację CO1

– „**Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów**” zastosowano wskaźnik: „Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg rejestru REGON zarejestrowanych w branży turystycznej sektorach czasu wolnego (tj. w sekcjach I oraz R oraz w dziale 79 (sekcja N) wg Sekcji PKD 2007)” założono wzrost o 14 nowych podmiotów. Zwiększenie liczby podmiotów działających w branży turystycznej i czasu wolnego może świadczyć o rosnącym zainteresowaniu korzystaniem z usług turystycznych, rozrywkowych na obszarze, a więc też o jego atrakcyjności. Z kolei drugi wskaźnik oddziaływania; „Saldo migracji na 1000 mieszkańców” i jego malejąca wartość świadczy o rosnącej atrakcyjności osadniczej obszaru, chęci osiedlania się ludności na obszarze LGD oraz słabnących procesach emigracyjnym. Wskaźnik stanowi średnią wartość dla obszaru LGD. Do pomiaru osiągnięcia celu ogólnego 2

Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała wybrano 4 wskaźniki: 1) „Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności” (średnia dla obszaru), 2) „Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności” (wartość średnia dla obszaru) – rosnąca wartość obydwu wskaźników

przedsiębiorczości świadczy o rozwoju gospodarczym obszaru; 3) „Udział bezrobotnych zarejestrowanych w stosunku do liczby osób w wieku produkcyjnym” (średnia dla obszaru) oraz 4) „Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 mieszkańców” (średnia dla obszaru) mogą świadczyć o pozytywnych zmianach społecznych – spadek procentowego udziału bezrobotnych w liczbie osób w wieku produkcyjnym oraz rosnąca liczba organizacji społecznych – mogą świadczyć o pozytywnych zmianach i rozwoju społecznym na obszarze LGD.

Zastosowane wskaźniki oddziaływania są więc adekwatne do zaproponowanych w LSR celów ogólnych. Sposób pomiaru i obliczeń wskaźników oddziaływania: Wartości bazowe wskaźników oddziaływania za rok 2014 ustalono w oparciu o dane z BDL, a wartości docelowe oszacowano w oparciu o analizę zmian tych wskaźników na przestrzeni ostatnich lat (od 2010 do 2014 r.).

Pomiar wartości docelowej wskaźników oddziaływania zostanie dokonany raz, w 2023 r. (w terminach zgodnych z wytycznymi w tym zakresie); źródłem danych będzie Bank Danych Lokalnych GUS. Dla wskaźników oddziaływania nie są ustalone poziomy przejściowe wartości tych wskaźników.

Szczegółową specyfikację celów ogólnych, szczegółowych, przedsięwzięć oraz specyfikację, sposoby, częstotliwość pomiaru i wskazanie źródeł danych do pomiaru poszczególnych rodzajów wskaźników przedstawia także tabela „Matryca logiczna...”. **W tabeli „Matryca powiązań...” przedstawiono powiązania pomiędzy diagnozą obszaru, analizą SWOT, celów i przedsięwzięć oraz wskaźników.** Poniżej w tabeli przedstawiono szczegółowy sposób obliczeń wskaźników oddziaływania.

Tabela Sposób obliczania wskaźników oddziaływania (algorytm)

Wskaźniki oddziaływania		
Nr	Nazwa	Sposób obliczania
w.1.0	Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg rejestru REGON zarejestrowanych w branży turystycznej i sektorach czasu wolnego (tj. w sekcjach I oraz R oraz w dziale 79 (sekcja N) wg Sekcji PKD 2007) – wzrost o 14 nowych podmiotów	Obliczane jako suma podmiotów gospodarki narodowej wg rejestru REGON zarejestrowanych na obszarze LGD Dunajec-Biała w branży turystycznej i sektorach czasu wolnego (tj. w sekcjach I oraz R oraz w dziale 79 (sekcja N) wg Sekcji PKD 2007). Dane o liczbie ww. podmiotów za 2014 r. (wartość bazowa) pozyskano z Banku Danych Lokalnych GUS (Kategoria: Podmioty gospodarcze i przekształcenia własnościowe i strukturalne/Grupa: Podmioty gospodarki narodowej wpisane do rejestru REGON/Podgrupa: Podmioty wg sekcji i działów PKD 2007 oraz sektorów własnościowych). Wartość docelowa zostanie obliczona wg powyższego wzoru (jako suma ww. podmiotów działających na obszarze gmin objętych LSR), pomiaru dokona się raz, na zakończenie wdrażania LSR, w 2023 r. Wskaźnik dobrze charakteryzuje zmiany w zakresie atrakcyjności obszaru i jest adekwatny do mierzenia celu ogólnego 1 <i>Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów. Jednostka miary: sztuka; Źródło danych: BDL GUS. Pomiaru dokonuje LGD</i>
	Saldo migracji na 1000 mieszkańców	Obliczane jako średnia arytmetyczna współczynników: „Saldo migracji na 1000 osób” z każdej gminy objętej LSR . Współczynnik „saldo migracji na 1000 osób” dla każdej z gmin objętej LSR za 2014 r. pozyskano z Banku Danych Lokalnych (Kategoria: Ludność/Grupa: Migracje wewnętrzne i zagraniczne/Podgrupa: Migracje na pobyt stały gminne wg płci, typu i kierunku). Ww. współczynnik uwzględnia zarówno migracje wewnętrzne jak i zagraniczne. Wzór: Suma współczynników „saldo migracji na 1000 osób” dla każdej z czterech gmin, podzielona przez cztery gminy, co daje średnią wartość współczynnika dla całego obszaru LGD. Jednostka miary: ‰. Pomiar wskaźnika oddziaływania dokonywany jeden raz, na koniec wdrażania LSR w 2023 r. Wartość docelowa obliczana wg ww. wzoru na 2023 r. Źródło danych: Bank Danych Lokalnych GUS. Pomimo uśrednienia wyników dla obszaru LGD, Wskaźnik dobrze oddaje kierunek zmian zachodzących na obszarze w zakresie atrakcyjności obszaru i jest adekwatny do mierzenia celu ogólnego 1 <i>Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów. Pomiaru dokonuje LGD.</i>
w.2.0	Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności (średnia dla obszaru)	Obliczane jako średnia arytmetyczna z wartości wskaźników „Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności” dla każdej z gmin objętej LSR . Wzór: suma ww. wskaźników dla każdej gminy objętej LSR/4 (4 gminy objęte LSR). Wskaźniki „Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności” dla każdej z gmin objętej LSR za 2014 r. pozyskano z GUS-BDL (Kategoria: Podmioty gospodarcze i przekształcenia własnościowe i strukturalne/Grupa: Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki/Podgrupa: Podmioty – wskaźniki/„Podmioty wpisane do rejestru na 1000 ludności”). Wartość docelowa zostanie obliczona wg powyższego wzoru (jako średnia ze wskaźników dla gmin LGD), pomiaru dokona się raz, na zakończenie wdrażania LSR, w 2023 r. Wskaźnik dobrze charakteryzuje zmiany w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i jest adekwatny do mierzenia celu ogólnego 2 <i>Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała. Jednostka miary: sztuka; Źródło danych: BDL GUS. Pomiaru dokonuje LGD.</i>
	Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności (średnia dla obszaru)	Obliczone jako średnia arytmetyczna z wartości wskaźników: „Osoby fizyczne prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności” dla każdej gminy objętej LSR . Wzór: Wzór: suma ww. wskaźników dla każdej gminy objętej LSR/4 (4 gminy objęte LSR). Wskaźniki „Osoby fizyczne prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności” dla każdej gminy objętej LSR za 2014 r. pozyskano z GUS-BDL (Kategoria: Podmioty gospodarcze i przekształcenia własnościowe i strukturalne/Grupa: Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki/Podgrupa: Podmioty – wskaźniki/ „Osoby fizyczne prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności”). Wartość docelowa zostanie obliczona wg powyższego wzoru (jako średnia ze wskaźników dla gmin LGD), pomiaru dokona się raz, na zakończenie wdrażania LSR, w 2023 r. Wskaźnik dobrze charakteryzuje zmiany w zakresie rozwoju gospodarczego i jest adekwatny do mierzenia celu ogólnego 2 <i>Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała. Jednostka miary: sztuka; Źródło danych: BDL GUS. Pomiaru dokonuje LGD.</i>

<p>Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym</p>	<p>Wartość procentowa; Obliczone jako średnia z wartości wskaźników „Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci” dla każdej gminy objętej LSR. Wzór: suma ww. wskaźników dla każdej gminy objętej LSR/4 (4 gminy objęte LSR). Wskaźniki „Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci” (wartość ogółem) dla każdej gminy objętej LSR za 2014 r. pozyskano z GUS-BDL (Kategoria: Rynek pracy/Grupa: Bezrobocie rejestrowane/Podgrupa: Udział bezrobotnych zarejestrowanych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym wg płci). Wartość docelowa zostanie obliczona wg powyższego wzoru (jako średnia ze wskaźników dla gmin LGD); pomiaru dokona się raz, na zakończenie wdrażania LSR, w 2023 r. Wskaźnik dobrze charakteryzuje zmiany w zakresie rozwoju społeczno-gospodarczego i jest adekwatny do mierzenia celu ogólnego 2 <i>Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała. Jednostka miary: %; Źródło danych: BDL GUS. Pomiaru dokonuje LGD.</i></p>
<p>Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 mieszkańców (średnia dla obszaru)</p>	<p>Obliczone jako średnia z wartości wskaźników „fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców” dla każdej gminy objętej LSR. Wzór: suma ww. wskaźników dla każdej gminy objętej LSR/4 (4 gminy objęte LSR). Wskaźniki „fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców” dla każdej gminy objętej LSR za 2014 r. pozyskano z BDL GUS (Kategoria: Podmioty gospodarcze i przekształcenia własnościowe i strukturalne/Grupa: Podmioty gospodarki narodowej – wskaźniki/Podgrupa: Podmioty – wskaźniki/„fundacje, stowarzyszenia i organizacje społeczne na 10 tys. mieszkańców”). Wartość docelowa zostanie obliczona wg powyższego wzoru (jako średnia ze wskaźników dla gmin LGD); pomiaru dokona się raz, na zakończenie wdrażania LSR, w 2023 r. Wskaźnik dobrze charakteryzuje zmiany w zakresie rozwoju społecznego i jest adekwatny do mierzenia celu ogólnego 2 <i>Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała. Jednostka miary: sztuka; Źródło danych: BDL GUS. Pomiaru dokonuje LGD.</i></p>

Tabela Matryca logiczna powiązań diagnozy obszaru i ludności, analizy SWOT oraz celów i wskaźników

Zidentyfikowane problemy/wyzwania	Cel ogólny	Cele szczegółowe	Planowane przedsięwzięcia	Produkty	Rezultaty	Oddziaływania	Czynniki zewnęt. mające wpływ na realizację działań i osiągnięcie wskaźników
<p>- Niewystarczająca oferta spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów: zbyt mała ilość wydarzeń edukacyjnych, kulturalnych, rekreacyjno-wypoczynkowych,</p> <p>- Słaby stan infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, społeczno-kulturalnej,</p> <p>- Słaby poziom estetyki miejsc publicznych (brak spójnego systemu oznaczania obiektów turystycznych, ulic, przysiółków)</p> <p>- Słaba aktywizacja i integracja mieszkańców</p> <p>- Pogorszenie stanu zdrowia ludności – konieczność podjęcia działań w kierunku zwiększenia aktywności fizycznej mieszkańców</p>	<p>1. Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów</p>	<p>1.1 Zwiększenie dostępu do oferty czasu wolnego oraz pobudzenie aktywności i integracji mieszkańców</p>	<p>1.1.1 Inwestycje w poprawę standardu i rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru</p>	<p>Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów i/lub miejsc ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej oraz związanych z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru – 10 szt.</p>	<p>Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej - 3800</p>	<p>Wzrost liczby podmiotów działających w branży turystycznej i czasu wolnego¹¹ oraz zmniejszenie stopnia wyludnienia się obszaru świadczyć będzie o atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i spędzania czasu wolnego</p> <p>Rosnąca atrakcyjność obszaru mierzona więc będzie dwoma wskaźnikami:</p> <p>1) Liczba podmiotów gospodarki narodowej wg rejestru REGON zarejestrowanych w branży turystycznej sektorach czasu wolnego (tj. w sekcjach I oraz R oraz w dziale 79 (sekcja N) wg Sekcji PKD 2007) – wzrost o 14 nowych podmiotów. Wzrost wskaźnika świadczyć będzie o rosnącej atrakcyjności obszaru jako miejsca, pracy, zamieszkania i spędzania czasu wolnego</p> <p>2) Wskaźnikiem salda</p>	<p>- Korzystne trendy w branży turystycznej i wypoczynkowej,</p> <p>- Dobra koniunktura gospodarcza</p> <p>- Zainteresowanie mieszkańców i turystów korzystaniem z nowopowstałej/zmodernizowanej infrastruktury, zainteresowanie mieszkańców uczestniczeniem w organizowanych wydarzeniach</p> <p>- Ograniczenie barier prawnych, finansowych dla potencjalnych wnioskodawców i grantobiorców</p> <p>- Sprawne wdrażanie operacji przez instytucję wdrażającą</p> <p>- Zrozumiałe przepisy i procedury</p>
			<p>1.1.2. Powstanie nowej oraz rozwój istniejącej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej oraz działania w zakresie zwiększania aktywności fizycznej mieszkańców</p>	<p>Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej – 4 szt.</p>	<p>Liczba osób korzystających z obiektów infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej - 1000</p>		
				<p>Liczba wydarzeń promujących aktywny tryb życia – 15 szt.</p>	<p>Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizujących i integrujących lokalną społeczność – 300 szt.</p>		

¹¹ Założono, że do sektora czasu wolnego należą: (Według sekcji PKD 2007) usługi związane z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi (I), działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją (R); natomiast branża turystyczna jest klasyfikowana w Sekcji N: Dział 79 – „działalność organizatorów turystyki, pośredników i agentów turystycznych oraz pozostała działalność usługowa w zakresie rezerwacji i działalności z nią związane”

<p>- Słaby potencjał organizacyjny, finansowy, techniczny NGO</p>						<p>migracji na 1000 mieszkańców – spadek wskaźnika z-0,5 do -0,3</p>	<p>związane z ubieganiem się o dofinansowanie</p>
<p>- Słaba integracja i aktywizacja mieszkańców - Powolny zanik tradycji lokalnych i tradycyjnych zawodów, - Konieczność dbania o dziedzictwo kulturowe i przyrodnicze obszaru - Słaby potencjał organizacyjny, finansowy, techniczny NGO - Niewielka liczba lokalnych liderów społecznych</p>			<p>1.1.3 Aktywizacja i integracja mieszkańców poprzez działania edukacyjno-kulturalne i promocyjne oraz wsparcie inwestycji w zakresie infrastruktury kulturalnej, ochrony, zachowani i udostępniania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru</p>	<p>Liczba podmiotów działających w sferze kultury i/lub edukacji, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR 12 szt</p>	<p>Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizujących i integrujących lokalną społeczność– 200 szt</p>	<p>Malejący wskaźnik świadczył będzie o zmniejszeniu stopnia wyludniania obszaru a to z kolei świadczyć będzie o rosnącej atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania i pracy.</p>	
				<p>Liczba zabytków poddana pracom konserwatorskim lub/i restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii –4 szt</p>	<p>Liczba odwiedzin w objętych wsparciem miejscach -1000</p>		
				<p>Liczba wydanych publikacji/wydawnictw - 4 rodzaje</p>	<p>Liczba odbiorców wydanych publikacji/wydawnictw promujących lokalne walory kulturowe, historyczne, przyrodnicze –500 szt</p>		
<p>- Emigracja ludności zwłaszcza osób w wieku produkcyjnym, - Wysokie bezrobocie, niski poziom przedsiębiorczości, - Konieczność wspierania przedsiębiorczości lokalnej w sektorze turystyki i czasu wolnego - Niewystarczający poziom kapitału ograniczający aktywność gospodarczą i społeczną -Ubożenie społeczeństwa oraz wzrost dysproporcji</p>			<p>1.1.4 Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego (w tym również podniesienie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie przedsiębiorczości) szczególnie przez osoby z grup defaworyzowanych;</p>	<p>Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego - 4 szt</p>	<p>Liczba utworzonych miejsc pracy w sektorach turystyki i czasu wolnego (ogółem) –9 szt. w tym przez osoby z grup defaworyzowanych –3 szt.</p>		
				<p>Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego przez osoby z grup defaworyzowanych - 3 szt.</p>			

majątkowej społeczności			1.1.5 Wsparcie rozwoju działalności gospodarczej w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego (w tym również podniesienie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie przedsiębiorczości)	Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego – 2 szt.			
- Słaba promocja i informacja dla mieszkańców i turystów na temat walorów i atrakcji obszaru oraz ciekawych wydarzeń kulturalnych		1.2 Kreowanie wizerunku obszaru jako atrakcyjnego miejsca zamieszkania i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców i turystów	1.2.1 Spójna promocja obszaru LGD Dunajec-Biała, aktywizacja, integracja mieszkańców	Liczba zastosowanych metod promocji 7 Liczba działań skierowanych do mieszkańców i turystów – 18	Liczba odbiorców działań promocyjnych oraz aktywizacyjno-integracyjnych skierowanych do mieszkańców i turystów – 7500 os.		- Zainteresowanie turystów i mieszkańców uczestniczeniem w wydarzeniach promocyjnych i aktywizacyjno-integracyjnych
			1.2.2 Wyznaczenie tras Nordic Walking	Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy – 1 szt.	Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących lokalne walory przyrodnicze – 1 szt.	Saldo migracji na 1000 mieszkańców – malejący wskaźnik świadczyć będzie o atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania i spędzania czasu wolnego przez mieszkańców	- Zaangażowanie partnerów i mieszkańców w proces promocji obszaru LGD
				Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy dotyczących tras Nordic Walking - 5	Liczba osób uczestniczących w działaniach aktywizujących i integrujących lokalną społeczność – 400 os.		- Przejrzyste zrozumiałe procedury ubiegania się o wsparcie
				Liczba wydarzeń promujących aktywny tryb życia – 4 szt.	Liczba postawionych w terenie tablic – 4 szt.		- Dobra koniunktura gospodarcza
				Liczba tablic dotyczących tras Nordic Walking	Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących		- Sprawne wdrażanie operacji przez instytucję wdrażającą
1.2.3 Wyznaczenie Szlaku Kulinarnego	Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy – 1 szt.	Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących					

				<p>Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy dotyczących szlaków kulinarnych - 2</p> <p>Liczba wspólnych wytyczonych Szlaków - 1</p> <p>Liczba przeprowadzonych działań promocyjnych - 5</p>	<p>walory kulturowe i produkty lokalne – 1 szt.</p>		
			1.2.4 Wyznaczenie tras turystycznych	<p>Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy – 1 szt.</p> <p>Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy dotyczących tras turystycznych - 3</p> <p>Liczba wspólnych wytyczonych tras – 1</p> <p>Liczba obiektów w małej infrastruktury turystycznej – 19 szt.</p>	<p>Liczba krajowych projektów współpracy wykorzystujących walory przyrodnicze i produkty lokalne – 1 szt.</p> <p>Liczba wspólnych tras wytyczonych w ramach projektu – 1 szt</p> <p>Liczba obiektów małej infrastruktury turystycznej powstałej w ramach projektu – 19 szt</p>		
<p>- Wysoki stopień zanieczyszczeń powietrza powodowany głównie niską emisją,</p> <p>- Niski poziom świadomości mieszkańców w zakresie konieczności podejmowania działań na rzecz ochrony środowiska, proekologicznych i przeciwdziałających</p>	1.3 Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz wsparcie rozwiązań proekologicznych i prośrodowiskowych	1.3.1 Działania edukacyjne i inwestycyjne promujące zrównoważone korzystanie z zasobów środowiska naturalnego, ochronę środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym ze	<p>Liczba inicjatyw z zakresu ochrony środowiska, ekologii i przeciwdziałania zmianom klimatu – 5szt.</p> <p>- w tym liczba operacji innowacyjnych</p> <p>Liczba inicjatyw z zakresu ochrony środowiska, ekologii i przeciwdziałania zmianom klimatu – 5 szt</p> <p>- w tym liczba inicjatyw innowacyjnych z ww. zakresu– 2 szt.</p>	<p>Liczba osób uczestnicząca w inicjatywach proekologicznych i prośrodowiskowych – 30 szt.</p> <p>Liczba osób korzystająca z nowych rozwiązań pro środowiskowych – 4000 szt</p>	<p>Wzrost liczby podmiotów działających w branży turystycznej i czasu wolnego oraz zmniejszenie stopnia wyludnienia się obszaru świadczyć będzie o atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania, pracy i spędzania czasu wolnego</p> <p>Rosnąca atrakcyjność obszaru mierzona więc będzie dwoma wskaźnikami:</p> <p>1) „Liczba podmiotów</p>	<p>- Zainteresowanie mieszkańców uczestniczeniem w wydarzeniach edukacyjnych</p> <p>- Brak ograniczeń prawnych, finansowych realizowania inwestycji przez wnioskodawców</p> <p>- Przejrzyste zrozumiałe</p>	

<p>zmianom klimatu</p> <ul style="list-style-type: none"> - Co raz częściej występujące klęski żywiołowe - Występowanie na obszarze osuwisk i terenów zalewowych - Słabe wykorzystanie odnawialnych źródeł energii - Pogorszenie stanu zdrowia ludności 			<p>szczególnym uwzględnieniem operacji innowacyjnych ww. zakresie</p>		<p>Liczba inicjatyw innowacyjnych – 2 szt.</p>	<p>gospodarki narodowej wg rejestru REGON zarejestrowanych w branżach turystycznej sektorach czasu wolnego (tj. w sekcjach I oraz R oraz w dziale 79 (sekcja N) wg Sekcji PKD 2007) – wzrost o 14 nowych podmiotów” Wzrost wskaźnika świadczyć będzie o rosnącej atrakcyjności obszaru jako miejsca, pracy, zamieszkania i spędzania czasu wolnego oraz</p> <p>2) Wskaźnikiem salda migracji na 1000 mieszkańców – spadek wskaźnika z -0,5 do -0,3. Malejący wskaźnik świadczył będzie o zmniejszeniu stopnia wyludniania obszaru a to z kolei świadczyć będzie o rosnącej atrakcyjności obszaru jako miejsca zamieszkania i pracy.</p>	<p>procedury ubiegania się o wsparcie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dobra koniunktura gospodarcza - Sprawne wdrażanie operacji przez instytucję wdrażającą
<ul style="list-style-type: none"> - Emigracja ludności zwłaszcza osób w wieku produkcyjnym, - Wysokie bezrobocie, niski poziom przedsiębiorczości, -Konieczność wspierania przedsiębiorczości lokalnej - Niewystarczający poziom kapitału ograniczający aktywność gospodarczą i społeczną - Ubożenie społeczeństwa oraz 	<p>2.Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biata</p>	<p>2.1 Wspieranie aktywności gospodarczej mieszkańców</p>	<p>2.1.1 Wspieranie podejmowania działalności gospodarczej poza sektorem turystyki i czasu wolnego</p>	<p>Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa-20</p> <p>Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby z grup defaworyzowanych poza sektorem turystyki i czasu wolnego – 9</p>	<p>Liczba utworzonych miejsc pracy - 29 - w tym przez osoby z grup defaworyzowanych – 8 szt.)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Liczba podmiotów wpisanych do rejestru REGON na 1000 ludności – wzrost wartości wskaźnika z 58 na 59 podmiotów/ 1000 ludności - Liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 1000 ludności – wzrost wartości wskaźnika o 2 szt./1000 ludności. - Udział bezrobotnych zarejestrowanych w stosunku do liczby osób w 	<ul style="list-style-type: none"> - Zainteresowanie mieszkańców podejmowaniem/ rozwijaniem działalności - Przejrzyste zrozumiałe procedury ubiegania się o wsparcie - Dobra koniunktura gospodarcza - Sprawne wdrażanie operacji przez instytucję wdrażającą

wzrost dysproporcji majątkowej społeczeństwa			2.1.2 Wsparcie rozwoju przedsiębiorstw poza sektorem turystyki i czasu wolnego	Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa – 4 szt.	Liczba utworzonych miejsc pracy – 4 szt.	wieku produkcyjnym – spadek wartości wskaźnika z 7,2% do 7,0% - Liczba fundacji, stowarzyszeń i organizacji społecznych na 10 000 mieszkańców – wzrost wartości wskaźnika o 17%	- Przejrzyste zrozumiałe procedury ubiegania się o wsparcie - Dobra koniunktura gospodarcza - Sprawne wdrażanie operacji przez instytucję wdrażającą - Zainteresowanie rozwijaniem działalności; - Chęć zatrudniania pracowników
- Bariery prawne utrudniające zbyt dla produktów lokalnych; - Niekorzystne warunki dla rozwoju rolnictwa wysokotowarowego	2.2. Wykorzystanie potencjału rolniczego obszaru na rzecz produkcji żywności wysokiej jakości oraz promocja produktów lokalnych	3.1 Budowanie kapitału społecznego na obszarze LGD Dunajec-Biała	2.2.1 Tworzenie i rozwój centrów przetwórstwa	Liczba centrów przetwórstwa lokalnego – 0 szt.	Liczba osób korzystających z infrastruktury służącej przetwarzaniu produktów rolnych – 0 Liczba utworzonych miejsc pracy - 0		Zainteresowanie rolników podejmowaniem działań w zakresie produkcji produktów lokalnych wysokiej jakości oraz jej przetwarzaniem Popyt na zdrową żywność
2.2.2 Działania w zakresie promocji produktów lokalnych i żywności wysokiej jakości			Liczba działań – 4 szt.	Liczba odbiorców działań promocyjnych – 500 os.	Popyt na zdrową żywność Zainteresowanie mieszkańców i turystów produktami lokalnymi		
2.3.1 Nawiązywanie współpracy międzynarodowej i wymiana doświadczeń			Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów współpracy związanych z współpracą międzynarodową i wymianą doświadczeń -1 Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy związanych z współpracą	Liczba międzynarodowych projektów współpracy skierowanych do mieszkańców – 1 szt.	Zainteresowanie mieszkańców udziałem w projekcie współpracy Brak rezygnacji partnera z realizacji projektu współpracy		
- Duża liczba gospodarstw o rozdrobnionej strukturze agrarnej - Moda na zdrowy styl życia i żywność wysokiej jakości - Choroby cywilizacyjne							

Biurokracja i trudność w pozyskiwaniu środków z UE, słaby potencjał NGO's	2.3.2 Wzmacnianie potencjału LGD oraz lokalnej społeczności	międzynarodową i wymianą doświadczeń - 2			
		Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD – 78 szt.	Liczba osób/podmiotów, które otrzymały wsparcie po uprzednim udzieleniu indywidualnego doradztwa w zakresie ubiegania się o wsparcie na realizację LSR, świadczonego w biurze LGD - 50 szt.		Zainteresowanie mieszkańców pozyskiwaniem środków z UE i udziałem w szkoleniach, doradztwie, spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych; zainteresowanie członków LGD i pracowników udziałem w szkoleniach, optymalna ilość obowiązków pozwalająca na uczestnictwo w szkoleniach
		Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD–289 szt			
		Liczba podmiotów/osób, którym udzielono indywidualnego doradztwa – 676 szt.	Liczba osób uczestniczących w spotkaniach informacyjno-konsultacyjnych – 880 szt. (44 spotkania x średnio 20 osób)		
		Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami/podmiotami – 44 szt.	Liczba osób zadowolonych ze spotkań przeprowadzonych przez LGD (co najmniej 80% uczestników)–704 szt		Rzetelnie przekazywane informacje, klarowne przepisy i interpretacje (nie zmieniające się)

1. CHARAKTERYSTYKA PRZYJĘTYCH ROZWIĄZAŃ FORMALNO-INSTYTUCJONALNYCH (PROCEDURY WYBORU I OCENY WNIOSKÓW)

Aby zapewnić przejrzystość, niedyskryminację oraz jawność podejmowanych decyzji przez Radę opracowano następujące procedury do stosowania przy wyborze i ocenie operacji:

- procedura oceny i wyboru operacji w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020 realizowanych przez podmioty inne niż LGD - najistotniejsze uregulowania zawarto w tabeli poniżej.
- procedura oceny i wyboru oraz rozliczania, monitoringu i kontroli grantobiorców w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego PROW 2014-2020 najistotniejsze uregulowania zawarto w tabeli poniżej.

Opracowane przez Stowarzyszenie LGD Dunajec-Biała procedury mają na celu zagwarantowanie jak największej poprawności oraz jawności stosowanych rozwiązań:

- **pozwalają uniknąć ryzyka konfliktu interesów tj. zawierają wzory deklaracji bezstronności**
- przewidują ponadto zasady i tryb postępowania w przypadku zastosowania procedury odwoławczej (termin, warunki i sposób wniesienia protestu),
- **podawanie do publicznej informacji protokołów z każdego etapu procesu wyboru operacji (zawierają tym samym także informacje o wyłączeniach członków organu decyzyjnego z procesu decyzyjnego, ze wskazaniem których wniosków wyłączenie dotyczy)**
- przewidują przejrzysty sposób postępowania w sytuacji rozbieżnych ocen w ramach danego kryterium
- przewidują regulacje zapewniające zachowanie parytetu sektorowego
- **określają tryb wniesienia przez wnioskodawców protestu od rozstrzygnięć Rady w sposób zapewniający możliwość skutecznego wniesienia protestu.**

Ponadto procedury zawierają także wzory wszystkich dokumentów, o których mowa w treści ich zapisów.

Uregulowania co do sposobu wyboru i oceny operacji, a także stosowanych podczas procesu oceny kryteriów wyboru, zaprojektowane zostały odrębnie dla każdego typu operacji przewidzianych w LSR. W trakcie opracowywania rozwiązań formalnych dbano przede wszystkim o zgodność zapisów z przepisami obowiązującymi dla RLKS, a także dopasowanie ich do specyfiki obszaru objętego LSR (co w szczególności ujęte zostało w sposobie sformułowania kryteriów wyboru).

Tabela: Procedura oceny i wyboru operacji -realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD

Czynność wskazana w procedurze	Organ/Przedstawiciel LGD odpowiedzialny za czynność
<p>- określono sposób organizacji naborów wniosków: w tym tryb ogłaszania, czas trwania naboru, miejsce składania wniosków, a także informacje dotyczące zakresu tematycznego operacji, kryteriów wyboru operacji, min. liczbę punktów(warunek wyboru operacji,)</p> <p>- wskazano i opisano sposób udostępnienia procedur naboru do wiadomości publicznej.</p>	<p>- projekt ogłoszenia o naborze przygotowany jest przez Zarząd Stowarzyszenia Dunajec-Biała, a wszystkie dokumenty dotyczące sposobu organizacji naboru wniosków dostępne są w Biurze LGD.</p>
<p>- określono zasady oraz sposób składania i wycofywania wniosków, - określono zasady oraz sposób rejestrowania wniosków,</p>	<p>- wniosek składany jest drogą elektroniczną oraz w biurze LGD, - wycofanie wniosku odbywa się przez złożenie pisma w biurze LGD.</p>
<p>- szczegółowo określono zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, w tym ocenę wniosków, dokumentowanie oceny, wzory dokumentów</p>	<p>- wstępnej weryfikacji wniosków dokonuje Przewodniczący Rady</p>
<p>- zasady oraz sposób wyłączenia członków organu decyzyjnego z oceny i wyboru operacji,</p>	<p>- po dokonaniu weryfikacji wstępnej, Przewodniczący Rady udostępnia pozostałym członkom Rady rejestr wniosków jednocześnie wzywając ich do złożenia oświadczenia o bezstronności i poufności</p>
<p>- termin i zasady przydziału wniosków</p>	<p>- Przewodniczący Rady po zapoznaniu się ze złożonymi Deklaracjami bezstronności i poufności, wyznacza spośród członków Rady zespoły, które będą dokonywać oceny poszczególnych przydzielonych im operacji,</p>
<p>- określono termin, zasady i sposób dokonywania oceny merytorycznej i wyboru operacji</p>	<p>- po dokonanej ocenie i utworzeniu wstępnej listy rankingowej, w terminie wyznaczonym przez Przewodniczącego Rady, odbywa się posiedzenie Rady - po dokonaniu oceny strategicznej operacji Rada sporządza listę operacji,</p>
<p>- określono szczegółowy sposób informowania o wynikach oceny i możliwości wniesienia protestu (określono co najmniej: warunki i sposób wniesienia protestu oraz termin wniesienia protestu)</p>	<p>- biuro LGD przekazuje Wnioskodawcy na piśmie informację o wyniku oceny zgodności jego operacji z LSR lub wyniku wyboru, w tym oceny w zakresie spełniania przez jego operację kryteriów wyboru operacji wraz z uzasadnieniem oceny i podaniem liczby punktów otrzymanych przez operację, -biuro LGD zamieszcza na stronie internetowej LGD listę operacji zgodnych z LSR oraz listę operacji wybranych ze wskazaniem, które z operacji mieszczą się w limicie środków wskazanych w ogłoszeniu o naborze</p>

Tabela: Procedura oceny i wyboru operacji - projekty dla grantobiorców

Czynność wskazana w procedurze	Organ/Przedstawiciel LGD odpowiedzialny za czynność
<p>- szczegółowo określono proces wyboru grantobiorców, określono sposób organizacji naborów: opisano tryb ogłaszania, czas trwania naboru, miejsce składania wniosków, a także informacje dotyczące zakresu tematycznego operacji, kryteriów wyboru operacji, minimalnej liczbę punktów, będącą warunkiem wyboru operacji,</p> <p>- wskazano i opisano sposób udostępnienia procedur naboru do wiadomości publicznej.</p>	<p>- ogłoszenie o naborze przygotowuje Zarząd Stowarzyszenia w porozumieniu z Przewodniczącym Rady</p>
<p>- opisano zasady oraz sposób składania i wycofywania wniosków,</p> <p>- opisano zasady oraz sposób rejestrowania wniosków,</p>	<p>- wniosek składany jest drogą elektroniczną oraz w biurze LGD,</p> <p>- wycofanie wniosku odbywa się przez złożenie pisma w biurze LGD,</p> <p>- składane wnioski są rejestrowane w systemie elektronicznym według kolejności ich wpływu</p>
<p>- szczegółowo określono zasady podejmowania decyzji w sprawie wyboru operacji, w tym ocenę wniosków, dokumentowanie oceny, wzory dokumentów,</p>	<p>- wstępnej weryfikacji wniosków dokonuje biuro LGD. Po jej zakończeniu LGD publikuje w systemie elektronicznym listę wniosków zakwalifikowanych do dalszej oceny</p>
<p>- opisano zasady oraz sposób wyłączenia członków organu decyzyjnego z oceny i wyboru operacji, a także termin, zasady i sposób dokonywania oceny merytorycznej i wyboru operacji, ustalenie kwoty wsparcia</p>	<p>- Przewodniczący Rady po zapoznaniu się ze złożonymi Deklaracjami bezstronności i poufności, wyznacza spośród członków Rady zespoły, które będą dokonywać oceny poszczególnych przydzielonych im operacji,</p> <p>- oceny i wyboru Grantobiorców dokonuje Rada.</p>
<p>- określono sposób rozliczania, monitoring i kontrolę grantobiorców</p>	<p>Zarząd /biuro LGD</p>

2. KRYTERIA WYBORU WNIOSKÓW

Przyjęte kryteria wyboru mają charakter oceny punktowej i zawierają szczegółowy opis wyjaśniający sposób oceny wskazujący wymagania konieczne do spełnienia danego kryterium, niebudzące wątpliwości interpretacyjnych. W wyniku szerokich konsultacji społecznych wybrane kryteria wyboru okazały się niezwykle trafne i dostosowane do potrzeb przyszłych beneficjentów, a także są zgodne z wymogami określonymi w programach/przepisach dla PROW na lata 2014-2020. Kryteria wyboru w pierwszej kolejności służą weryfikacji, czy wniosek został ważnie złożony i czy zakres tematyczny operacji zgodny jest z zakresem interwencji przewidzianym w LSR oraz przepisami obowiązującymi dla RLKS. Ta grupa kryteriów wyboru dotyczy przede wszystkim poprawności formalnej zgłaszanych operacji i obejmuje zagadnienia związane z terminowością, kompletnością i adekwatnością składanych wniosków. Następnie wnioski, które przejdą ocenę formalną oceniane będą pod kątem zgodności proponowanej operacji z zapisami zawartymi w LSR, w tym przede wszystkim z diagnozą obszaru, celami oraz przyjętymi wskaźnikami produktu i rezultatu. Dodatkowo premiowane będą operacje wykorzystujące lokalne zasoby oraz działania z zakresu turystyki. Zakłada się ponadto przyznawanie dodatkowych punktów operacjom, które zakładają wykorzystanie większego wkładu własnego Beneficjenta, a także zaproponują innowacyjne podejście do rozwiązania zidentyfikowanych problemów i ponadto będą generować powstawanie nowych miejsc pracy. Przyjęte kryteria wyboru zapewniają bezpośrednie osiągnięcie wskaźników określonych dla poszczególnych celów LSR, odnoszą się bezpośrednio do wskaźników produktu i rezultatu LSR.

Innowacyjność

Definicja innowacyjności, którą przyjęto w LSR LGD Dunajec Biała rozumiana jest jako:
- wdrożenie nowego lub znacząco udoskonalonego produktu lub usługi (w tym turystycznego) lub procesu lub organizacji na obszarze LSR

- wdrożenie i/lub nowego sposobu wykorzystania lub zmobilizowania istniejących zasobów /surowców przyrodniczych, historycznych, kulturowych czy społecznych.

Innowacyjność została uwzględniona zarówno na poziomie celów szczegółowych jak i wskaźników rezultatu i produktu. Operacje składane w odpowiedzi na poszczególne konkursy będą oceniane pod względem ich innowacyjności (uwzględniono na poziomie kryteriów wyboru).

2.1 SPOSÓB USTANAWIANIA I ZMIANY KRYTERIÓW WYBORU

1. Zmiana kryteriów wyboru konsultowana jest ze społecznością lokalną w oparciu o przeprowadzenie spotkań konsultacyjnych oraz opracowanie ankiety badającej kryteria. Po zebraniu opinii i uwag od mieszkańców obszaru LSR opracowywane są wnioski, które przedstawiane są na Zarządzie Stowarzyszenia. Po zaopiniowaniu przez Zarząd propozycje kryteriów przekazywane są najbliższe posiedzenie Rady.

2. Rada Lokalnej Grupy Działania Dunajec-Biała wnioskuje o zmianę kryteriów wyboru do Walnego Zebrania Członków. Wniosek o zmianę kryteriów wyboru kierowany jest do Walnego Zebrania Członków w trosce o zrównoważony i zintegrowany rozwój obszaru funkcjonowania LGD Dunajec-Biała. Rada uzasadnia wniosek wnioskami z konsultacji społecznych, zmianą sytuacji społeczno-gospodarczej obszaru i/lub stopniem realizacji LSR w ramach poszczególnych zakresów tematycznych (celów ogólnych, celów szczegółowych).

3. Walne Zebranie Członków przekazuje swoją propozycję odnośnie kryteriów wyboru Zarządowi Lokalnej Grupy Działania Dunajec-Biała, a ten – po akceptacji – kieruje je do Rady i określa datę, od której stają się obowiązujące.

4. Następnie zmiany te zostaną zgłoszone przez Zarząd Samorządowi Województwa (SW). Pisemna akceptacja SW będzie skutkowałą wprowadzeniem nowych kryteriów wyboru.

5. Zmiany kryteriów wyboru nie można dokonać w całym procesie wyboru w ramach danego naboru.

3. INFORMACJA O REALIZACJI PROJEKTÓW GRANTOWYCH

Realizacja celów zawartych w LSR na lata 2016-2023 przewiduje działania dotyczące następujących typów operacji: operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW, projekty grantowe, projekty współpracy (w tym projekt międzynarodowy oraz projekt krajowy). W ramach niniejszej LSR LGD nie przewiduje realizacji projektów własnych.

Poziom maksymalnego wsparcia dla operacji jest powiązany z celami oraz określonymi grupami docelowymi w tym grupą defaworyzowaną oraz uzależniony od typu Beneficjenta, przy uwzględnieniu wyników z diagnozy i analizy SWOT. W ramach oceny konkursu związanego z działalnością gospodarczą (otwarcie dział. gospod./rozwój istniejącego przedsiębior.) premiowane będą wnioski złożone przez osoby zaklasyfikowane do grupy defaworyzowanej, z racji stworzenia dla nich warunków do podjęcia zatrudnienia. Wynika to z potrzeby rozwijania przedsiębiorczości szczególnie przez osoby młode i kobiety.

Ponadto LGD określiło szczegółowe warunki przyznania pomocy dotyczące: beneficjentów, zakresu realizacji, intensywności oraz kwotę dofinansowania w ramach poszczególnych operacji (tabela: Opis przedsięwzięć LSR Dunajec-Biała określająca szczegółowej powyższe warunki znajduje się w rozdziale 5):

1) operacje realizowane indywidualnie w ramach wniosków składanych przez beneficjentów spełniających warunki określone w § 3.1 obowiązującego dla operacji rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi, innych niż LGD i wybieranych przez organ decyzyjny, a następnie przedkładanych do weryfikacji do SW:

- projekty duże - min. wartość operacji 50 000,00 zł (wartość dofinansowania: podmioty publiczne – JSFP – do 63,63%, podmioty wykonujące działalność gospodarczą do 70%, pozostałe podmioty do 100%)- maks. wartość pomocy na Beneficjenta JSFP – bez limitu, pozostali beneficjenci do 300 000 zł

- premia na rozpoczęcie działalności gospodarczej 50 000,00 zł/ Beneficjenta

- wsparcie rozwoju mikro i małych przedsiębiorstw min. wartość operacji 50 000,00 zł - limit maks. do 100 000 zł/Beneficjenta (wartość dofinansowania do 70 %)

- pierwotnie zaplanowano powstanie centra przetwórstwa lokalnego min. 50 000,00 zł, maks. 400 000,00 zł (wartość dofinansowania: podmioty publiczne – JSFP – do 63,63%, podmioty wykonujące działalność gospodarczą do 70%, pozostałe podmioty do 100%) jednak ze względu na brak wniosków w ogłaszanych konkursach środki zostały ścięte w tej pozycji i w części przeniesione na rozwój przedsiębiorstw)

2) projekty grantowe – zgodnie z art. 14 ust. 5 ustawy o rozwoju lokalnym jest operacją, której beneficjent będący LGD udziela innym podmiotom wybranym przez LGD, zwanym dalej „grantobiorcami”, grantów będących środkami finansowymi programu powierzonymi przez LGD grantobiorcom na realizację zadań służących osiągnięciu celu tej operacji:

- min. wartość operacji 5 000,00 zł, maks. wartość operacji 50 000,00 zł, wartość dofinansowania: do 100% (zarówno JSFP jak i pozostali grantobiorcy) - maks. wartość pomocy na beneficjenta do 100 000,00 zł.

Suma grantów planowanych do udzielenia jednostkom sektora finansów publicznych w ramach danego projektu grantowego nie przekracza 20% kwoty pomocy na ten projekt.

Przyjęte w LSR dofinansowanie w kwocie 50 000 zł/ Beneficjenta na podjęcie działalności wynika z przeprowadzonych konsultacji społecznych oraz z analizy przyznawanych dotychczas przez LGD i inne instytucje (np. PUP (ok. 20 000 zł/ Beneficjenta, operatorzy dotacji ok. 25 000 zł - 40 000 zł/ Beneficjenta) kwot wsparcia na zakładanie/wsparcie firm. Wysokość dofinansowania na rozwój działalności gospodarczej również obniżono w stosunku do maksymalnego możliwego określonego w ww. rozporządzeniu z racji braku zapotrzebowania na tak wysokie wsparcie kwotowe (do 100 000 zł/beneficjenta). Poziom dofinansowania obliczono przede wszystkim na podstawie składanych do Biura LGD kart projektu oraz rozmów z potencjalnymi beneficjentami. Ponadto obniżenie maksymalnych kwoty w obydwu przypadkach (dotyczy przedsiębiorczości) spowoduje możliwość przyznania wsparcia większej ilości beneficjentów, co odzwierciedli się w powstawaniu większej ilości miejsc pracy, gdyż każde dofinansowanie w ramach działalności gospodarczej przyczyni się do stworzenia co najmniej jednego miejsca pracy, co wynika z ww. rozporządzenia. W ramach kryteriów oceny dodatkowo premiowane będą operacje gwarantujące stworzenie większej niż wymagana ilości miejsc pracy, co podyktowane jest niskim poziomem przedsiębiorczości oraz zbyt małą ilością miejsc pracy na obszarze. Pozostałe wysokości wsparcia na realizację operacji w ramach LSR tj. intensywność pomocy zostały zachowane na poziomie rozporządzenia Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach poddziałania „Wsparcie na wdrażanie operacji w ramach strategii rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014–2020.

ROZDZIAŁ VII. PLAN DZIAŁANIA

Plan działania zawiera szczegółowe wskazanie harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu. Wdrażanie LSR zostało podzielone na trzy okresy w ramach których zaplanowano realizację wskaźników produktu. W I okresie wdrażania strategii (2016-2018) przewidziano realizację operacji których rezultaty oraz produkty mogą stanowić bazę do realizacji kolejnych przedsięwzięć w przyszłych okresach. W tym okresie zaplanowano wydatkowanie środków na poziomie ok. 50 % całego budżetu Zaplanowano również realizację dwóch projektów współpracy, których produkty również zostaną wykorzystane w kolejnym okresie wdrażania LSR. II okres wdrażania LSR (2019-2021) położono większy nacisk na realizację operacji wykorzystujących powstałą już infrastrukturę czyli działania podnoszące świadomość mieszkańców, aktywizujące, rozwój oferty kulturalnej, przedsięwzięcia promujące obszar, oraz nadal działanie wspierające powstawanie nowych przedsiębiorstw. W II okresie zaplanowano realizacje międzynarodowego projektu współpracy. W latach 2022-2023 zaplanowano głównie działania w ramach funkcjonowania i aktywizacji polegające na informowaniu, promowaniu oraz upowszechnianiu osiągniętych rezultatów. Szczegółowe zestawienie przyjętego harmonogramu osiągania poszczególnych wskaźników produktu w ramach celów szczegółowych wskazujących czas realizacji kluczowych efektów wdrażania LSR stanowi tabela w załącznik nr 3 (Plan działania) do LSR. Wszelkie działania zostały ujęte w sposób umożliwiający zminimalizowanie ryzyka związanego z osiąganiem wskaźników w oparciu o dotychczasowe doświadczenia LGD w realizacji przedsięwzięć na terenach wiejskich PROW w okresie programowania 2007-2013.

Ogólna charakterystyka budżetu w tym wskazanie funduszy EFSI stanowiących źródło finansowania LSR w latach 2014-2020.

Budżet LSR finansowany będzie w ramach programu PROW 2014 – 2020, jest to strategia jednofunduszowa. Budżet został zaplanowany w taki sposób aby zapewnić 50% środków na wdrażanie LSR skierowane na tworzenie lub utrzymanie miejsc pracy. Tabela: prezentująca przyporządkowanie zakresu wsparcia do budżetu PROW, oraz pokazująca montaż finansowy uwzględniający źródła finansowania (środki EFRROW, budżet państwa, wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych) z uwzględnieniem podziału na beneficjentów innych niż jednostki sektora finansów publicznych oraz beneficjentów będących jednostkami sektora finansów publicznych znajduje się w załączniku do niniejszej strategii (załącznik nr 4).

LGD wyznaczyła sobie zasady premiowania projektów, w których wkład własny wnioskodawcy przekracza intensywność pomocy określoną w programie.

Tabela: Powiązanie celów w odniesieniu do budżetu LSR i planu działania

Cel ogólny LSR	Budżet LSR	Powiązania celów z budżetem oraz plan działania
Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów	3 880 500 zł	W celu zmiany postrzegania przez mieszkańców obszaru jako atrakcyjnego miejsca do zamieszkania, pracy, prowadzenia działalności czy spędzania czasu wolnego a turyści jako atrakcyjne miejsce do wypoczynku, konieczne jest podjęcie działań kreujących taki właśnie wizerunek obszaru LGD. Ponad dwa miliony złotych przewidziano w planie działania do realizacji w okresie 2016-2018 roku w ramach celu ogólnego pierwszego. Zintensyfikowanie w ciągu trzech pierwszych lat wdrażania LSR pozwoli na znacznie szybsze osiągnięcie zamierzonych rezultatów. Realizacja poszczególnych naborów w sposób celowy została zaplanowana na początek wdrażania LSR. W ramach tego celu zaplanowano przedsięwzięcia związane z rozwojem przedsiębiorczości związane z sektorem czasu wolnego (800 000 zł). Dodatkowo przewidziane są inwestycje podnoszące jakość istniejącej infrastruktury lub budowy nowych obiektów. Przedsięwzięcia w tym zakresie stanowią będą bezpośrednie przełożenie na jakość życia mieszkańców obszaru LGD. Ponadto 500 000 zł przeznaczono na działania związane z promowaniem postaw proekologicznych związanych z ochroną środowiska i przeciwdziałanie zmianom klimatycznym oraz inwestycji wykorzystujących odnawiane źródła energii.
Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec Biała	2 680 500 zł	W ramach celu drugiego LGD Dunajec-Biała zamierza osiągnąć determinującą zdolność do wzrostu dobrobytu i poziomu jakości życia na obszarze LGD. Podobnie jak w celu pierwszym znaczna część budżetu przewidziana jest do realizacji w okresie 2016-2018 r. Rozwój przedsiębiorczości na terenie LGD Dunajec-Biała, został zawarty głównie w celu drugim. Bezpośrednio ma przełożyć się on na wzrost ilości miejsc pracy dla mieszkańców. Istotnym dla z punktu widzenia LGD jest wykorzystanie potencjału lokalnego dla tworzenia nowych i rozwijania istniejących przedsiębiorstw poza sektorem czasu wolnego głównie w oparciu produkty lokalne. Z uwagi na powyższe, budżet na działania związane z rozwojem przedsiębiorczości stanowią 50% całego budżetu LSR (2 700 000 zł). Ponadto w ramach powyższego celu zaplanowano również działania wspomagające sprawne i efektywne wdrażanie LSR (bezpłatne doradztwo dla beneficjentów, szkolenia, animacje lokalną i współpracę).

Budżet przewidziany na realizację LSR w lata 2016-2023 wynosi 6 561 000,00 zł w tym na:

- Wdrażanie LSR 4 860 000,00 zł
- Koszty bieżące i aktywizacja 1 215 000,00 zł
- Projekt współpracy 486 000,00 zł

ROZDZIAŁ IX. PLAN KOMUNIKACJI

Plan komunikacji powstawał przy okazałym udziale społeczności lokalnej. Planowi komunikacji poświęconych było łącznie 12 wydarzeń podczas których stosowano 4 różne metody partycypacyjne (zespół roboczy ds. LSR, fokus, warsztaty konsultacyjne, dyskusje reprezentantów grup) w okresie między 21 IX a 16 X 2015. Poddane zostały analizie zidentyfikowane problemy w obszarze komunikacji w poprzednim okresie programowania, przeprowadzono również analizę wyników badań ewaluacyjnych w tym zakresie oraz przeprowadzono dyskusje na temat oczekiwanych kierunków poprawy. Wynikiem prac przedstawicieli społeczności lokalnej były m.in. główny cel planu komunikacji oraz 3 cele szczegółowe. Także w wyniku konsultacji społecznych zaproponowano i wybrano 7 najważniejszych grup docelowych planu komunikacji i 5 grup defaworyzowanych wymagających szczególnej uwagi w planie komunikacji. Przez przedstawicieli społeczności lokalnej zostały najpierw zaproponowane, a następnie wytypowane najbardziej efektywne działania komunikacyjne, zebrane w tabeli Zestawienie działań w ramach planu komunikacji) jak również rezultaty i wskaźniki z podaniem sposobu mierzenia (załącznik nr 5 do LSR).

Jeśli LGD Dunajec-Biała ma wykorzystać swój potencjał teraz i w przyszłości, musi w różny sposób i w różnych okolicznościach komunikować się z wieloma interesariuszami.

Jeżeli mamy się bardziej efektywnie komunikować się, to pierwszym krokiem w kierunku usprawnienia komunikacji jest rozpoznanie potrzeby dokonania usprawnień i ich zaplanowanie. Dotyczy to zarówno wewnętrznej komunikacji z wielopoziomowymi strukturami zarządzania i realizacji, jak również zewnętrznej komunikacji z innymi interesariuszami. Plan komunikacji pozwoli zaplanować nam jakich dokonać usprawnień w zakresie komunikacji, aby wzmocnić LGD. Skuteczna komunikacja powinna prowadzić do pożądaných rezultatów i utrzymywać ten efekt, z możliwością zwiększenia skuteczności przekazu. Dlatego też skuteczna komunikacja służy celowi, dla którego została zaplanowana lub zaprojektowana. Takim celem może być wywołanie zmiany lub działania, podniesienie wiedzy, przekazanie informacji lub zapytania. Jeżeli nie osiągniemy pożądanego rezultatu, musimy starać się zrozumieć, dlaczego tak się stało, odkryć dlaczego komunikacja była nieskuteczna i zaradzić temu. Oznacza to, że należy sprawdzić, czy wiadomości dotarła i została rozumiana. Komunikowanie, czyli dzielenie się jest procesem dwustronnym.

ROZDZIAŁ X. ZINTEGROWANIE

Lokalna strategia rozwoju LGD Dunajec-Biała jako kompatybilny zestaw operacji mających na celu osiągnięcie lokalnych celów i potrzeb, przyczynia się do osiągnięcia celów UE odnośnie inteligentnego, zrównoważonego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu. Zintegrowany charakter LSR pozwoli na wykorzystanie endogenicznego potencjału terytorium, jego zasobów i wiedzy. Umożliwi realizację interwencji ukierunkowanych na wyzwania rozwojowe, a jednocześnie precyzyjnie dostosowanych do lokalnych uwarunkowań. Strategia jako narzędzie interakcji z nimi dokumentami realizowanymi przez krajowe, regionalne i lokalne władze mającymi na celu osiągnięcie lepszych wyników ogólnych przyczyni się do osiągnięcia lepszych wyników.

1. Komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi:

Poniższa tabela przedstawia powiązania celów jakie zostały zaplanowane przez LGD Dunajec-Biała z innymi dokumentami planistycznymi na szczeblu regionalnym i lokalnym.

LSR LGD Dunajec-Biała uzupełnia inne działania wdrażane na obszarze oraz te działania będą uzupełniane przez projekty realizowane w ramach LSR. W rozdziale wskazano powiązania z innymi dokumentami planistycznymi, w szczególności o następujące dokumenty:

- 1) na poziomie gminy,
- 2) na poziomie województwa,
- 3) Regionalne Programy Operacyjne w szczególności strategii zintegrowanych inwestycji terytorialnych oraz priorytety inwestycyjne, które dotyczą rozwoju lokalnego kierowanego przez społeczność,
- 4) sporządzane przez instytucje zajmujące się pomocą społeczną,
- 5) programy zwalczania bezrobocia,
- 6) przygotowywane przez ośrodki doradztwa rolniczego.

Na etapie przygotowywania LSR brano pod uwagę wymienione wyżej dokumenty i inne plany/strategie istotne z punktu widzenia celów LSR.

Stopień zgodności i komplementarności LSR z innymi dokumentami planistycznymi opracowanymi dla obszaru objętego LSR.

Lokalna Grupa Działania Dunajec-Biała nie działa w próżni instytucjonalnej – również tworzona przez nią LSR nie jest pierwszym i jedynym dokumentem strategicznym, opracowanym dla danego obszaru.

Dzięki poznaniu założeń niniejszych dokumentów, członkowie LGD posiadli lepszą orientację, jakie konkretne problemy są najbardziej istotne dla społeczności lokalnej i środowiska, w którym żyje, a także jak je rozwiązać. Wiedza ta pomogła w wyborze kwestii kluczowych dla regionu – po to, aby przygotowana LSR miała charakter zintegrowany i komplementarny w stosunku do działań już podjętych przez inne podmioty.

Dzięki takiemu postępowaniu, LGD nie powtórzy działań podjętych już przez inne podmioty, a jednocześnie otrzymała wyraźny sygnał, które działania powinny zostać wzmocnione.

Przy sprawdzaniu zgodności LSR z pozostałymi dokumentami strategicznymi, nie poprzestano wyłącznie na poziomie lokalnym. Przeanalizowano dokumenty programowo przygotowane na okres 2014-2020. Analiza przeprowadzona na tym poziomie umożliwiła zidentyfikowanie programów i działań komplementarnych w stosunku do tych, które są zaplanowane w LSR i które LGD będzie mogła realizować jako beneficjent w ramach programów innych niż PROW 2014-2020. W LSR znalazły się dwa cele główne. Poniższa tabela wskazuje, jak powiązane są one z dokumentami szczebla krajowego, regionalnego i lokalnego: Lokalna Strategia Rozwoju LGD Dunajec-Biała.

Poniżej określono powiązania (dokonano porównania celów i założeń tych dokumentów z celami LSR) i wykazano spójność planowanych do realizacji przedsięwzięć z celami dokumentów planistycznych.

Tabela: Zgodność i komplementarność LSR z innymi dokumentami planistycznymi

Lokalna Strategia Rozwoju LGD Dunajec - Biała	Cel ogólny 1 Zwiększenie atrakcyjności obszaru LGD Dunajec-Biała dla mieszkańców i turystów			Cel ogólny 2 Rozwój społeczno-gospodarczy obszaru LGD Dunajec-Biała		
	Cele szczegółowe			Cele szczegółowe		
	Zwiększenie dostępu do oferty czasu wolnego oraz pobudzanie aktywności i integracji mieszkańców	Kreowanie wizerunku obszaru jako atrakcyjnego miejsca spędzania czasu wolnego dla mieszkańców i turystów	Zwiększenie świadomości mieszkańców w zakresie ochrony środowiska oraz wsparcie rozwiązań proekologicznych i prośrodowiskowych	Wspieranie aktywności gospodarczej mieszkańców	Wykorzystanie potencjału rolniczego obszaru na rzecz produkcji żywności wysokiej jakości oraz promocja produktów lokalnych	Budowanie kapitału społecznego na obszarze LGD Dunajec-Biała
Zgodność z celami poszczególnych dokumentów planistycznych						
Strategia Rozwoju Gminy Ciężkowice na lata 2014 - 2020	Obszar I Kapitał społeczny Cel strategiczny: Kultura i sztuka rozwija i wzmacnia lokalną tożsamość oraz podnosi wartość oferty turystycznej	Obszar I Kapitał społeczny Cel strategiczny: Kultura i sztuka rozwija i wzmacnia lokalną tożsamość oraz podnosi wartość oferty turystycznej	Obszar IV Bezpieczeństwo Ekologiczne Cel strategiczny: Środowisko naturalne Gminy Ciężkowice spełnia najwyższe standardy ekologiczne i służy zrównoważonemu rozwojowi funkcje turystyczno-uzdrowiskowych	Obszar III Rozwój gospodarczy (turystyka, przedsiębiorczość, rolnictwo) Cel strategiczny: Gmina prowadzi aktywną politykę w zakresie rozwoju gospodarczego	Obszar II Zagospodarowanie przestrzenne Cel strategiczny: Podnoszona jest jakość przestrzeni miejskich i rozwijane są obszary wiejskie	Obszar I Kapitał społeczny Cel strategiczny: Dzieci, młodzież i osoby dorosłe mają zapewniony dostęp do wysokiej jakości usług edukacyjnych i wychowawczych, dostosowanych do aktualnych potrzeb mieszkańców
Strategia Rozwoju Gminy Zakliczyn na lata 2014-2020	Obszar II Dziedzictwo, turystyka, rekreacja i oferta czasu wolnego Cel strategiczny: Wysoka atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy, oparta na bogatym dziedzictwie przyrodniczo-kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego Cel operacyjny II.1	Obszar II Dziedzictwo, turystyka, rekreacja i oferta czasu wolnego Cel strategiczny: Wysoka atrakcyjność turystyczna i rekreacyjna gminy, oparta na bogatym dziedzictwie przyrodniczo-kulturowym i szerokiej ofercie czasu wolnego Cel operacyjny II.1 Ochrona przestrzeni i dziedzictwa kulturowego	Obszar IV Zarządzanie rozwojem gminy Cel strategiczny: Poprawa jakości zarządzania, opartego na współpracy i wykorzystaniu zasobów Cel operacyjny IV.3 Ochrona przyrody oraz wykorzystanie	Obszar I Gospodarka i edukacja Cel strategiczny: Silna i konkurencyjna gospodarka lokalna, powiązana z efektywnym systemem edukacji i aktywnością zawodową mieszkańców Cel operacyjny I.2 Rozwój potencjału	Obszar IV Zarządzanie rozwojem gminy Cel strategiczny: Poprawa jakości zarządzania, opartego na współpracy i wykorzystaniu zasobów Cel operacyjny IV.2 Wielofunkcyjny rozwój wsi	Obszar I Gospodarka i edukacja Cel strategiczny: Silna i konkurencyjna gospodarka lokalna, powiązana z efektywnym systemem edukacji i aktywnością

	Ochrona przestrzeni i dziedzictwa kulturowego Cel operacyjny II.2 Rozwój turystyki i usług czasu wolnego Cel operacyjny II.3 Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej Cel operacyjny II.4 Wzmocnienie promocji i zwiększenie popytu na turystykę, kulturę i rekreację	Cel operacyjny II.2 Rozwój turystyki i usług czasu wolnego Cel operacyjny II.3 Rozwój oferty kulturalnej i rekreacyjno-sportowej Cel operacyjny II.4 Wzmocnienie promocji i zwiększenie popytu na turystykę, kulturę i rekreację	środowiska naturalnego dla rozwoju gminy	gospodarczego gminy		zawodową mieszkańców Cel operacyjny I.1 Rozwój potencjału intelektualnego
Strategia Rozwoju Gminy Pleśna na lata 2014-2020	Obszar III Turystyka i oferty spędzania wolnego czasu <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych gminy zwiększających jej możliwości rozwojowe Cel operacyjny III.2 Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej Cel operacyjny III.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Cel operacyjny III.4 Promocja lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej	Obszar III Turystyka i oferty spędzania wolnego czasu <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych gminy zwiększających jej możliwości rozwojowe Cel operacyjny III.2 Rozwój bazy turystycznej i rekreacyjnej Cel operacyjny III.3 Ochrona dziedzictwa kulturowego gminy Cel operacyjny III.4 Promocja lokalnej oferty turystycznej i rekreacyjnej	Obszar III Turystyka i oferty spędzania wolnego czasu <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój funkcji turystyczno-rekreacyjnych gminy zwiększających jej możliwości rozwojowe Cel operacyjny III.1 Ochrona dziedzictwa przyrodniczego gminy	Obszar I Gospodarka lokalna <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój gospodarczy gminy stabilizujący sytuację na lokalnym rynku pracy Cel operacyjny I.1 Wzmacnianie aktywności gospodarczej na terenie gminy	Obszar I Gospodarka lokalna <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój gospodarczy gminy stabilizujący sytuację na lokalnym rynku pracy Cel operacyjny I.3 Wykorzystanie potencjału rolniczego gminy	Obszar II Warunki i jakość życia <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój infrastruktury i usług społecznych zmierzający do systematycznej poprawy jakości życia mieszkańców Cel operacyjny II.1 Wzmacnianie kapitału intelektualnego mieszkańców
Strategia Rozwoju Gminy Wojnicz na lata 2014-2020	Obszar III Rekreacja i oferty czasu wolnego <i>Cel strategiczny:</i> Wysoka jakość turystyczna i rekreacyjna Gminy Cel operacyjny III.3 Rozwój infrastruktury	Obszar III Rekreacja i oferty czasu wolnego <i>Cel strategiczny:</i> Wysoka jakość turystyczna i rekreacyjna Gminy Cel operacyjny III.2 Budowa i promocja kompleksowej oferty turystycznej i kulturowej Gminy	Obszar II Jakość życia i atrakcyjność rezydencjonalna <i>Cel strategiczny:</i> Wzrost atrakcyjności rezydencjonalnej Gminy Wojnicz oraz podnoszenie jakości	Obszar I Aktywność gospodarcza i przedsiębiorczość <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój aktywności gospodarczej na terenie Gminy Wojnicz oraz przedsiębiorczości mieszkańców	Obszar I Aktywność gospodarcza i przedsiębiorczość <i>Cel strategiczny:</i> Rozwój aktywności gospodarczej na terenie Gminy Wojnicz oraz przedsiębiorczości	Obszar IV Zarządzanie rozwojem <i>Cel strategiczny:</i> Nowoczesne zarządzanie publiczne wykorzystujące aktywność

	rekreacyjno-sportowej Cel operacyjny III.4 Krzewienie tożsamości lokalnej	Cel operacyjny III.3 Rozwój infrastruktury rekreacyjno-sportowej	oferowanych usług publicznych Cel operacyjny II.3 Zwiększenie poziomu ochrony środowiska naturalnego	Cel operacyjny I.1 Aktywizacja potencjalnych terenów inwestycyjnych i rozwój stref aktywności gospodarczej Cel operacyjny I.2 Stabilizacja zatrudnienia i poprawa sytuacji na lokalnym rynku pracy Cel operacyjny I.3 Wzrost poziomu przedsiębiorczości mieszkańców	mieszkańców Cel operacyjny I.4 Wykorzystanie potencjału obszarów wiejskich do wzmocnienia gospodarki lokalnej	obywatelską Cel operacyjny IV.1 Wspieranie aktywności obywatelskiej i wzrost kapitału społecznego
Strategia Rozwoju Województwa Małopolskiego 2011- 2020	Cel główny Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim Obszar 2. Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego Obszar 1. Gospodarka wiedzy i aktywności	Cel główny Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim Obszar 2. Dziedzictwo i przemysł czasu wolnego Obszar 1. Gospodarka wiedzy i aktywności	Cel główny Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim Obszar 6. Bezpieczeństwo ekologiczne, zdrowotne i społeczne	Cel główny Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim Obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich	Cel główny Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim Obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich	Cel główny Efektywne wykorzystanie potencjałów regionalnej szansy dla rozwoju gospodarczego oraz wzrost spójności przestrzennej Małopolski w wymiarze regionalnym, krajowym i europejskim Obszar 5. Rozwój miast i terenów wiejskich

Regionalny Program Operacyjny Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020	Oś Priorytetowa Dziedzictwo regionalne Cel tematyczny Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	Oś Priorytetowa Dziedzictwo regionalne Cel tematyczny Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	Oś Priorytetowa Ochrona środowiska Cel tematyczny Zachowanie i ochrona środowiska oraz promowanie efektywnego gospodarowania zasobami	Oś Priorytetowa Przedsiębiorcza Małopolska Rynek pracy Cel tematyczny Wzmacnianie konkurencyjności MŚP Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	Oś Priorytetowa Przedsiębiorcza Małopolska Rynek pracy Cel tematyczny Wzmacnianie konkurencyjności MŚP Promowanie trwałego i wysokiej jakości zatrudnienia oraz wsparcie mobilności pracowników	Oś Priorytetowa Wiedza i kompetencje Cel tematyczny Inwestowanie w kształcenie, szkolenie oraz szkolenie zawodowe na rzecz zdobywania umiejętności i uczenia się przez całe życie
Program strategiczny obszary wiejskie Małopolski 2011-2020	Cel główny Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią oraz rozwój gospodarczy terenów wiejskich	Cel główny Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią oraz rozwój gospodarczy terenów wiejskich	Cel główny Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią oraz rozwój gospodarczy terenów wiejskich	Cel główny Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią oraz rozwój gospodarczy terenów wiejskich	Cel główny Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią oraz rozwój gospodarczy terenów wiejskich	Cel główny Funkcjonalne zarządzanie przestrzenią oraz rozwój gospodarczy terenów wiejskich
Zintegrowana Strategia Rozwoju Oferty Czasu Wolnego dla Małopolski 2011-2020	1.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i towarzyszącej	1.1 Rozwój infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i towarzyszącej	1.2 Rozwój produktów i efektywne wykorzystywanie walorów (atrakcji) obszaru funkcjonalnego	1.2 Rozwój produktów i efektywne wykorzystywanie walorów (atrakcji) obszaru funkcjonalnego	1.2 Rozwój produktów i efektywne wykorzystywanie walorów (atrakcji) obszaru funkcjonalnego	1.2 Rozwój produktów i efektywne wykorzystywanie walorów (atrakcji) obszaru funkcjonalnego
Strategia Zrównoważonego Rozwoju Powiatu Tarnowskiego na lata 2011-2020	-	-	Obszar kluczowy IV: Ochrona środowiska naturalnego IV.4 Wzrost świadomości ekologicznej mieszkańców	Obszar kluczowy I: Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość I.1 Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej powiatu	Obszar kluczowy I: Aktywność zawodowa i przedsiębiorczość I.1 Wzrost konkurencyjności gospodarczej i atrakcyjności inwestycyjnej powiatu	-

Na szczególną uwagę zasługuje także Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 PO WER, gdzie planuje się poprawę zarządzania strategicznego na wszystkich szczeblach zarządzania, a także zwiększenie udziału obywateli w kształtowaniu, wdrażaniu, monitorowaniu i ewaluacji polityki rozwoju, w którego to założenia cele ujęte w LSR LGD Dunajec-Biała się również wpisują. Dobór grupy defaworyzowanej (kobiety, młodzież do 35 roku życia, osoby bezrobotne) odpowiada założeniom Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020 Infrastruktura społeczna, którego celami są Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją oraz Region spójny społecznie poprzez Promowanie włączenia społecznego, walka z ubóstwem i wszelką dyskryminacją.

Swoją rolę w komunikacji z grupami docelowymi (w tym defaworyzowanymi), jak i w animowaniu przedsiębiorczości społecznej na obszarze LGD Dunajec-Biała odegrają także partnerzy reprezentujący podmioty ekonomii społecznej, aktywne angażujący się w tworzenie jak najlepszych warunków stanowiących podstawy rozwoju ekonomii społecznej w regionie, przez współpracę z Ośrodkami Wsparcia Ekonomii Społecznej, animowanie przedsiębiorczości społecznej, w tym inicjowanie i wspieranie tworzenia przedsięwzięć kooperacyjnych (włączających spółdzielnie socjalne), wsparcie rolnictwa społecznego.

Założenia LSR LGD Dunajec-Biała wpisują się także priorytety działalności Małopolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Karniowicach, m.in. poprzez:

- Zapewnienie pełnej absorpcji środków pomocowych poprzez implementację instrumentów Wspólnej Polityki Rolnej,
- Wspieranie procesu wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich na bazie małej i średniej przedsiębiorczości oraz działań różnicujących dochody ludności wiejskiej,
- Popularyzowanie ekologicznych metod gospodarowania oraz przedsięwzięć dotyczących ochrony środowiska naturalnego,
- Wdrażanie nowoczesnych metod gospodarowania uwzględniających kryteria jakościowe oraz ekonomiczno - rynkowe,
- Podejmowanie inicjatyw zmierzających do rewitalizacji terenów wiejskich na bazie tradycyjnych wartości kulturowych poszczególnych regionów naszego województwa.

2. Integracyjny charakter LSR

W LSR LGD Dunajec-Biała planuje się cele w ramach których realizowane przedsięwzięcia w sposób spójny i kompleksowy, z użyciem różnych metod i zaangażowaniem różnych sektorów i partnerów, adresują zidentyfikowaną w analizie SWOT potrzebę/zagrożenie, zapewniając odpowiednią sekwencję interwencji planowanych do przeprowadzenia w ramach realizacji LSR.

Zintegrowanie w LSR LGD Dunajec-Biała oznacza:

1. Ułatwienie łączenia różnych sektorowych i dziedzinowych interwencji tak, by efekt synergii był jak największy (integracja pozioma) np. sieciowanie producentów, przetwórców, dostawców m.in. poprzez tworzenie i rozwój centrów przetwórstwa lokalnego przez rolników, przedsiębiorców, mieszkańców, Koła Gospodyń Wiejskich,
2. Silniejsze powiązanie/koordynację działań podejmowanych przez podmioty na różnych szczeblach zarządzania (integracja pionowa) np. skrócenie łańcuchów dostaw. m.in. poprzez Tworzenie i rozwój centrów przetwórstwa lokalnego przez rolników, przedsiębiorców, mieszkańców, Koła Gospodyń Wiejskich,
3. Powiązań obszarów o większych problemach z obszarami tzw. szans np. obszary wiejskie i rynek zbytu w miastach m.in. poprzez działania w zakresie promocji produktów lokalnych i żywności wysokiej jakości,
4. Umieszczenie szeregu problemów ujętych w analizie SWOT, tematów istotnych dla społeczności w szerszym kontekście rozwojowym.

Zintegrowanie zostało odzwierciedlone w wyborze tych celów i działań które przyniosą w przyszłości największe i najbardziej pożądane zmiany oraz w sposób kompleksowy i spójny rozwiążą zdiagnozowane problemy.

Zintegrowane podejście ma odzwierciedlenie w doborze celów i przedsięwzięć w LSR. LGD Dunajec- Biała zastosowała podejście zintegrowane w sposób jednakowy do wszystkich przyjętych celów.

W przypadku celów szczegółowych LSR, wykazanie zintegrowanego podejścia polegało na opisie spójności i kompleksowości planowanych przedsięwzięć i operacji, zastosowaniu różnych metod, zaangażowaniu różnych sektorów i partnerów a także konkretnych branż działalności gospodarczej, które służyć będą właściwemu zaadresowaniu potrzeb/problemów zidentyfikowanych w analizie SWOT. Korelacje pomiędzy celami oraz przedsięwzięciami zostały przedstawione w Rozdziale IV. Analiza SWOT.

Zintegrowane podejście dla przedsięwzięć planowanych przez LGD Dunajec-Biała dotyczy przede wszystkim:

1. Bezpośrednich powiązań między wyznaczonymi w trakcie tworzenia celami;
2. Bezpośrednich związków między pomiotami różnych sektorów zarówno w układzie pionowym jak i poziomym, uczestniczących w realizacji LSR;
3. Wykorzystania charakterystycznych dla terenu LGD Dunajec-Biała zasobów lokalnych, tożsamości i dziedzictwa kulturowego.

W trakcie realizacji strategii nastąpi zatem:

- **Integracja podmiotów różnych sektorów** poprzez realizację przedsięwzięć, które będą wymagać aktywnego włączenia się podmiotów realizujących różne miejscowości i różne sektory.
- **Integracja zasobów** poprzez realizację przedsięwzięć, które opierają się na różnych zasobach obszaru oraz w sposób kompleksowy odpowiadają na zdiagnozowane problemy.

- **Integracja obszaru** poprzez przedsięwzięcia, które będą obejmowały swoim zasięgiem cały obszar LSR.

Wszystkie przedsięwzięcia w ramach LSR zostały zaplanowane tak, by przy ich realizacji budować partnerstwo różnych sektorów, na który złożą się zarówno działania samorządów gminnych i jednostek publicznych w postaci (infrastruktury turystycznej, kulturalnej i rekreacyjnej), organizacji pozarządowych (organizowanie różnych imprez, wydawnictwa promocyjne, imprezy integracyjne), przedsiębiorców (zakładanie i prowadzenie działalności gospodarczej, usług w sektorze turystyki), rolników. Kluczowym dla rozwoju obszaru jest sektor przedsiębiorstw, zapewniający miejsca pracy. Również działania z zakresu integracji i zwiększania aktywności mieszkańców powinny zaprocentować wzrostem podejmowanych oddolnie inicjatyw. Bardzo ważną rolę w zachowaniu niematerialnych przejawów dziedzictwa kulturowego odgrywają organizacje pozarządowe (formalne i nieformalne). Pozwoli to przyspieszyć i wzmocnić działania podejmowane przez sektor społeczny i gospodarczy.

Powodzenie realizacji wszystkich celów uzależnione jest od jak najszerszego uczestnictwa społeczności lokalnej, co wyraża stopień ich zintegrowania. Nie może się on kończyć tylko na uczestnictwie - niezbędna jest ścisła współpraca oraz koordynacja działań. Rolą LGD Dunajec-Biała będzie wspieranie organizacji, przedsiębiorstw, mieszkańców, instytucji samorządowych w korzystaniu z dostępnych środków w ramach PROW 2014-2020. Od aktywności partnerów lokalnych będzie zależało osiągnięcie celów LSR oraz rozwój obszaru.

Zintegrowany charakter LSR przejawia się także w spójności i kompleksowości przedsięwzięć zaplanowanych w ramach przykładowych celów szczegółowych dokumentu opartych o wnioski zebrane w analizie SWOT:

W ramach Celu szczegółowego 1.1 **Zwiększenie dostępu do oferty czasu wolnego oraz pobudzanie aktywności i integracji mieszkańców:**

– Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć inwestujących w poprawę standardu i rozwój ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej i kulturalnej oraz związanej z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru powiązany będzie bezpośrednio z przedsięwzięciami dotyczącymi polepszenia oferty spędzania wolnego czasu poprzez aktywizację i integrację mieszkańców poprzez działania edukacyjno-kulturalne i promocyjne oraz wsparcie inwestycji w zakresie infrastruktury kulturalnej, ochrony, zachowania i udostępniania dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru. W połączeniu z wspieraniem działań na rzecz wspierania podejmowania działalności gospodarczej w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego w tym również podniesienie kompetencji osób realizujących operacje w zakresie przedsiębiorczości przyczyni się to do zbudowania zintegrowanej oferty czasu wolnego. Odbiorcami nowych przestrzeni i wydarzeń będą wszyscy mieszkańcy, turyści odwiedzający obszar, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy, osoby z grup defaworyzowanych (kobiety, osoby do 35 roku życia, bezrobotni).

– Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: realizacja przedsięwzięć w ramach celu szczegółowego 1.4 zakłada współdziałanie sektorów publicznego, społecznego oraz gospodarczego. Realizatorami działań będą zarówno samorządy gmin, jak i organizacje pozarządowe, grupy nieformalne.

W ramach Celu szczegółowego 2.1 **Wspieranie aktywności gospodarczej mieszkańców:**

– Zintegrowanie metod stosowanych przy realizacji przedsięwzięć: proponowane w LSR przedsięwzięcia obejmują zarówno wspieranie podejmowania działalności gospodarczej poza sektorem turystyki i czasu wolnego, jak i rozwijanie istniejących podmiotów gospodarczych oraz utworzenie i rozwój inkubatorów przetwórstwa lokalnego (jednak ze względu na brak wniosków w ogłaszanych konkursach środki zostały ścięte i w części przeniesione na rozwój przedsiębiorstw), jako wykorzystanie potencjału produktów lokalnych na rzecz rozwoju lokalnej przedsiębiorczości także poprzez wspieranie integracji branż mających znaczenie w zakresie produktu lokalnego na obszarze LGD Dunajec-Biała.

– Zaangażowanie różnych sektorów i partnerów: w działania zaangażowani będą przede wszystkim przedsiębiorcy, rolnicy, mieszkańcy, organizacje jak i przedstawiciele grup defaworyzowanych, do których skierowane będą inicjatywy związane z zakładaniem działalności gospodarczej, dotyczy to przede wszystkim osób bezrobotnych z obszaru LGD. Pierwotnie zakładano, że ~~Ponadto~~ założenie inkubatorów i rozwoju centrów przetwórstwa lokalnego zagwarantuje nie tylko wspieranie funkcjonujących przedsiębiorstw, ale także włączanie w obieg gospodarczy lokalnych wytwórców, rolników. Mieszkańców i KGW jednak ze względu na brak wniosków w ogłaszanych konkursach środki zostały ścięte i w części przeniesione na rozwój przedsiębiorstw.

ROZDZIAŁ XI. MONITORING I EWALUACJA

W rozdziale znajduje się ogólna charakterystyka zasad dokonywania ewaluacji oraz monitoringu wskazująca główne elementy podlegające badaniom oraz podmioty dokonujące ewaluacji i monitorowania.

Monitoring to „rejestrwanie” najbardziej bezpośrednich efektów wdrażania (produktów)

Monitoring strategii polegał będzie na systematycznym zbieraniu i analizowaniu informacji ilościowych i jakościowych na temat funkcjonowania LGD Dunajec-Biała oraz stanu realizacji strategii w aspekcie finansowym i rzeczowym. Celem monitoringu jest uzyskanie informacji zwrotnych na temat skuteczności i wydajności wdrażanej strategii, a także ocena zgodności realizacji operacji z wcześniej zatwierdzonymi założeniami i celami.

Proces monitoringu będzie obejmować:

- a) monitorowanie rzeczowej realizacji LSR polegającej m.in. na: analizie stopnia osiągania mierzalnych i weryfikowalnych wskaźników wykonalności celów strategii, monitorowaniu operacyjnym na podstawie bezpośrednich rozmów z beneficjentami i

wizji lokalnych na miejscu realizacji operacji, wykorzystaniu partycypacyjnych metod ewaluacji (tj. angażowaniu społeczności lokalnej w proces ewaluacji);

b) monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD.

Ewaluacja to ustalenie związków pomiędzy podjętymi działaniami, a uzyskanymi efektami, zwłaszcza w ujęciu średnio i długookresowym (rezultaty).

Ewaluacja wdrażanej strategii polegać będzie na systematycznym badaniu wartości oraz cech strategii z punktu widzenia przyjętych kryteriów, w celu jej usprawnienia i realizacji. Jednym z głównych celów ewaluacji będzie ocena rzeczywistych i spodziewanych efektów realizacji strategii. Ewaluacja jest będzie próbą znalezienia odpowiedzi na pytanie, czy nasze działania przyniosły efekty (lub czy je przyniosą w przypadku ewaluacji ex-ante).

Podział na poszczególne rodzaje ewaluacji dokonywany będzie ze względu na moment, w którym ewaluacja jest realizowana, poziom, którego dotyczy, oraz sposób jej organizacji. Ze względu na moment uruchomienia badania ewaluacyjnego planuje się:

- **ewaluację ex-ante** (przed rozpoczęciem realizacji strategii) – celem takiego badania będzie poprawa jakości planowanej do uruchomienia strategii,
- **ewaluację on-going** (w trakcie wdrażania strategii) - celem będzie oszacowanie stopnia osiągnięcia zakładanych celów w świetle wcześniej przeprowadzonej ewaluacji wstępnej, zwłaszcza pod względem dostarczonych produktów i osiągniętych rezultatów oraz określenie trafności zamierzeń w stosunku do aktualnych trendów społeczno-gospodarczych,
- **ewaluację ex-post** (po zakończeniu realizacji strategii) - celem będzie określenie jego długotrwałych efektów, w tym wielkości zaangażowanych środków, skuteczności i efektywności pomocy.

1. PLANOWANIE MONITORINGU I EWALUACJI

Aby prawidłowo realizować LSR, LGD Dunajec-Biała przyjęła zasady dokonywania monitoringu i oceny własnej tam, gdzie wytyczyła sobie cele i tam, gdzie chce osiągnąć zamierzony efekt. Niezbędne zatem będzie badanie i analizowanie przez LGD podejmowanych działań. Ocena umożliwi będzie w jak największym stopniu określenie, czy LSR jest wdrażana prawidłowo, a jej realizacja przebiega zgodnie z założeniami i czy sposób funkcjonowania stowarzyszenia przebiega w sposób gwarantujący wypełnienie wszystkich nałożonych na nie zadań. Każdorazowa modyfikacja dotycząca np. zmiany terminu, czy zakresu, zarówno stała, jak i jednorazowa, będzie uzasadniana i przedłożona do uzyskania zgody od SW na dokonanie zmian.

Planowanie monitoringu i ewaluacji metod zbierania oraz analizy i oceny danych w odniesieniu do badanych zagadnień zostało w Procedurze dokonywania ewaluacji i monitoringu (Załącznik do LSR). Tabelaryczne zestawienie ujęte w procedurze ułatwi analizę adekwatności i wykonalności przyjętej metodologii oraz pomoże śledzić postępy w realizacji badania.

Walne Zebranie Członków powoła Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji, który będzie **odpowiedzialny** za badanie ewaluacyjne i monitoring, które prowadzone będą rzetelnie, w istotnych dla realizacji strategii momentach oraz oparte o aktualne dane. Proces monitoringu i ewaluacji będzie prowadzony przez podmiot zewnętrzny bądź wewnętrznie przez pracowników biura/członków LGD. Szczegółowy opis podmiotów (zewnętrznych/wewnętrznych) przypisanych do poszczególnym elementom podlegającym monitoringowi i ewaluacji jest pokazany w tabelach w załączniku nr 2 do LSR.

2. EWALUACJA

Elementy podlegających ocenie w trakcie ewaluacji

W przypadku oceny funkcjonowania LGD Dunajec-Biała określiła istotne elementy swojego funkcjonowania, które będą podlegały ocenie. Elementy te będą sprawdzać, czy LGD funkcjonuje poprawnie. Do tej kategorii należeć będą elementy takie, jak: efektywność pracy biura i organów LGD, ocena przebiegu konkursów, sposobu przepływu informacji, ocena pracowników, efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności, efektywność współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej między LGD.

W przypadku oceny wdrażania LSR LGD Dunajec-Biała wybrała również jak elementy oceniające proces wdrażania LSR. Wybrane elementy do oceny pozwolą sprawdzić, czy realizacja LSR przebiega zgodnie z założeniami. Elementami tymi będą: stopień realizacji celów i wskaźników, stopień realizacji wybranych operacji, Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR, wykorzystania budżetu, jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur.

Czas przeprowadzenia ewaluacji.

Ze względu na zróżnicowany charakter zakresu badań ewaluacyjnych, do poszczególnych elementów poddanych badaniu, dopasowano czas i okres dokonywania pomiaru. W zależności od poszczególnych części poddanych analizie, oceny dokonywać się będzie od 2016-2023 z różnej częstotliwości, raz na kwartał, raz na pół roku, raz na rok, co dwa lata. Ostatnia ewaluacja zostanie wykonywana w grudniu 2023 roku.

Sposób i okres pomiaru

W celu uzyskania jak najlepszych wyników ewaluacji zostaną zastosowane różne metody pomiarowe. Źródła danych i metody ich zbierania będą polegać na zebraniu ankiet od beneficjentów, sprawozdania beneficjentów, prowadzone będą badania ankietowe wśród mieszkańców, prowadzone bezpośrednio, za pośrednictwem strony internetowej Stowarzyszenia, badania ankietowe, opinie

beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami na otwartych spotkaniach, wywiady z wnioskodawcami, opinie kierownika biura i członków Stowarzyszenia oraz dokumentacja własna LGD.

Sposób wykorzystania wyników z ewaluacji

Informacje uzyskane w wyniku przeprowadzonej ewaluacji pozwolą na stałe podnoszenie jakości usług i stosowanych procedur. Sporządzane raporty będą przedstawiane na Walnym Zebraniu Członków Stowarzyszenia i podawane do publicznej wiadomości np. poprzez umieszczenie na stronie internetowej Stowarzyszenia czy w prasie.

Uwzględnienie wniosków i opinii pozyskanych podczas realizacji planu komunikacji przyczyni się do pełniejszej ewaluacji.

Ewaluacja powiązana jest także z aktualizacją LSR m.in. w ten sposób, iż również pozwoli ona na uaktualnianie strategii do potrzeb podmiotów lokalnych i warunków rozwoju obszaru, doskonalenie operacji wynikających ze strategii, a także doskonalenie działań techniczno-organizacyjnych na rzecz wdrażania strategii.

Wyniki ewaluacji zawarte będą w raportach, zawierać będą między innymi takie elementy jak:

- wykaz przedsięwzięć zrealizowanych w okresie ewaluacji, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich;
- opis bezpośrednich efektów przedsięwzięć i porównanie ich z efektami, które były zakładane w fazie projektowania;
- analiza dotycząca wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR;
- wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGD, mające zapewnić wyższą efektywność działania LGD oraz lepsze osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Wyniki ewaluacji będą przedstawiane publicznie podczas Walnego Zebrania Członków, które udziela absolutorium Zarządowi za miniony rok. Zespolenie w czasie tych wydarzeń stanowić będzie bodziec do dyskusji o działalności LGD i Zarządu, a wynikające z niej wnioski będą przekładane na stosowne uchwały Walnego Zebrania Członków. Za nadzór procesu ewaluacji odpowiedzialny będzie Zarząd, sama ewaluacja będzie przeprowadzana albo przez Koordynatora LSR działającego we współpracy z ewaluatorem zewnętrznym, albo przez podmiot zewnętrzny

3. MONITORING

Wskazanie elementów podlegających monitorowaniu

LGD Dunajec-Biała będzie na bieżąco monitorować, czy LGD funkcjonuje poprawnie oraz czy realizacja LSR przebiega zgodnie z założeniami. Elementy monitorowane przez LGD częściowo pokrywają się z tymi, które będą oceniane w trakcie okresowych ewaluacji okresowych. Monitoringowi podlegać będą: wskaźniki realizacji LSR, stopień wykorzystania budżetu, harmonogram ogłaszanych konkursów, pracownicy Biura LGD oraz funkcjonowanie Zarządu, zainteresowanie stroną internetową LGD, ogłaszanymi konkursami, prowadzonymi szkoleniami.

Sposób pozyskiwania danych

Monitoring będzie prowadzony na podstawie ankiet monitorujących beneficjentów, dokumentacji własnej LGD, informacji uzyskanych z Samorządu Województwa, rejestru ogłoszonych konkursów, anonimowych ankiet od odbiorców, świadczonych przez pracowników biura doradztwa, poprzez licznik odwiedzin strony internetowej, za pomocą formularzy do zbierania danych (sprawozdania, ankiety).

Czas i okres zbierania danych

Monitoring będzie prowadzony w sposób ciągły, na bieżąco zbierane będą dane potrzebne do kontroli przebiegu realizacji zadań i pracy LGD Dunajec Biała.

Sposób zapewnienia przekazywania danych przez beneficjentów

Pozyskiwanie danych od beneficjentów opierać się będzie m.in. na oświadczeniach i ankietach monitorujących beneficjentów.

Sposób wykorzystania wyników analizy danych monitoringowych

Monitoring jest procesem stałego kontrolowania, czy realizacja strategii przebiega zgodnie z oczekiwaniami, czy i jak szybko zmierza się do zrealizowania określonych w strategii celów i rezultatów oraz jak wygląda wydatkowanie środków przeznaczonych na poszczególne zamierzenia (projekty, zadania). Z tego punktu widzenia monitorowanie stanowi ważną część codziennego zarządzania organizacją i projektem. Dostarczane informacje, na podstawie których zarządzający (Zarząd oraz pracownicy biura) będą systematycznie dowiadywać się o występowaniu problemów i rozbieżności w realizacji planów i osiaganiu celów.

Funkcjonowanie LGD Dunajec-Biała będzie na bieżąco monitorowane i poddawane badaniom ewaluacyjnym w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działań. Ewaluacja będzie niezbędna do sprawnego wydatkowania środków publicznych w ramach LSR, a także do szybkiego reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie LGD. Monitoring zaś będzie w sposób ciągły dostarczał informacji, co w danym momencie zachodzi w realizacji strategii.

ROZDZIAŁ XII. STRATEGICZNA OCENA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

Ujęte w strategii rozwoju lokalnego na lata 2016-2023 przedsięwzięcia nie wpłyną na elementy przyrody objęte ochroną w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody ani na obszary Natura 2000, ani na znajdujące się terenie obszaru działania LGD Dunajec-Biała użytki ekologiczne (forma ochrony przyrody, o których mowa w art. 6 ustawy jw.) oraz pomniki przyrody. Planowane przedsięwzięcia nie kolidują z obszarami podlegającymi ochronie w rozumieniu ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. z 2013 r. poz. 627). LSR na lata 2016-2023 pozwala na osiągnięcie w pełnym zakresie celów środowiskowych, szczególnie w wyniku realizowanych przedsięwzięć, których istotnym elementem są zadania związane z ochroną środowiska. LSR w zasadniczy sposób może przyczynić się do poprawy stanu środowiska naturalnego na terenie obszaru działania LGD Dunajec-Biała w wyniku wielokierunkowych działań, mających na celu zrównoważony rozwój tego obszaru. Realizacja zadań wynikających z LSR nie spowoduje znaczącego oddziaływania na środowisko. Ocenia się, iż planowane działania nie wpłyną na zwiększenie prawdopodobieństwa wystąpienia ryzyka dla zdrowia ludzi oraz zagrożenia dla środowiska, ani nie spowodują wystąpienia oddziaływań skumulowanych i transgranicznych. Realizacja zadań wynikających z przedmiotowego dokumentu zostanie zaprojektowana w taki sposób, by zminimalizować negatywne oddziaływanie na środowisko, szczególnie w odniesieniu do terenów posiadających znaczenie dla dziedzictwa kulturowego (zabytkowa zabudowa) oraz przyrodniczego. Działania wynikające z LSR nie stanowią zagrożenia, jakie określono dla obszarów Natura 2000.

Zgodnie z art. 57 ust. 1 pkt 2 i art. 58 ust. 1 pkt 2, w związku z art. 48 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz.U z 2013 r. poz. 1235 z późn. zm.) Zarząd Stowarzyszenia LGD Dunajec-Biała wystąpił do Regionalnego Dyrektora Ochrony Środowiska w Krakowie, Oddział w Tarnowie o opinie w sprawie konieczności przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko dla strategii rozwoju lokalnego na lata 2016 -2023.

W tej sprawie wydany został następujący dokument. Regionalny Dyrektor Ochrony Środowiska w Krakowie uzgodnił, iż LSR na lata 2016-2023 nie wymaga przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko w przedmiotowej sprawie pismem z dnia 2 grudnia 2015 r. znak ST- I.410.1.29.2015.DK.

Biorąc pod uwagę ww. opinie oraz uwarunkowania określone w art. 49 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko Zarząd Stowarzyszenia LGD Dunajec-Biała odstąpił od przeprowadzenia strategicznej oceny oddziaływania na środowisko strategii rozwoju lokalnego na lata 2016-2023.

WYKAZ WYKORZYSTANEJ LITERATURY

1. Poradnik dla Lokalnych Grup Działania w zakresie opracowania Lokalnych Strategii Rozwoju na lata 2014-2020,
2. Regulamin Konkursu na wybór Strategii Rozwoju Lokalnego kierowanego przez społeczność,
3. Strategie rozwoju gmin z obszaru LGD,
4. Strategie regionalne oraz powiatowa,
5. strony internetowe samorządów
6. Biuletyn Statystyczny Województwa Małopolskiego, 2015
7. Ochrona Środowiska w województwie małopolskim, GUS 2015
8. Załącznik S. Lista gmin położonych na Obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)
9. Sytuacja gospodarstw domowych w 2014 r. w świetle wyników badania budżetów gospodarstw domowych
10. Jakość życia w Polsce, GUS 2015
11. Warunki życia rodzin w Polsce, GUS 2015
12. Dochody i warunki życia ludności Polski, GUS 2014
13. Strona www. Bank Danych Lokalnych GUS <http://stat.gov.pl/bdl/>
14. Statystyczne Vademecum Samorządowca 2014, <http://krakow.stat.gov.pl/>
15. Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2014-2020.

ZAŁĄCZNIKI DO LSR

Załącznik nr 1 Procedura Aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju

Zakres procedury:

Procedura obejmuje czynności, formularz i schemat działań związanych ze zgłaszaniem, analizowaniem i w końcu przyjmowaniem uchwałą Walnego Zebrania zmian w zapisach LSR.

Cel procedury:

Celem procedury jest sformalizowanie procesu dokonywania korekt w Lokalnej Strategii Rozwoju, by zapewnić jak najszerszy udział partnerów LGD i wszystkich mieszkańców obszaru.

Założenia ogólne:

- a) Proces wdrażania i aktualizacji odbywa się z jak najszerszym udziałem partnerów LGD i wszystkich mieszkańców obszaru,
- b) Wszystkie działania LGD dotyczące wdrażania LSR są jawne,
- c) LGD monitoruje na bieżąco wdrażanie LSR,
- d) Aktualizacja LSR nie powinna być dokonywana częściej niż raz w roku przez Zarząd, ale dopuszcza się możliwość wprowadzania dodatkowych korekt w uzasadnionych przypadkach,
- d) Działania logistyczne zapewnia Biuro LGD.

Schemat procedury Aktualizacji Lokalnej Strategii Rozwoju

Wnioski dotyczące aktualizacji LSR:

- **Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji** (Organy Stowarzyszenia, Członkowie LGD, Mieszkańcy)
  - **ZARZĄD STOWARZYSZENIA:** analiza wniosków, analiza otoczenia prawnego, analiza wytycznych Instytucji Wdrażającej
    - Zebranie Zarządu Stowarzyszenia
    - Podjęcie uchwały w sprawie zmiany LSR przez Zarząd Stowarzyszenia
      - Aktualizacja LSR
- Działania logistyczne zapewnia biuro LGD

Przebieg procedury:

1. Wnioski w sprawie zmian zapisów w LSR mogą zgłaszać:
  - a. członkowie LGD;
  - b. organy Stowarzyszenia;
  - c. wszyscy mieszkańcy obszaru.
2. Zgłaszanie wniosków jest sformalizowane. Przyjmowane jest na: formularzu - dostępnym na stronie internetowej oraz w Biurze LGD - Formularz proponowanych zmian w dokumentach.
3. Zarząd Stowarzyszenia dokonuje potrzebnych analiz do wprowadzania zmian w LSR. Analizy te wykonywane są na bieżąco w ramach ciągłego monitoringu:
  - a. Analiza zgłaszanych do LGD wniosków;
  - b. Analiza otoczenia prawnego związanego z funkcjonowaniem LGD i wdrażaniem LSR;
  - c. Analiza uchwał organów Stowarzyszenia wnioskujących o zmiany;
  - d. Analiza wniosków zawartych w Raporcie Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji.
  - e. Co najmniej raz w roku Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji powoływany przez Walne Zebranie, dokonuje ewaluacji własnej LGD i przygotowuje „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju” wraz z ewentualnymi rekomendacjami zmian zapisów w LSR.
4. Zarząd może dodatkowo podjąć decyzję o zleceniu ekspertom zewnętrznym analizy związanej z koniecznością aktualizacji dokumentów Stowarzyszenia.
5. Aktualizacja Lokalnej Strategii Rozwoju dokonywana jest uchwałą Zarządu.

Po analizie zebranych potrzeb zmian oraz analizie otoczenia prawnego LGD zostanie przygotowany Raport z wdrażania LSR, przy ewentualnej pomocy eksperckiej, następnie zostanie przygotowana Uchwała Zarządu LGD, co w konsekwencji doprowadzi do aktualizacji LSR.

Zmiany wskaźników LSR

Z uwagi na fakt, iż nie istnieje formalny zakaz aktualizowania LSR pod kątem wskaźników do końca 2018 r. LGD w wyjątkowych sytuacjach będzie mogła aktualizować LSR pod kątem zamiany wskaźników. Należy jednakże zauważyć, iż zmiana taka będzie wymagać zmiany umowy ramowej, na którą zgodę będzie musiał wyrazić Samorząd Województwa.

Biorąc pod uwagę, że do końca 2018 r. LGD musi osiągnąć poziom co najmniej 50% każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w latach 2016 – 2018, zmiana taka będzie musiała być mocno uzasadniona.

Dodatkowo należy pamiętać, iż zgodnie z zapisami § 10 ust. 3 pkt 4 formularza umowy ramowej „zmiana umowy oraz jej załączników nie może wpływać na zmniejszenie na wniosek LGD środków zaplanowanych do finansowania realizacji LSR do końca 2018 i 2021 roku w budżecie LSR, określonych w załączniku nr 1 do umowy”. Powyższe oznacza zatem, iż ewentualna aktualizacja wskaźników będzie musiała się odbywać w ramach kwoty zaplanowanej do realizacji do końca 2018 r.

Istnieje zatem możliwość dokonania przedmiotowych modyfikacji pod warunkiem wprowadzenia i uzasadnienia stosownych zmian w LSR.

Konieczność wprowadzenia zmian do LSR może wynikać w szczególności ze zmiany obowiązujących przepisów prawnych, uwag zgłoszonych przez Instytucję Wdrażającą, uwag zgłoszonych w wyniku kontroli wniosków, uwag wynikających z praktycznego stosowania LSR i przeprowadzonej ewaluacji LSR, ewentualnej zmiany obszaru LSR. Proces aktualizacji LSR będzie powiązany z

opisanym powyżej procesem informowania o stanie wdrażania LSR. Aktualizacja prowadzona będzie w przypadku stwierdzenia konieczności jej przeprowadzenia, jednak nie rzadziej niż raz na dwa lata. Informacje o możliwości składania swoich uwag do LSR pojawiają się na materiałach informujących o LSR. Mieszkańcy obszaru LGD będą mogli przez cały okres wdrażania LSR zgłaszać swoje propozycje aktualizacji Strategii bezpośrednio w Biurze LGD lub za pośrednictwem poczty elektronicznej. Na stronie internetowej LGD pojawi się ankieta dotycząca aktualizacji LSR, którą po wypełnieniu będzie można odesłać do Biura LGD. Wszystkie uwagi będą zbierane i przekazywane Zarządowi LGD.

Podczas przeprowadzanych corocznie spotkaniach z mieszkańcami, będą oni mogli zgłaszać swoje uwagi i sugestie, które wykorzystane będą do aktualizacji LSR. W procesie aktualizacji będą także uczestniczyć członkowie LGD, którzy podczas Walnego Zebrania Członków także będą mogli zgłaszać swoje propozycje zmian w LSR.

Formularz proponowanych zmian w dokumentach(jego elementy):

1. Obecny zapis.
2. Proponowany zapis/zmiany.
3. Cel dokonania zmian zapisu/ów, przewidywane efekty tych zmian.
4. Dodatkowe uwagi.
5. Osoba wypełniająca raport.
6. Adres/telefon/mail.
7. Pytanie: Czy jest Pan/Pani członkiem LGD.
8. Pytanie: Czy je Pan/Pani zainteresowana otrzymywać regularne informacje od LGD?
9. Pytanie: Czy chciałby Pan/Pani włączyć się w działania LGD? Jeśli, tak to w jaki sposób?

Wszyscy członkowie LGD, a także mieszkańcy obszaru mają możliwość składanie wniosków, uwag i propozycji zmian w zapisach Lokalnej Strategii Rozwoju. Na stronach internetowych dostępne są adresy mailowe, karty oceny funkcjonowania LGD, a także ankiety dotyczące oceny jakości życia na obszarze. Wszystkie te uwagi są zbierane i analizowane w biurze Lokalnej Grupy Działania.

Załącznik nr 2 Procedura dokonywania ewaluacji i monitoringu

Elementy podlegające monitoringowi i ewaluacji przedstawione poniżej:

- elementy funkcjonowania LGD, które będą podlegać ewaluacji
- elementy wdrażania LSR, które będą podlegać ewaluacji,
- elementy, które LGD zamierza monitorować.

Cel procedury: jest monitorowanie i ewaluacja wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju oraz pracy i oddziaływania na obszar Lokalnej Grupy Działania Dunajec-Biała poprzez ocenę wskaźników produktu, rezultatu, zakresu planowanych przedsięwzięć oraz weryfikację założonych w LSR celów.

Zakres procedury: procedura monitoringu i ewaluacji obejmuje czynności od powołania zespołu do publikacji dokumentu „Raport z wdrażania Lokalnej Strategii Rozwoju”

Założenie ogólne:

Monitoring jest procesem ciągłym. Polega na systematycznej analizie wdrażania LSR, wszystkich podejmowanych działań przez LGD oraz otoczenia, na które działania LGD wywołują wpływ. Odpowiedzialnym za monitoring jest Zarząd Stowarzyszenia. Monitoring jest ściśle powiązany z oceną – ewaluacją własną.

Przebieg procedury:

1. Walne Zebranie Członków powołuje Zespół ds. Monitoringu i Ewaluacji.
2. Zespół spotyka się co najmniej raz w roku i dokonuje oceny (ewaluacji) m.in.:
realizacji założonych wskaźników produktu, rezultatu przedsięwzięć;
  - realizacji celów szczegółowych na podstawie wskaźników oddziaływania;
  - ilościowej i jakościowej przeprowadzonych konkursów;
  - aktualności analizy SWOT
  - aktualności i adekwatności procedur;
  - adekwatności wskaźników;
  - postrzegania LGD w otoczeniu;
  - innych zjawisk, zdarzeń, dokumentów itd.
3. Zespół wykorzystuje różnorodne narzędzia ewaluacji, ale obowiązkowo wypełnia ankietę do ewaluacji własnej, która stanowi część niniejszej procedury.
4. Zespół może zwrócić się do Zarządu o wykonanie ekspertyz zewnętrznych.
5. Praca Zespołu kończy się „Raportem z wdrożenia LSR”, który jest wspólnym dziełem członków Zespołu.
6. Raport może zawierać wnioski dotyczące:
  - a. przeprowadzenia zmian w organizacji pracy Biura LGD
  - b. przeprowadzenia zmian w systemie informowania o LSR
  - c. przeprowadzenia zmian w LSR - Aktualizacji LSR
7. Obsługę logistyczną Zespołu zapewniają pracownicy Biura LGD.
8. „Raport z wdrożenia LSR” prezentowany jest na Walnym Zebraniu Członków.

SCHEMAT PROCEDURY

Powołanie Zespołu ds. Monitoringu i Ewaluacji --> Zbieranie danych --> Analizowanie danych --> Wyciąganie wniosków działania
--> Raport z wdrażania LSR (Działania logistyczne zapewnia Biuro LGD)

Zakres corocznej ewaluacji m.in.:

- Ocena realizacji przedsięwzięć
- Ocena realizacji celów
- Ocena przeprowadzonych konkursów
- Ocena otoczenia (szans i zagrożeń)
- Przegląd procedur
- Przegląd wskaźników
- Ocena realizacji planu rzeczowo-finansowego LGD
- Ocena postrzegania LGD w środowisku, w tym ocena jawności i demokratyczności działań
- Przegląd kryteriów wyboru operacji.

Na podstawie przeprowadzonej ewaluacji, przy stałym monitoringu działań, zostanie opracowany Raport z wdrażania LSR, przy ewentualnej pomocy eksperta zewnętrznego, który zostanie zaprezentowany i zatwierdzony przez Walne Zebranie Członków.

Kamienie milowe we wdrażaniu LSR

Do końca 2018 r. LGD musi osiągnąć poziom co najmniej 50% każdego ze wskaźników produktu, który został przewidziany do realizacji w latach 2016 – 2018. W tym okresie zostanie przeprowadzona ewaluacja on-going.

Proces monitoringu powinien obejmować:

- a) monitorowanie realizacji LSR - od strony efektów: analiza stopnia osiągania wskaźników wykonania celów strategii, monitorowanie tego, co się dzieje w terenie: problemy, pomysły, reakcje wnioskodawców i beneficjentów,
- b) monitorowanie wydatkowania środków na poszczególne operacje i działania własne LGD – czy pieniądze przekuwają się w efekty.

W monitoringu LGD wykorzystywać zarówno dane statystyczne „liczby”, jak i opinie społeczności lokalnej (beneficjentów, wnioskodawców, wnioskodawców odrzuconych). Proces monitoringu jest połączony z Planem komunikacyjnym – by angażował odpowiednie grupy społeczne (adresatów LSR, grupy defaworyzowane). Monitoring i ewaluacja będą prowadzone odpowiednio wcześniej, by dać szansę na podjęcie działań korygujących LSR, kryteria, procedury.

Wdrażając projekty grantowe LGD będzie prowadzony system monitorowania realizacji każdego osobnego projektu grantowego.

W trakcie realizacji strategii zostaną przeprowadzone trzy ewaluacje, na początku, w trakcie i na zakończenie wdrażania strategii, w celu gwarancji uzyskania w latach 2016-2018 50 % każdego ze wskaźników produktu w latach 2018-2022 100 % każdego ze wskaźników produktu.

Elementy podlegające monitorowaniu

Elementy poddane monitorowaniu/badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania pomiaru	Analiza i ocena danych
Wskaźniki realizacji LSR	Biuro LGD (ocena własna)	Ankiety monitorujące beneficjentów, dokumentacja własna LGD	W sposób ciągły	Stopień realizacji wskaźników produktu i rezultatu
Stopień wykorzystania budżetu	Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD, informacja z Samorządu Województwa	W sposób ciągły	Stopień wykorzystania budżetu LGD przeznaczanego na wdrażanie LSR w odniesieniu do środków zakontraktowanych
Harmonogram ogłaszanych konkursów	Biuro LGD (ocena własna)	Rejestr ogłoszonych konkursów	W sposób ciągły	Zgodność ogłaszanych konkursów z przyjętym harmonogramem konkursów LSR, ocena stopnia realizacji zadań wdrażanych w ramach LSR
Pracownicy Biura LGD, funkcjonowanie Biura Zarządu	Zarząd LGD	Anonimowe ankiety od odbiorców świadczonego przez pracowników biura doradztwa	W sposób ciągły	Ocena pracy pracowników, sposób przekazywania istotnych informacji potencjalnym beneficjentom, pomoc w rozwiązywaniu problemów, jakość i efektywność świadczonego doradztwa

Zainteresowanie stroną internetową LGD, ogłaszaniem konkursami, prowadzonymi szkoleniami	Pracownicy LGD (ocena własna)	Licznik odwiedzin strony internetowej, dane od administratora strony internetowej	W sposób ciągły	Skuteczność przekazywania/uzyskiwania informacji na temat działalności LGD
--	-------------------------------	---	-----------------	--

Elementy funkcjonowania LGD i wdrażania LSR podlegające ewaluacji wraz z kryteriami

Elementy poddane ewaluacji/badaniu	Wykonawca badania	Źródła danych i metody ich zbierania	Czas i okres dokonywania badania	Analiza i ocena danych/Kryteria ewaluacji
Efektywność pracy biura i organów LGD, ocena pracowników-funkcjonowanie LGD	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Badania ankietowe, opinie beneficjentów, rozmowy z mieszkańcami na otwartych spotkaniach, wywiady z wnioskodawcami, opinie os. zarządzającej biurem i członków Stowarzyszenia	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w I kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem 2023 r. gdy wykonywana na dzień 30.06.	Ocena poprawności działalności prowadzonej przez Stowarzyszenie, określająca skuteczność realizowanych zadań w odniesieniu do założeń LSR. Kryterium: Efektywność
Efektywność promocji i aktywizacji lokalnej społeczności-funkcjonowanie LGD	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Badania ankietowe wśród mieszkańców, prowadzone bezpośrednio, za pośrednictwem strony www Stowarzyszenia	Ocena roczna w latach 2016-2022, dokonywana w I kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem 2023r., gdy wykonywana na dzień 30.06.	Ocena skuteczności promocji LGD oraz działań wdrażanych w ramach LSR, mierzona, jako liczba osób, które uzyskały informację na temat LGD oraz skuteczność animacji społeczności. Kryterium: Skuteczność
Ocena przebiegu konkursów-funkcjonowanie LGD	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w I kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30.06.	Ocena zgodności ogłoszenia konkursów z harmonogramem Kryterium: Efektywność
Stopień realizacji celów LSR – stopień realizacji wskaźników-wdrażanie LSR	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów.	Ocena 2-letnia, dokonywana w I kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30.06.	Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych celów. Kryterium: Skuteczność i użyteczność
Stopień realizacji wybranych operacji-wdrażanie LSR	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów.	Ocena 2-letnia, dokonywana w I kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30.06.	Ocena celowości i trafności założeń realizowanych w ramach LSR. Określenie stopnia realizacji poszczególnych operacji. Kryterium: Skuteczność i użyteczność

Sposób przepływu informacji- funkcjonowanie LGD	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD Ankiety beneficjentów, sprawozdania beneficjentów.	Ocena roczna w latach 2016–2022, dokonywana w I kwartale roku kolejnego, z wyłączeniem roku, 2023 gdy wykonywana na dzień 30.06.	Ocena skuteczności przepływu informacji w stosunku do osiągniętych rezultatów. Badanie rezultatów poszczególnych sposobów dotarcia do beneficjentów. Kryterium: Skuteczność i użyteczność
Harmonogram rzeczowo-finansowy LSR -wdrażanie LSR	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	Raz na kwartał. Ostatnia wykonywana w październiku 2023 r.	Ocena zgodności ogłaszanych i realizowanych projektów z harmonogramem określonym w LSR. Kryterium: Skuteczność
Efektywność współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej między LGD- funkcjonowanie LGD	Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	Raz na rok. Ostatnia wykonywana w październiku 2023 r.	Ocena współpracy międzyregionalnej i międzynarodowej między LGD w stosunku do założeń w LSR Kryterium: Skuteczność i efektywność
Wykorzystanie budżetu - wdrażanie LSR	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	Raz na kwartał. Ostatnia wykonywana w grudniu 2023 roku.	Ocena zgodności i wysokości wydatkowania środków finansowych z przyznanego budżetu na poszczególne zadania. Kryterium: Skuteczność i trafność
Jakość stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur - wdrażanie LSR	Podmiot niezwiązany z LGD (ocena zewnętrzna) lub Biuro LGD (ocena własna)	Dokumentacja własna LGD	Raz na pół roku. Ostatnia wykonywana w grudniu 2023 roku.	Ocena jakości stosowanych kryteriów wyboru operacji i procedur w celu weryfikacji prawidłowego przebiegu naborów i oceny wniosków. Kryterium: Skuteczność i trafność

Kryteria, jakie będą brane pod uwagę w trakcie ewaluacji:

1. **Trafność/adekwatność/odpowiedniość** – stopień, w jakim przyjęte cele projektu odpowiadają zidentyfikowanym problemom w obszarze objętym projektem i/lub realnym potrzebom beneficjentów.
2. **Efektywność/wydajność** – ocena poziomu „ekonomiczności” projektu, czyli stosunek poniesionych nakładów do uzyskanych wyników i rezultatów, przy czym przez nakłady rozumie się zasoby finansowe, ludzkie i poświęcony czas.
3. **Skuteczność** – ocena stopnia, na ile cele przedsięwzięcia, zdefiniowane na etapie programowania, zostały osiągnięte.
4. **Użyteczność** – stopień zaspokojenia potrzeb beneficjentów w wyniku osiągnięcia rezultatów podejmowanych operacji.
5. **Trwałość** – ocena faktu, czy pozytywne efekty projektu na poziomie celu mogą trwać do zakończenia finansowania zewnętrznego oraz czy możliwe jest utrzymanie się wpływu tego projektu w dłuższym okresie na procesy rozwoju na poziomie sektora, regionu czy kraju.

Wyniki ewaluacji zawarte będą w raportach, zawierać będą między innymi takie elementy jak:

- a. wykaz przedsięwzięć zrealizowanych w okresie ewaluacji, z krótkim opisem merytorycznym i informacją finansową o każdym z nich;
- b. opis bezpośrednich efektów przedsięwzięć i porównanie ich z efektami, które były zakładane w fazie projektowania;
- c. analiza dotycząca wpływu zrealizowanych przedsięwzięć na osiągnięcie celów określonych w LSR;
- d. wnioski w formie uwag i rekomendacji dotyczących zmian w sposobie funkcjonowania LGD, mające zapewnić wyższą efektywność działania LGD oraz lepsze osiągnięcie celów zakładanych w LSR.

Funkcjonowanie LGD Dunajec-Biała będzie na bieżąco monitorowane i poddawane badaniom ewaluacyjnym w celu stałego podnoszenia jakości i efektywności działań. Ewaluacja będzie niezbędna do sprawnego wydatkowania środków publicznych w ramach LSR, a także do szybkiego reagowania na zmieniające się warunki otoczenia społeczno-gospodarczego na terenie LGD. Monitoring zaś będzie w sposób ciągły dostarczał informacji, co w danym momencie zachodzi w realizacji strategii.

Załącznik nr 3 Plan działania

CEL OGÓLNY nr 1	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		PROW/podziałanie/zakres
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie(z)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)	
Cel szczegółowy 1:													
Przedsięwzięcie 1.1.1	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów i/lub miejsc ogólnodostępnej i niekomercyjnej infrastruktury turystycznej, rekreacyjnej, kulturalnej oraz związanych z zachowaniem dziedzictwa kulturowego i przyrodniczego obszaru	3 szt.	30 %	650 000	3 szt.	60 %	600 000	4 szt.	100 %	525 211	10 szt.	1 775 211 zł	19.2 realizacja LSR Konkurs
Przedsięwzięcie 1.1.2	Liczba nowych lub zmodernizowanych obiektów infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej	4 szt.	100 %	100 000	0 szt.	100 %	0	0 szt.	100 %	0	4 szt.	100 000	19.2 realizacja LSR/Grant
	Liczba wydarzeń promujących aktywny tryb życia	15szt.	100 %	168 779	0 szt.	100 %	0	0 szt.	100 %	0	15szt.	168 779	19.2 realizacja LSR/Grant
Przedsięwzięcie 1.1.3	Liczba podmiotów działających w sferze kultury i/lub edukacji, które otrzymały wsparcie w ramach realizacji LSR	0 szt.	0	0	12 szt.	100 %	150 000	0 szt.	100 %	0	12szt.	150 000	19.2 realizacja LSR /Grant
	Liczba zabytków poddana pracom konserwatorskim lub/i restauratorskim w wyniku wsparcia otrzymanego w ramach realizacji strategii	0 szt.	0	0	4 szt.	100 %	100 000	0 szt.	100 %	0	4 szt.	100 000	19.2 realizacja LSR Grant/Konkurs

	Liczba wydanych publikacji/wydawnictw promujących lokalne walory kulturowe, historyczne, przyrodnicze	0 szt.	0	0	4 szt.	100 %	50 000	0 szt.	100 %	0	4 szt.	50 000	19.2 realizacja LSR Grant/Konkurs
Przedsięwzięcie 1.1.4	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego	3 szt.	75 %	150 000	1 szt.	100 %	50 000	0 szt.	100 %	0	4 szt.	200 000	19.2 realizacja LSR Konkurs
	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego przez osoby z grup defaworyzowanych	2 szt.	66,67 %	100 000	1 szt.	100 %	50 000	0 szt.	100 %	0	3 szt.	150 000	19.2 realizacja LSR Konkurs
Przedsięwzięcie 1.1.5	Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa w branży turystycznej oraz związanej z sektorem czasu wolnego	1 szt.	50 %	100 000	1 szt.	100 %	100 000	0 szt.	100 %	0	2 szt.	200 000	19.2 realizacja LSR Konkurs
Razem cel szczegółowy 1				1268 779			1100 000			525 211		2 893 990	
Cel szczegółowy 2:													
Przedsięwzięcie 1.2.1	Liczba zastosowanych metod promocji	2 szt.	40 %	25 360	3 szt.	100 %	29 640	0 szt.	100 %	0	5 szt.	55 000	19.4/Aktywizacja
		2 szt.	100%	10 000	0 szt.	100%	0	0 szt.	100 %	0	2 szt.	10 000	19.3 Współpraca
	Liczba wydarzeń skierowanych do mieszkańców i turystów	8 szt.	44,44 %	90 800	5 szt.	72,22 %	54 600	5 szt.	100 %	32 100	18szt.	177 500	19.4/Aktywizacja
Przedsięwzięcie 1.2.2	Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy	1 szt.									1 szt.		
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy dotyczących tras Nordic Walking	5 szt.	100 %	69 000	0 szt.	100 %	0	0 szt.	100 %	0	5 szt.	69 000	19.3 współpraca
	Liczba wydarzeń promujących aktywny tryb życia	4 szt.									4 szt.		
	Liczba tablic dotyczących tras Nordic Walking	4 szt.									4 szt.		

Przedsięwzięcie 1.2.3	Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy	1 szt.									1 szt.		19.3 współpra ca
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy dotyczących działań promocyjnych / szlaków kulinarnych	2 szt.	100 %	35 000	0 szt.	100 %	0	0 szt.	100 %	0	2 szt.	35 000	
	Liczba Przeprowadzonych działań promocyjnych	5 szt.									5 szt.		
Przedsięwzięcie 1.2.4	Liczba zrealizowanych krajowych projektów współpracy				1 szt.						1 szt.		19.3 współpra ca
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy dotyczących tras turystycznych	0	0 %	0	3 szt.	100 %	324 000	0 szt.	100 %	0	3 szt.	324 000	
	Liczba wyznaczonych tras turystycznych				1 szt.						1 szt.		
	Liczba obiektów małej infrastruktury turystycznej				19 szt.						19 szt.		
Razem cel szczegółowy 2				230 160			408 240			32 100		670 500	
Cel szczegółowy 3:													
Przedsięwzięcie 1.3.1	Liczba inicjatyw z zakresu ochrony środowiska, ekologii i przeciwdziałania zmianom klimatu - w tym liczba inicjatyw innowacyjnych z ww. zakresu - 2	0 szt.	0%	0,00	5 szt.	100 %	66 010	0 szt.	100 %	0	5 szt.	66 010	19.2 realizacja LSR Konkurs
Razem cel szczegółowy 3				0,00			66 010			0		66 010	
Razem cel ogólny 1				1 498 939			1574 250			557 311		3 630 500	

CEL OGÓLNY nr2	Lata	2016-2018			2019-2021			2022 -2023			RAZEM 2016-2023		PROW/podziałanie/zakres
	Nazwa wskaźnika	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie(zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Wartość z jednostką miary	% realizacji wskaźnika narastająco	Planowane wsparcie (zł)	Razem wartość wskaźników	Razem planowane wsparcie (zł)	
Cel szczegółowy 1:													
Przedsięwzięcie 2.1.1	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa	7 szt.	44,44 %	350 000	13 szt.	100 %	650 000	0 szt.	100 %	0	20 szt.	1 000 000	19.2 realizacja LSR Konkurs
	Liczba operacji polegająca na utworzeniu nowego przedsiębiorstwa przez osoby z grup defaworyzowanych poza sektorem turystyki i czasu wolnego	4 szt.	44 %	200 000	5 szt.	100 %	250 000	0 szt.	100 %	0	9 szt.	450 000	19.2 realizacja LSR Konkurs
Przedsięwzięcie 2.1.2	Liczba operacji polegająca na rozwoju istniejącego przedsiębiorstwa	1 szt.	25 %	100 000	3 szt.	100 %	350 000	0 szt.	100 %	0	4 szt.	450 000	19.2 realizacja LSR Konkurs
Razem cel szczegółowy 1				650 000		1250 000		0		1 900 000			
Cel szczegółowy 2:													
Przedsięwzięcie 2.2.1	Liczba centrów przetwórstwa lokalnego	0 szt.	100 %	0,00	0 szt.	100 %	0	0 szt.	100 %	0	0 szt.	0,00	19.2 realizacja LSR Konkurs
Przedsięwzięcie 2.2.2	Liczba działań	2 szt.	50 %	25 000	2 szt.	100 %	25 000	0 szt.	100 %	0	4 szt.	50 000	19.4/Aktywizacja
Razem cel szczegółowy 2				25 000		25 000		0		50 000			
Cel szczegółowy 3:													
Przedsięwzięcie	Liczba zrealizowanych międzynarodowych projektów	0 szt.	0	0	1 szt.	100 %	48 000	0 szt.	100 %	0	1szt.	48 000	19.3 współpr

	współpracy związanych z współpracą międzynarodową i wymianą doświadczeń												ca
	Liczba LGD uczestniczących w projektach współpracy związanych z współpracą międzynarodową i wymianą doświadczeń				2 szt.						2 szt.		
Przedsięwzięcie 2.3.2	Liczba osobodni szkoleń dla pracowników LGD	28 szt.	35,9 %	357 200	33 szt.	78,2 %	428 500	17 szt.	100 %	146 800	78 szt.	932 500	19.4/ Aktywizacja i koszty bieżące
	Liczba osobodni szkoleń dla organów LGD	91 szt.	31,49 %		112 szt.	70,24 %		50 szt.	100 %		289 szt.		
	Liczba podmiotów/osób, którym udzielono indywidualnego doradztwa	241 szt.	35,6 %		290 szt.	78,5 %		145 szt.	100 %		676 szt.		
	Liczba spotkań informacyjno-konsultacyjnych LGD z mieszkańcami/podmiotami	16 szt.	36,36 %		16 szt.	72,72 %		12 szt.	100 %		44 szt.		
Razem cel szczegółowy 3				357 200			476 500			146 800		980 500	
Razem cel ogólny 2				1032 200			1751 500			146 800		2 930 500	
Razem LSR				2531 139			3325 750			704 111		6 561 000	
Razem planowane wsparcie na przedsięwzięcia dedykowane tworzeniu i utrzymaniu miejsc pracy w ramach podziałania Realizacja LSR PROW												% budżetu podział Realizacja LSR	
												2 450 000	50 %

Załącznik nr 4 Budżet LSR

BUDŻET LSR	
Zakres wsparcia	Wsparcie finansowe PROW (PLN)
Realizacja LSR (art. 35 ust. 1 lit. b rozporządzenia nr 1303/2013)	4 860 000,00
Współpraca (art. 35 ust. 1 lit. c rozporządzenia nr 1303/2013)	486 000,00
Koszty bieżące (art. 35 ust. 1 lit. d rozporządzenia nr 1303/2013)	905 040,00
Aktywizacja (art. 35 ust. 1 lit. e rozporządzenia nr 1303/2013)	309 960,00
Razem	6 561 000,00

PLAN FINANSOWY W ZAKRESIE PODDZIAŁANIA 19.2 PROW 2016-2023				
	Wkład EFRROW (PLN)	Budżet państwa (PLN)	Wkład własny będący wkładem krajowych środków publicznych(PLN)	RAZEM (PLN)
Beneficjenci inni niż jednostki sektora finansów publicznych	1 940 715,00	1 109 285,00		3 050 000,00
Beneficjenci będący jednostkami sektora finansów publicznych	1 151 703,00		658 297,00	1 810 000,00
RAZEM (PLN)	3 092 418,00	1 109 285,00	658 297,00	4 860 000,00

Załącznik nr 5 Plan Komunikacji

Za **główny cel planu komunikacji** uznano szerokie dotarcie do mieszkańców i interesariuszy z informacją umożliwiającą efektywną realizację LSR przy zastosowaniu metod i narzędzi dostosowanych do zróżnicowanych grup docelowych z zachowaniem wysokiej efektywności kosztowej.

Sformułowano również 3 cele szczegółowe:

1. bieżące informowanie potencjalnych wnioskodawców o zasadach i kryteriach udzielania wsparcia z budżetu LSR, w tym również. o typach preferowanych operacji w największym stopniu realizujących założenia LSR
2. zwiększenie zaangażowania mieszkańców w działalność LGD,
3. szerszy niż do tej pory udział przedsiębiorców we wdrażanie LSR na wszystkich etapach.

Główni adresaci działań komunikacyjnych - wskazanie tzw. grup docelowych

Do głównych grup uwzględnionych w planie komunikacji należy zaliczyć:

1. osoby fizyczne - mieszkańców obszaru objętego LSR
2. liderów lokalnych
3. osoby prawne prowadzące działalność gospodarczą (spółki prawa handlowego) i przedsiębiorców prowadzących działalność gospodarczą w innych formach na obszarze LSR
4. zrzeszenia pracodawców, zrzeszenia branżowe i grupy producenckie
5. organizacje pozarządowe zarejestrowane i/lub prowadzące działalność na obszarze LGD,
6. kościoły i związki wyznaniowe prowadzące działalność na obszarze LGD,
7. instytucje publiczne działające na obszarze LGD,

Za grupy defaworyzowane wymagające szczególnego uwzględnienia w planie komunikacji uznano:

- d8. rolników prowadzących rodzinne gospodarstwa rolne i domowników,
- d9. osoby pobierające świadczenia społeczne w OPS i ich domowników,
- d10. organizacje pozarządowe zatrudniające do 5 os.
- d11. młodzież w wieku do 35 lat
- d12. bezrobotnych w tym kobiety

Z kolei za grupy priorytetowe wymagające szczególnego uwzględnienia w planie komunikacji, a nie uznane za defaworyzowane uznano: p.13 podmioty sektora turystycznego i zagospodarowania wolnego czasu, w tym kulturalnego i kreatywnego.

Zakładane rezultaty planu komunikacji i przyjęte wskaźniki

rezultat	wskaźnik /sposób mierzenia
R1. zwiększone zainteresowanie wśród beneficjentów aplikowaniem o wsparcie z budżetu LSR	W1a. - Osiągnięcie wskaźnika Kw/Kd na poziomie > 1,3, gdzie: Kw - kwota oczekiwanego wsparcia (sumaryczna kwota oczekiwanego wsparcia w złożonych wnioskach) Kd - kwota dostępnego wsparcia W1b - Osiągnięcie wskaźnika Lb2/Lb1 na poziomie 1,2, gdzie Lb2 - liczba beneficjentów aplikujących o wsparcie z budżetu LSR w latach 2016-2023 Lb1 - liczba beneficjentów aplikujących o wsparcie z budżetu LSR w latach 2007-2013 (suma 2 LGD)
R2. zwiększone zainteresowaniem mieszkańców udziałem w działalności LGD	W2 - wzrost liczby członków LGD w latach 2016-2023 o 25%
R3. większa reprezentacja przedsiębiorców we władzach LGD	W3 - wzrost liczby reprezentantów przedsiębiorców we władzach LGD w latach 2016-2023 o 25%
R4. większa ilość wniosków o wsparcie z budżetu LSR składanych przez przedsiębiorców	W4 - Osiągnięcie wskaźnika Lw2/Lw1 na poziomie 1,4, gdzie: Lw2 - liczba wniosków o wsparcie z budżetu LSR złożonych przez przedsiębiorców w latach 2016-2023 Lw1 - liczba wniosków o wsparcie z budżetu LSR złożonych przez przedsiębiorców w latach 2007-2013
R5. Większa liczba osób które polubiły fanpage/profil LGD na Facebooku	W5 -wzrost liczby osób które polubiły profil/fanpage LGD w latach 2016-2023 o 25%

Zestawienie działań w ramach planu komunikacji

Lp	Działania komunikacji	Grupa docelowa	Etap wdrażania LSR					
			Rozpoczęcie realizacji LSR - informowanie o założeniach LSR	Śródkresowo na półmetku okresu wdrażania LSR (2019)- podsumowanie zrealizowanych i przedstawienie planowanych działań	Zakończenie realizacji LSR- Bilans realizacji LSR	Przed każdym konkursem- przekazanie informacji o konkursie	Po każdym konkursie- przekazanie informacji o wynikach konkursu	Przy zmianie zapisów LSR i dokumentów powiązanych- przekazanie informacji o zmianach
1.	Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w siedzibach Urzędów Gminy	wszystkie (1 do 13)	TAK		TAK	TAK		
2.	Ogłoszenia na tablicy informacyjnej w siedzibie LGD	wszystkie (1 do 13)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
3.	Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w sołectwach obszaru LSR.	wszystkie (w tym szcz. d8 i d9)	TAK	TAK	TAK			
4.	Informacja na stronie internetowej LGD.	wszystkie (1 do 13)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
5.	Informacja na stronach internetowych urzędów gmin z linkiem do www LGD.	wszystkie (1 do 13)	TAK		TAK	TAK	TAK	TAK
6.	Informacja na profilu LGD na portalu społecznościowym	wszystkie (w tym szcz. d11 i p13)	TAK	TAK		TAK		TAK
7.	Newsletter – wysłanie informacji.	wszystkie (w tym szcz. d11 i p13)	TAK	TAK	TAK	TAK		TAK

8.	Wysyłka druków bezadresowych do wszystkich gospodarstw domowych na obszarze LGD i podmiotów z obszaru LGD .	wszystkie (w tym szcz. 1, d8, d9, d12)	TAK	TAK				
9.	Prezentacja informacji podczas wydarzeń na obszarze LGD.	wszystkie (w tym szcz. 1,		TAK	TAK			
10.	Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie LGD.	wszystkie (w tym szcz. 1-7 i d10, p13)	TAK	TAK	TAK			
11.	Spotkanie informacyjne dla potencjalnych beneficjentów (grupy docelowej) konkursu w każdej gminie LGD.	potencjalni beneficjenci				TAK		
12.	Dyżur pracownika LGD w poszczególnych gminach w wyznaczonych terminach.	potencjalni beneficjenci				TAK		
13.	Ulotka informacyjna dystrybuowana na obszarze LGD.	wszystkie (w tym szcz. potencjalni beneficjenci)	TAK	TAK		TAK		
14.	Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i doradczych.	wszystkie (1 do 13), w szcz. potencjalni					TAK	
15.	Informacja i doradztwo w siedzibie LGD.	potencjalni beneficjenci oraz p13 i d8-d12	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
16.	Kontakt poprzez komunikator na fanpageu LGD na portalu społecznościowym.	wszystkie (w tym szcz. d11 i p13)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
17.	Kontakt poprzez funkcję chatu „online” na stronie internetowej.	wszystkie (w tym szcz. d11 i p13)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
18.	Kontakt poprzez rozmowę telefoniczną.	wszystkie (1 do 13)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
19.	Kontakt poprzez wiadomość e-mail.	wszystkie (1 do 13)	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK	TAK
20.	Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów.	potencjalni beneficjenci ze wszystkich				TAK		
21.	Ankieta elektroniczna rozsyłana na adresy e-mail wnioskodawców.	rzeczywiści beneficjenci ze wszystkich		TAK	TAK		TAK	
22.	Materiał informacyjny w radiu obejmującym obszar LSR.	wszystkie (1 do 13)		TAK				
23.	Materiał informacyjny na portalach internetowych obejmujących obszar LSR.	wszystkie (1 do 13)	TAK	TAK	TAK	TAK		
24.	Materiał informacyjny w prasie obejmującej obszar LSR.	wszystkie (1 do 13)	TAK	TAK	TAK	TAK		

25.	Spotkanie podczas Sesji Rady w każdej gminie.	7 i pośrednio pozostałe grupy docelowe	TAK	TAK				
26.	Przekazanie informacji do głównych i regionalnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich.	klienci punktów informacyjnych gł. 2 do 5	TAK					
27.	Spotkanie dla grup defaworyzowanych określonych w LSR	d8 do d12	TAK	TAK				
28.	Komunikaty w ogłoszeniach parafialnych	gł. 1,6,d8,d9 w mn. stopniu				TAK		
29.	Ankieta ewaluacyjna planu komunikacji i jej opracowanie wraz ze sformulowaniem wniosków	wszystkie (1 do 13)		TAK	TAK			

W stosunku do poprzednio stosowanych działań ujęto nowe metody komunikacji takie jak: Newsletter – wysłanie informacji, Wysyłka druków bezadresowych do wszystkich gospodarstw domowych na obszarze LGD i podmiotów z obszaru LGD, Dyżur pracownika LGD w poszczególnych gminach w wyznaczonych terminach, Kontakt poprzez komunikator na fanpageu LGD na portalu społecznościowym, Kontakt poprzez funkcję chatu „online” na stronie internetowej, Przekazanie informacji do głównych i regionalnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich, Ankieta ewaluacyjna planu komunikacji i jej opracowanie wraz ze sformulowaniem wniosków. Zastosowanie różnorodnych metod komunikacji na wszystkich etapach wdrażania ma zapewnić i utrzymać mobilizację społeczną w całym kilkuletnim procesie komunikacji w trakcie wdrażania LSR.

Budżet planu komunikacji

Lp.	Metody komunikacji	rok						
		2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
1.	Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w siedzibach Urzędów Gminy							
2.	Ogłoszenia na tablicy informacyjnej w siedzibie LGD							
3.	Ogłoszenia na tablicach informacyjnych w sołectwach obszaru LSR.							
4.	Informacja na stronie internetowej LGD.							
5.	Informacja na stronach internetowych urzędów gmin z linkiem do www LGD.							
6.	Informacja na profilu LGD na portalu społecznościowym							
7.	Newsletter – wysłanie informacji.							
8.	Wysyłka druków bezadresowych do wszystkich gospodarstw domowych na obszarze LGD i podmiotów z obszaru LGD .	2500			2500			
9.	Prezentacja informacji podczas wydarzeń na obszarze LGD.		500	500				
10.	Spotkanie informacyjne otwarte w każdej gminie LGD.	1500		1500				1500
11.	Spotkanie informacyjne dla potencjalnych beneficjentów (grupy docelowej) konkursu w każdej gminie LGD.							
12.	Dyżur pracownika LGD w poszczególnych gminach w wyznaczonych terminach.							

13.	Ulotka informacyjna dystrybuowana na obszarze LGD	1400		1400				1400
14.	Ankiety oceniające poziom zadowolenia z działań informacyjnych i doradczych.							
15.	Informacja i doradztwo w siedzibie LGD.							
16.	Kontakt poprzez komunikator na fanpage'u LGD na portalu społecznościowym.							
17.	Kontakt poprzez funkcję chatu „online” na stronie internetowej.							
18.	Kontakt poprzez rozmowę telefoniczną.							
19.	Kontakt poprzez wiadomość e-mail.							
20.	Szkolenie dla potencjalnych beneficjentów.	1000	1500	1500	1000	1000	1000	
21.	Ankieta elektroniczna rozsyłana na adresy e-mail wnioskodawców.							
22.	Materiał informacyjny w radiu obejmującym obszar LSR.				2200			
23.	Materiał informacyjny na portalach internetowych obejmujących obszar LSR.							
24.	Materiał informacyjny w prasie obejmującej obszar LSR.	2200		2200		2200		2200
25.	Spotkanie podczas Sesji Rady w każdej gminie.							
26.	Przekazanie informacji do głównych i regionalnych Punktów Informacyjnych Funduszy Europejskich.							
27.	Spotkanie dla grup defaworyzowanych określonych w LSR	300	300					
28.	Komunikaty w ogłoszeniach parafialnych							
29.	Ankieta ewaluacyjna planu komunikacji i jej opracowanie wraz ze sformułowaniem wniosków	1200			1200			
	Suma	10100	2300	7100	6900	3200	1000	5100

Ewaluacja i aktualizacja planu komunikacji

Lokalna Grupa Działania będzie pozyskiwać informacje o funkcjonowaniu LGD i realizacji LSR. Również podczas działań informacyjnych o zasadach realizacji LSR będą zbierane informacje na temat skuteczności i efektywności prowadzonych działań. Pozyskane w ten sposób informacje będą mogły być wykorzystane np. do aktualizacji LSR, procedur czy też zmiany sposobu funkcjonowania poszczególnych organów LGD czy biura. Odpowiedzialny za działania ewaluacyjne planu komunikacji jest Zarząd, w szczególności Zarząd powoła koordynatora d/s planu komunikacji którego zadaniem będzie referowanie na forum Zarządu spraw związanych z ewaluacją planu komunikacji. W sytuacji zaistnienia istotnych problemów z wdrażaniem LSR, a także potencjalnego pojawienia się sytuacji niesatysfakcjonującej akceptacji społecznej np. metod wdrażania LSR albo konkretnych działań Zarząd LGD może podjąć decyzję o podjęciu przez LGD działań korygujących lub propozycji zmian w planie komunikacji. W planie komunikacji ujęto także sformalizowane śródkresowe badanie ewaluacyjne planu komunikacji, w tym poziomu realizacji wskaźników rezultatu przez podmiot zewnętrzny. W zależności od sformułowanych wniosków będzie można wprowadzić adekwatne zmiany w planie komunikacji ze zmianą stosowanych metod i działań włącznie.

Opis sposobu wykorzystania w procesie realizacji LSR wniosków/opinii zebranych podczas działań komunikacyjnych:

Plan komunikacji zakłada działania dotyczące zbierania informacji o funkcjonowaniu LGD oraz poziomu zadowolenia z realizacji LSR, tak aby były one atrakcyjne, innowacyjne i czytelne dla konkretnych grup adresatów. Z uwagi na powyższe również podczas działań informacyjnych o zasadach realizacji LSR będą zbierane informacje na temat skuteczności i efektywności prowadzonych działań. Pozyskane w ten sposób informacje będą mogły być wykorzystane np. do aktualizacji LSR, procedur czy też zmiany sposobu funkcjonowania poszczególnych organów LGD czy biura.